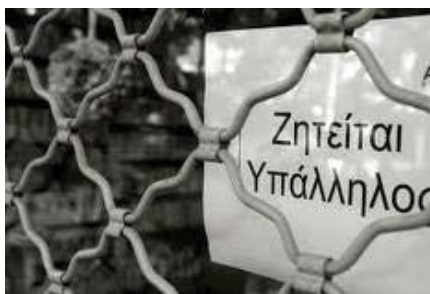

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΝΤΑΝΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΧΥΖ ΑΝΑΛΙΖΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2009-2010

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ **ΕΛΛΑΔΑ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	4
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΩΣ ΜΕΤΡΙΕΤΑΙ	9
1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	10
1.2. ΑΛΛΟΙ ΟΡΟΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ	15
1.3. ΕΙΔΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	16
1.4. ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	25
1.5. ΕΠΙΚΑΛΥΨΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΕΡΓΙΑΣ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο ΓΙΑΤΙ ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΩΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΕΙΤΑΙ ...	33
2.1. ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	34
2.2. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	38
2.3. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	40
2.4. ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	47
2.5. Η ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ	52
3.1. Η ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1975-1981.....	53
3.2. Η ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1982-1995.....	55
3.3. Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΟΣΑ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1982-1996	57
3.4. Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 1998-2000	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ	63

4.1.Η ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2001-2004	64
4.2. Η ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2004-2008.....	71
4.3. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΑ ΔΥΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ	82
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	85
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	93

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Είδη ανεργίας, αίτια και προϋποθέσεις τους	24
Πίνακας 2: Εγγεγραμμένη ανεργία ΟΑΕΔ χρονικής περιόδου 1975-1981	53
Πίνακας 3: Εγγεγραμμένη ανεργία ΕΣΥΕ χρονικής περιόδου 1975-1981.....	54
Πίνακας 4: Η εγγεγραμμένη ανεργία του ΟΑΕΔ περιόδου 1984-1995.....	55
Πίνακας 5: Η καταγεγραμμένη ανεργία της ΕΣΥΕ περιόδου 1982-1995	56
Πίνακας 6: Συγκριτική εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα, την Ε.Ε. και στον ΟΟΣΑ,	57
Πίνακας 7: Ποσοστά ανεργίας κατά τρίμηνο επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού της χώρας χρονικής περιόδου 1998-2000	59
Πίνακας 8: Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 1998	60
Πίνακας 9: Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 1999	61
Πίνακας 10: Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2000	62
Πίνακας 11: Ποσοστά ανεργίας κατά τρίμηνο επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού της χώρας χρονικής περιόδου 2001-2004	65
Πίνακας 12: Πληθυσμός, εργατικό δυναμικό και απασχόληση	65

Πίνακας 13:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2001	68
Πίνακας 14: Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2002	69
Πίνακας 15: Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2003	70
Πίνακας 16: Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2003	71
Πίνακας 17: Σύνολο Ανέργων ανά τρίμηνο των ετών 1998-2007	73
Πίνακας 18: Ποσοστά ανεργίας κατά τρίμηνο επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού της χώρας χρονικής περιόδου 2004 – 2008.....	75
Πίνακας 19:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2004	76
Πίνακας 20:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2005	77
Πίνακας 21:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2006	78
Πίνακας 22:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2007	79
Πίνακας 23:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2008	80
Πίνακας 24:Ποσοστά ανεργίας κατά τρίμηνο επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού της χώρας χρονικής περιόδου 2009-2010	82
Πίνακας 25:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2009	83
Πίνακας 26:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2010	84

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Σύνθεση του συνόλου του πληθυσμού	10
Διάγραμμα 2: Ποσοστό Ανεργίας Ελλάδας & Ευρωζώνης το 2004-2008.	72
Διάγραμμα 3: Σύνολο ανέργων ανά τρίμηνο ετών 1998-2007.....	73
Διάγραμμα 4: Ποσοστό ανεργίας το 2008 σε Ελλάδα και Ευρώπη	74
Διάγραμμα 5: Μηνιαία ανεργία σε Ελλάδα και Ευρωζώνη το 2008.....	81
Διάγραμμα 6: Η εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα από το 1960 μέχρι και σήμερα	87
Διάγραμμα 7: Το ποσοστό της ανεργίας ετών 1998-2010	88
Διάγραμμα 8: Το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα χρονικής περιόδου 2004-2010.....	89
Διάγραμμα 9: Ο αριθμός των ανέργων στην Ελλάδα χρονικής περιόδου 2004-2010.....	91

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από έντονες αντιφάσεις. Ποτέ στην ιστορία της ανθρωπότητας δεν υπήρξε τόσος πλούτος αλλά και τόση φτώχεια μαζί. Αυτή η φτώχεια είναι και συνέπεια ενός σημαντικότερου οικονομικο-κοινωνικού προβλήματος, που στην εποχή μας αναδεικνύεται σε μάστιγα για τους νέους ανθρώπους, αυτού της ανεργίας.

Στον Ελλαδικό χώρο, μετά το 1975, ενώ όλοι περίμεναν ότι η είσοδος της χώρας στην Ε.Ο.Κ. θα επέφερε μια άνοδο του βιοτικού επιπέδου των Ελλήνων και την επακόλουθη μείωση της ανεργίας που μέχρι τότε ήταν σε υψηλά επίπεδα, και φυσικά τις συνέπειες που αυτή θα έλυνε για την οικονομική ζωή των Ελλήνων, παραταύτα τα ποσοστά της εγγεγραμμένης ανεργίας όχι μόνο αυξήθηκαν με ταχύτατους ρυθμούς θα λέγαμε, αλλά παρουσιάζουν και μια ανθεκτικότητα που τα διατηρεί σε υψηλά επίπεδα.

Το ποσοστό ανεργίας και ο ακριβής προσδιορισμός του αριθμού ανέργων στην Ελλάδα, έχει γίνει αντικείμενο πολλών συζητήσεων, αντιφατικών απόψεων, αλλά και θέμα πολιτικής αντιπαράθεσης. Έτσι γίνονται προσπάθειες να βρεθούν τρόποι μείωσης της ανεργίας, αναλύοντας τις αιτίες που την προκαλούν.

Βέβαια η μέτρησή της είναι «αντικειμενικά» αδύνατον δεδομένου ότι δεν υπάρχουν αυστηρά όρια μεταξύ απασχόλησης και ανεργίας, καθώς επίσης και μεταξύ ανεργίας και ανενεργού κατάστασης. Αντίθετα υπάρχουν επικαλύψεις μεταξύ των τριών αυτών καταστάσεων (απασχόλησης, ανεργίας και μη εργατικού δυναμικού).

Ωστόσο, η μελέτη της εξέλιξής της μέσα από τα καταγεγραμμένα στοιχεία τόσο της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, όσο και του ΟΑΕΔ, μπορεί να πραγματοποιηθεί και να βγουν μερικά συμπεράσματα που θα βοηθήσουν στο να δούμε γιατί έχουμε οδηγηθεί σε αυτό το υψηλό ποσοστό. Η εργασία αυτή έχει σκοπό μόνο να καταγράψει το πώς έχουν τα ποσοστά της ανεργίας μετά το 1975 μέχρι και σήμερα, τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες, καθώς και στις διάφορες ηλικίες από 15 ετών και άνω. Το γιατί φτάσαμε όμως σε τόσο υψηλά ποσοστά αφορά άλλους και δεν είναι το θέμα της εργασίας μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία μας μελετούμε την εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα. Ξεκινώντας λοιπόν να την μελετήσουμε και να την καταγράψουμε, ορίζουμε στο πρώτο κεφάλαιο τι είναι ανεργία και αναφερόμαστε στα είδη της. Στη συνέχεια διευκρινίζουμε πως μετριέται η ανεργία και τι επικαλύψεις γίνονται μεταξύ της ανεργίας, της απασχόλησης και του μη ενεργού πληθυσμού.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παραθέτουμε τα αίτια που γεννούν την ανεργία καθώς και τις συνέπειες που αυτή έχει στον πληθυσμό της χώρας. Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου παραθέτουμε τους τρόπους για την αντιμετώπισή της.

Αφού είδαμε τι είναι ανεργία, πως μετριέται, τα αίτια που την γεννούν, τις συνέπειες και τους τρόπους αντιμετώπισής της, στο τρίτο κεφάλαιο ξεκινάμε να καταγράφουμε την εξέλιξη της ανεργίας από το 1975 έως και το 2000. Χωρίσαμε έτσι το κεφάλαιο και ασχοληθήκαμε με αυτές τις χρονιές γιατί πιστεύουμε ότι έπρεπε να μελετήσουμε ξεχωριστά την εξέλιξη της ανεργίας μετά την μεταπολίτευση και πριν την είσοδο της χώρας μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, ώστε να δούμε αν υπήρξε καμία μεταβολή από την εισαγωγή μας στην ΟΝΕ.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο ασχολούμαστε με το πώς εξελίχθηκε η ανεργία από το 2001 και μέχρι τις ημέρες μας. Βέβαια η καταγεγραμμένη ανεργία έχει καταχωρηθεί μόνο το Α' τρίμηνο του 2010. Πιστεύουμε δε ότι τα επόμενα τρίμηνα η κατάσταση είναι πολύ διαφορετική με μια δραματική αύξησή της, λόγω διαφόρων οικονομικών μέτρων που έχουν παρθεί.

Σε αυτό που καταλήξαμε, μελετώντας όλους τους πίνακες της Στατιστικής Υπηρεσίας που καταγράφει την ανεργία, είναι ότι οι ομάδες που πλήττονται περισσότερο από την ανεργία είναι οι γυναίκες και οι νέοι.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στο να περατώσω τις σπουδές μου, και ιδιαίτερα την καθηγήτριά μου κ. Χύζ που μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με ένα τόσο επίκαιρο θέμα.

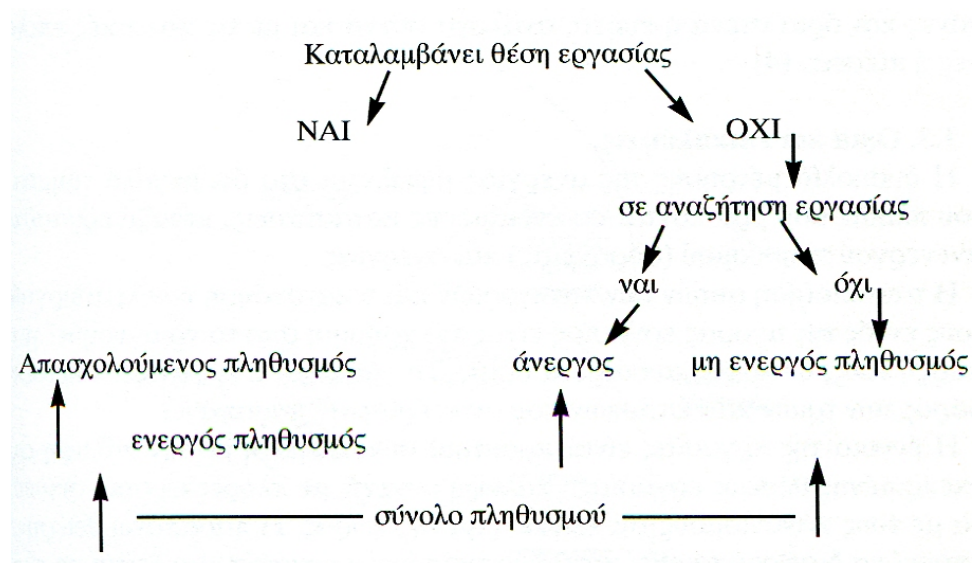
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο
Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΩΣ ΜΕΤΡΙΕΤΑΙ

1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

«Η κοινωνική αναγνώριση και καθιέρωση της έννοιας της ανεργίας, συνδέεται πρακτικά, με τη θέσπιση νομικών και διοικητικών διαδικασιών διαχείρισης της χειρωνακτικής εργασίας. Η επέκταση της κοινωνικής ασφάλισης προς την κάλυψη των ανέργων οργανώνεται προοδευτικά από το τέλος του προηγούμενου αιώνα και πιο συστηματικά πλέον μετά την οικονομική κρίση του 1929 και τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η ταυτοποίηση των ανέργων είναι αποτέλεσμα των απαντήσεων που θα δοθούν στις δύο επόμενες ερωτήσεις: ένα πρόσωπο καταλαμβάνει ή όχι μία εργασία; Εάν η απάντηση είναι όχι, ψάχνει για μια εργασία ή όχι; Σ' αυτή τη βάση ο γενικός πληθυσμός διαιρείται σε τρεις κατηγορίες, όπως βλέπουμε και από το παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 1: Σύνθεση του συνόλου του πληθυσμού

ΠΗΓΗ: Σκουτέλης Γ., (1996), «Ανεργία: Αιτία και λύσεις»

Κατ' αυτόν τον τρόπο εμφανίζεται και η πρώτη δυσκολία στον ορισμό της ανεργίας· στηρίζεται στο συνδυασμό δύο κριτηρίων: της αντικειμενικής θέσεως, ότι δηλαδή δεν κατέχει

εργασία και ενός ημι-υποκειμενικού κριτηρίου συμπεριφοράς, ότι δηλαδή βρίσκεται σε αναζήτηση εργασίας¹».

«Ιστορικά έχουν υπάρξει πολλοί ορισμοί της ανεργίας με σκοπό τη στατιστική καταγραφή της. Όλοι στηρίζονται σε συμβάσεις που έχουν να κάνουν τόσο με πολιτικά συμφέροντα όσο και με την αντίληψη των στατιστικολόγων για το ποιοι είναι οι αληθινοί και ποιοι οι πλασματικοί άνεργοι. Ακόμα και σήμερα υπάρχουν πολλές διαφορές ορισμού μεταξύ κρατών. Η Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Eurostat) υποχρέωσε τα κράτη-μέλη της ΕΟΚ των 10 να διεξάγουν από το 1983 ετήσιες Έρευνες Εργατικού Δυναμικού με εναρμονισμένη μέθοδο. Η ίδια υποχρέωση ίσχυσε και για τα κράτη που προσχώρησαν αργότερα στην ΕΟΚ και την Ευρωπαϊκή Ένωση που τη διαδέχθηκε. Αυτό επιτρέπει τη διεθνή σύγκριση των στοιχείων ανεργίας μεταξύ κρατών-μελών.

Στην Ελληνική Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ), που διεξάγει μία φορά το χρόνο στη χώρα μας η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), ως άνεργοι ορίζονται τα άτομα ηλικίας 14 ετών και άνω, που συγκεντρώνουν όλες τις πιο κάτω προϋποθέσεις:

- 1) δεν εργάζονται, δηλαδή δεν εργάστηκαν ούτε μία ώρα την τελευταία πριν από την ημέρα της έρευνας ημερολογιακή εβδομάδα ούτε είχαν μία εργασία από την οποία απουσίαζαν προσωρινά λόγω ασθένειας, άδειας, ταξιδιού αναψυχής, απεργίας, καιρικών συνθηκών, επισκευής μηχανημάτων ή καταστήματος κλπ.,
- 2) ζητούν εργασία, είτε ως μισθωτοί, είτε για να αρχίσουν μία δική τους εργασία,
- 3) είναι διαθέσιμα και μπορούν να αναλάβουν αμέσως την εργασία που τυχόν θα έβρισκαν (μέσα σε δύο εβδομάδες),
- 4) είχαν κάνει (στη διάρκεια των τεσσάρων εβδομάδων πριν από την Έρευνα) κάποιες συγκεκριμένες ενέργειες για να βρουν εργασία (π.χ. γράφτηκαν σε Γραφεία Απασχόλησης του ΟΑΕΔ, απευθύνθηκαν σε εργοδότες ή σε γνωστούς τους, παρακολουθούσαν αγγελίες σε εφημερίδες κ.λπ.)

Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (Δ.Γ.Ε.) ορίζει με τον όρο άνεργος το σύνολο των προσώπων που:

1. υπάρχουν χωρίς εργασία,
2. είναι διαθέσιμοι να εργαστούν και

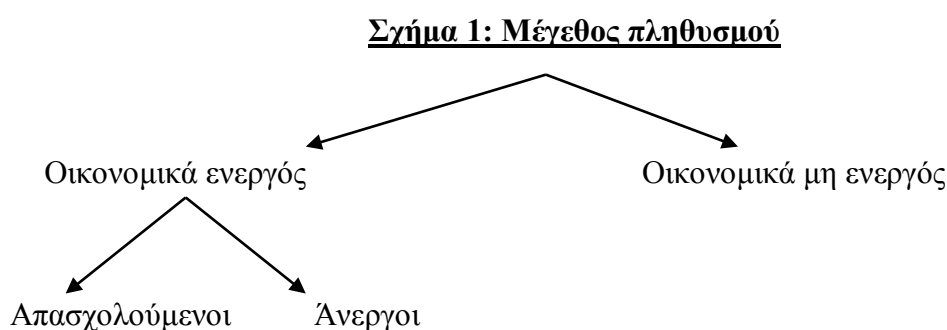
¹ Σκουτέλης Γ., (1996), «Ανεργία: Αίτια και λύσεις», Αθήνα, εκδόσεις financial forum, σελ. 37-38.

3. βρίσκονται σε αναζήτηση εργασίας.

Χρειάζεται να κάνουμε κάποιες διευκρινίσεις ως προς τα παραπάνω:

- 1) όταν λέμε ότι τα άτομα ζητούν εργασία, εννοούμε μόνο την αμειβόμενη εργασία. Ανεργία δε σημαίνει έλλειψη εργασίας εν γένει, αλλά έλλειψη αμειβόμενης εργασίας.
- 2) Το κριτήριο της άμεσης διαθεσιμότητας προς εργασία αποκλείει από τους ανέργους αυτούς που αναζητούν εργασία και παρακολουθούν προγράμματα κατάρτισης ή τις ανενεργές γυναίκες με μικρά παιδιά, που δεν μπορούν να αναλάβουν μέσα σε δύο εβδομάδες αμειβόμενη εργασία, διότι πρέπει να ρυθμίσουν το πού θα αφήνουν τα παιδιά κατά την απουσία τους.
- 3) Ο ορισμός της απασχόλησης και της ανεργίας αποκλείουν από τους ανέργους πολλούς από αυτούς που αναγκάζονται να απασχολούνται ευκαιριακά ή πολύ λίγες ώρες την εβδομάδα.
- 4) Τι σημαίνει να έχει κάνει κάποιος «συγκεκριμένες ενέργειες για να βρει εργασία» ώστε να καταγραφεί ως άνεργος, σε μία περιοχή που μαστιίζεται από την ανεργία και οι ευκαιρίες απασχόλησης είναι μηδαμινές²;

Κάθε οικονομία έχει ένα ορισμένο μέγεθος πληθυσμού, όπως βλέπουμε και από το παρακάτω σχήμα.

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός αποτελεί το εργατικό δυναμικό της οικονομίας και περιλαμβάνει τα άτομα εκείνα τα οποία είναι ικανά και ταυτόχρονα θέλουν να εργαστούν. Τα άτομα που δεν μπορούν να εργαστούν για παράδειγμα μικρά παιδιά, ηλικιωμένοι, ασθενείς,

² Καραμεσίνη Μ., (2006), «Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης», Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, σελ. 7.

στρατιώτες, δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό και αποτελούν τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό. Για λόγους οικονομικής ανάλυσης ο πληθυσμός διακρίνεται σε οικονομικά ενεργό και σε οικονομικά μη ενεργό. Με βάση τις παραπάνω διακρίσεις μπορούμε να δώσουμε τους εξής ορισμούς:

- Εργατικό δυναμικό είναι το σύνολο των ατόμων τα οποία μπορούν και θέλουν να δουλέψουν.
- Απασχολούμενοι είναι τα άτομα τα οποία εργάζονται.
- Άνεργοι είναι τα άτομα τα οποία μπορούν και θέλουν να εργαστούν, αλλά δεν μπορούν να βρουν απασχόληση.

Όμως ανεργία δεν σημαίνει απουσία εργασίας, αλλά απουσία αμειβόμενης εργασίας.

Στη διεθνή βιβλιογραφία και πρακτική υπάρχει και όρος «αποθαρρυσμένοι εργαζόμενοι» (discouraged workers) που αναφέρεται σε πρόσωπα που επιθυμούν να δουλέψουν, αλλά δεν έχουν κάνει καμιά προσπάθεια στις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες, είτε γιατί δεν υπάρχουν εργασίες, είτε γιατί αδυνατούν να προσληφθούν σε κάποια εργασία, εξαιτίας ενός προσωπικού παράγοντα, όπως η ηλικία, το φύλο ή η έλλειψη ειδικευσης. Αφού οι «αποθαρρυσμένοι εργαζόμενοι» δεν έχουν προσπαθήσει συστηματικά να βρουν εργασία, υπολογίζονται σαν να βρίσκονται έξω από το εργατικό δυναμικό. Με βάση διεθνείς εκτιμήσεις, αν υπολογιστεί αυτή η κατηγορία, τότε η επίσημη καταγραφή της ανεργίας θα πρέπει να αυξηθεί κατά 1% -1,5% περίπου³.

Εξάλλου, σύμφωνα με τον Αγαπητό «ανεργία υπάρχει στην οικονομία, όταν ο παραγωγικός συντελεστής εργασίας δεν απασχολείται πλήρως. Η ανεργία μετριέται με το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που αδυνατεί να βρει κατάλληλη απασχόληση. Ειδικότερα, άνεργοι είναι τα άτομα εκείνα που είναι διατεθειμένα να εργαστούν με την αμοιβή και γενικότερα με τις συνθήκες που ισχύουν στην αγορά για το είδος της εργασίας που προσφέρουν και δε μπορούν να βρουν απασχόληση. Άνεργος δηλαδή θεωρείται όποιος έχει τις ικανότητες, θέλει να βρει εργασία και παρά τις προσπάθειές του, δεν κατορθώνει να εργαστεί (αθέλητη ανεργία). Αντίθετα, δε θεωρείται άνεργος όποιος έχει τις ικανότητες και την ευκαιρία αλλά δε θέλει να εργαστεί (ηθελημένη ανεργία). Απλώς δεν προσφέρει την εργασία του στην τρέχουσα τιμή του είδους αυτού εργασίας ή δε δέχεται τους όρους

³ Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης, σελ. 60.

απασχόλησης που επικρατούν στην αγορά⁴». Συνεπώς, ανεργία καλείται το οικονομικοκοινωνικό φαινόμενο κατά το οποίο υπάρχει υπερβάλλουσα προσφορά εργασίας, δηλαδή η προσφορά εργασίας είναι μεγαλύτερη από τη ζήτησή της. Υπάρχει με άλλα λόγια, διαθέσιμο και πρόθυμο εργατικό δυναμικό στην αγορά εργασίας αλλά δεν υπάρχουν οι αντίστοιχες θέσεις για να τις πληρώσει. Σε κάθε εποχή και σε κάθε κοινωνία εμφανίζεται το φαινόμενο της ανεργίας, άλλοτε σε μεγαλύτερο και άλλοτε σε μικρότερο βαθμό, κυρίως όμως πλήττει τις ευπαθείς και αδύναμες κοινωνικές ομάδες.

Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (Ε.Ε.Δ.) που διεξάγει στη χώρα μας η Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) ορίζονται ως άνεργοι τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, που συγκεντρώνουν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- δεν εργάζονται, δηλαδή δεν εργάστηκαν ούτε μία ώρα την τελευταία ημερολογιακή εβδομάδα πριν από την ημέρα της έρευνας ούτε είχαν μία εργασία από την οποία απουσίαζαν προσωρινά λόγω ασθένειας, άδειας ταξιδιού αναψυχής, απεργίας, καιρικών συνθηκών, επισκευής μηχανημάτων ή καταστήματος,
- ζητούν εργασία, είτε ως μισθωτοί, είτε για να αρχίσουν μία δική τους απασχόληση,
- είναι διαθέσιμα και μπορούν να αναλάβουν αμέσως την εργασία που τυχόν θα έβρισκαν (μέσα σε δύο εβδομάδες),
- είχαν κάνει (στη διάρκεια των τεσσάρων εβδομάδων πριν από την έρευνα) κάποιες συγκεκριμένες ενέργειες για να βρουν εργασία (π.χ. γράφτηκαν σε γραφεία Απασχόλησης του ΟΑΕΔ, απευθύνθηκαν σε εργοδότες ή σε γνωστούς τους, παρακολουθούσαν αγγελίες σε εφημερίδες).

Επομένως ως ανεργία ορίζεται «η κατάσταση όσων προσφέρονται για εργασία και δε βρίσκουν απασχόληση έναντι αμοιβής, ανάλογη με την ειδίκευση και τις επαγγελματικές δεξιότητες που διαθέτουν. Να σημειωθεί ότι ο άνεργος διαφέρει από τον άεργο, καθώς ο άεργος όχι μόνο δεν έχει απασχόληση, αλλά και δεν ενδιαφέρεται να αποκτήσει⁵».

Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι υπάρχει ανεργία σε μία οικονομία όταν τα άτομα που είναι διατεθειμένα να εργασθούν με αμοιβή δεν μπορούν να βρουν απασχόληση. Όταν όμως

⁴ Αγαπητός Γ., (2008), «Λεξικό της νέας οικονομίας», Αθήνα, εκδόσεις ΑΓΑΠΗΤΟΣ, σελ. 83.

⁵ Κατσάνεβας Θ., (1986), «Απασχόληση και ανεργία στην Ελλάδα», Αθήνα, εκδόσεις ΟΑΕΔ, σελ. 19.

κάποιος δεν βρίσκει εργασία γιατί ζητάει υψηλότερη αμοιβή από αυτή που επικρατεί στην αγορά για τις προσφερόμενες υπηρεσίες του, τότε δεν θεωρείται άνεργος.

1.2. ΑΛΛΟΙ ΟΡΟΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ

«Συναφής έννοια προς την ανεργία είναι η υποαπασχόληση, που σημαίνει ότι ένα άτομο, παρ' όλο που μπορεί και επιθυμεί να απασχολείται πλήρως με το ισχύον ωράριο της εβδομαδιαίας εργασίας, στην πραγματικότητα απασχολείται λιγότερες ώρες. Η περίπτωση αυτή αφορά ιδιαίτερα τους αγρότες, τους αυτοαπασχολούμενους ή τους ελεύθερους επαγγελματίες.

Συχνή αναφορά γίνεται επίσης και στην «ανεργία μακράς διάρκειας» που αναφέρεται στους εργαζόμενους οι οποίοι δυσκολεύονται να βρουν εργασία και βρίσκονται εκτός απασχόλησης για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Αυτό αφορά ιδιαίτερα τους νέους, τις γυναίκες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τους ανειδίκευτους και τους ηλικιωμένους εργαζόμενους που έχουν χάσει προηγούμενη εργασία τους. Οι παραπάνω κατηγορίες εργαζομένων είναι οι πρώτες που πλήττονται από την ανεργία, ενώ βρίσκουν σοβαρά εμπόδια για την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Οι άνεργοι μακράς διάρκειας μπορεί, μετά από ιδιαίτερα παρατεταμένα διαστήματα εκτός απασχόλησης, να υπαχθούν τελικά στην κατηγορία των αποθαρρυσμένων εργαζομένων, οι οποίοι δεν συνυπολογίζονται πλέον ότι μετέχουν στο εργατικό δυναμικό⁶».

Ένας άλλος όρος που χρησιμοποιείται στα συναφή ζητήματα είναι αυτός της «αστικής ανεργίας», η οποία αναφέρεται στον αριθμό και στα ποσοστά των άνεργων αποκλειστικά στις αστικές περιοχές. Η μερική απασχόληση, σύμφωνα με το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (International Labour Office), αφορά «κάθε επαγγελματική δραστηριότητα που παρέχεται σε τακτική και εθελοντική βάση για ορισμένο αριθμό ωρών ανά ημέρα ή ανά εβδομάδα, αριθμός που είναι σημαντικά χαμηλότερος από τον κανονικό εργάσιμο χρόνο⁷».

⁶ Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης, σελ. 62.

⁷ Περιοδικό Οικονομικά χρονικά, τεύχος Απριλίου 1994, Τζεκίνης Χ.-Κουτρούκης Θ., «Η μερική απασχόληση στην Ελλάδα», Αθήνα.

«Ένας άλλος γνωστός όρος που χρησιμοποιείται αρκετά συχνά είναι «η ετεροαπασχόληση», που αναφέρεται σε άτομα τα οποία, ενώ απέκτησαν μια συγκεκριμένη εκπαίδευση, απασχολούνται σε διαφορετικό κλάδο. [Το φαινόμενο αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερη οξύτητα σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου υπάρχει έντονη ανισορροπία ανάμεσα στη ζήτηση και την προσφορά ειδικοτήτων εξ αιτίας της αδυναμίας των εκροών του εκπαιδευτικού συστήματος να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις και τις προοπτικές της αγοράς εργασίας. Έτσι, ενώ σε ορισμένα επαγγέλματα και ειδικότητες υπάρχει υπερπροσφορά εργασίας που δεν καλύπτεται από τη ζήτηση, το αντίθετο συμβαίνει σε άλλες περιπτώσεις. Το φαινόμενο αυτό συνδέεται και με τη διαρθρωτική ανεργία.

Γνωστός είναι επίσης και ο όρος «πολυαπασχόληση», ο οποίος σημαίνει ότι ένας εργαζόμενος απασχολείται ταυτόχρονα και σε δεύτερη ή σε περισσότερες εκτός της κύριας εργασίες. Εκτιμάται ότι 15-20% των απασχολουμένων εμπίπτει σ' αυτή την κατηγορία. Η ίδια περίπτωση αφορά κυρίως τους εργαζόμενους σε εποχικά επαγγέλματα όπως ο τουρισμός, η γεωργία, η οικοδομή, που στην Ελλάδα έχουν αυξημένη παρουσία, καθώς και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα⁸.

1.3. ΕΙΔΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Στην οικονομική βιβλιογραφία η ανεργία κατατάσσεται σε διάφορα είδη, καθένα από τα οποία προκαλείται από διαφορετικούς παράγοντες και κατά συνέπεια, απαιτείται και διαφορετική αντιμετώπισή τους. Στη συνέχεια παραθέτουμε τα διάφορα είδη ανεργίας, τα οποία είναι κοινώς αποδεκτά από όλες τις σχολές οικονομικής σκέψης. Τα είδη, λοιπόν, της ανεργίας είναι τα εξής:

1) **Ανεργία τριβής.** Πρόκειται για την ανεργία η οποία θεωρείται αναπόφευκτη διότι παρουσιάζεται ακόμα και όταν η αγορά εργασίας βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης. Είναι εκείνη η οποία οφείλεται στην αδυναμία της αγοράς εργασίας να απορροφήσει άμεσα άνεργους, παρότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, για τις οποίες οι άνεργοι

⁸ Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης, σελ. 63.

έχουν τα απαραίτητα προσόντα και επαγγελματική εξειδίκευση. Αυτό αφορά περιπτώσεις όπου μια επιχείρηση ζητά έναν εργαζόμενο σε μια ειδικότητα και δεν τον βρίσκει, παρ' όλο που στην ίδια περιοχή και την ίδια περίοδο υπάρχει τέτοιος εργαζόμενος που θα δεχόταν τη θέση, αλλά αγνοεί την ύπαρξή της⁹.

Όταν σε μια οικονομία υπάρχει πλήρης απασχόληση δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει ανεργία. Πάντα υπάρχει ένα ποσοστό, γιατί συνεχώς νέα άτομα εισέρχονται στην αγορά εργασίας, ενώ άλλα μετακινούνται από μια εργασία σε άλλη και μπορεί να μεσολαβήσει κάποιο χρονικό διάστημα έως ότου βρουν την κατάλληλη απασχόληση. Η ανεργία τριβής παρατηρείται όταν ένας αριθμός ατόμων αφήνει την δουλειά του οικιοθελώς (ηθελημένη ανεργία) και αναζητά άλλη, όταν εργαζόμενοι απολύονται και αναζητούν εργασία ενώ ταυτόχρονα οι επιχειρήσεις ζητούν προσωπικό.

«Η ανεργία τριβής οφείλεται κυρίως στην εκούσια αλλαγή απασχόλησης του εργατικού δυναμικού. Εξαιτίας όμως της ατελούς ή αναποτελεσματικής λειτουργίας του μηχανισμού της εργασίας (ατελής πληροφόρηση και ατελής κινητικότητα της εργασίας), συνήθως απαιτείται κάποιο χρονικό διάστημα μεταξύ εγκατάλειψης μιας εργασίας και της απασχόλησης σε κάποια άλλη, ακόμη και όταν αυτή είναι διαθέσιμη. Έτσι λοιπόν, πάνω σε μόνιμη βάση, κάποιο ποσοστό εργατικού δυναμικού δεν απασχολείται εξαιτίας αυτού του λόγου, ανεξάρτητα από το στάδιο ανάπτυξης της συγκεκριμένης οικονομίας. Η ανεργία τριβής είναι αναπόφευκτο υποπροϊόν της οικονομικής δραστηριότητας και μπορεί να συνυπάρχει με κάποια άλλη ή άλλες μορφές ανεργίας, γεγονός που δυσχεραίνει την εκτίμηση του μεγέθους της¹⁰».

Επίσης μπορεί να οφείλεται στη γεωγραφική απόσταση μεταξύ της περιοχής όπου υπάρχει ανεργία και αυτής όπου υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας. Γενικότερα οφείλεται στην έλλειψη ενός αποτελεσματικού συστήματος πληροφοριών για ύπαρξη ανέργων και επιχειρήσεων με κενές θέσεις εργασίας¹¹.

Αυτού του είδους η ανεργία πλήττει περισσότερο τους νέους, γιατί αφενός ένα μεγάλο μέρος τους είναι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας και αφετέρου αποφασίζουν ευκολότερα να αφήσουν μια εργασία για να ψάξουν για κάποια καλύτερη. Η συμπεριφορά

⁹ Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης, σελ. 65.

¹⁰ Βαβούρα Ι., (1998), «Οικονομική Πολιτική», Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 102.

¹¹ Σκουτέλης Γ., (1996), «Ανεργία: Αίτια και λύσεις», Αθήνα, εκδόσεις financial forum, σελ. 44.

τους αυτή μπορεί να ερμηνευτεί από το γεγονός ότι δε βρίσκουν συχνά από την αρχή της επαγγελματικής σταδιοδρομίας τους την απασχόληση που τους ταιριάζει ή επιδιώκουν να πειραματιστούν με διάφορες εργασίες πριν κατασταλάξουν κάπου. Επιπλέον, η ανεργία τριβής πλήττει σε μεγάλο βαθμό και τις γυναίκες, αφού συνεχώς αυξάνεται ο αριθμός εκείνων που εισέρχονται ή επανεισέρχονται στην αγορά εργασίας¹².

Επίσης στην κατηγορία αυτή υπάγονται άτομα τα οποία προσφέρουν τις υπηρεσίες τους μόνο κατά διαστήματα και όχι ολόκληρο το χρόνο, όπως για παράδειγμα οι φοιτητές που δουλεύουν τα καλοκαίρια προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τις σπουδές τους¹³.

Στην κινητικότητα μεταξύ διαφόρων θέσεων εργασίας προστίθεται και η κινητικότητα μεταξύ ανενεργού και ενεργού πληθυσμού. Όσο μεγαλύτερη είναι η κινητικότητα των εργαζομένων τόσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός τους, που διέρχεται από την αγορά εργασίας προς αναζήτηση νέας και τόσο μεγαλύτερος είναι και ο αριθμός εισόδου στην ανεργία.

Η ανεργία τριβής είναι συμβατή με την πλήρη απασχόληση και με συνθήκες πληθωρισμού σε μια οικονομία λόγω της αυξημένης ζήτησης. Πρόκειται για ηθελημένη ανεργία, η οποία καλυτερεύει τελικά τη θέση του ατόμου, αλλά κι εκείνη της εθνικής οικονομίας. Και πώς το πετυχαίνει αυτό; Γιατί αυξάνει την παραγωγικότητα κατευθύνοντας τους εργαζομένους προς τις εργασίες για τις οποίες έχουν τα περισσότερα κίνητρα, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην άριστη χρησιμοποίηση του συντελεστή εργασίας. Αυτή η αύξηση της παραγωγικότητας με τη σειρά της αυξάνει την προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών μειώνοντας έτσι τις πληθωριστικές πιέσεις.

Σε αντίθεση με την διαρθρωτική ανεργία, η οποία είναι μακροχρόνιου χαρακτήρα, η ανεργία τριβής δεν συνεπάγεται ότι οι άνεργοι πρέπει να αλλάξουν επάγγελμα ή να μετακινηθούν σε άλλη περιοχή για να βρουν απασχόληση. Η διαφορά που χαρακτηρίζει την ανεργία τριβής από τα άλλα είδη ανεργίας είναι η διάρκειά της η οποία είναι βραχυχρόνια¹⁴.

2) **Κυκλική ή κενσϋανή ανεργία.** Η κυκλική ανεργία συνδέεται στενά με τις αυξομειώσεις του οικονομικού κύκλου, τους βραχυχρόνιους ή μακροχρόνιους. Σε περιόδους ανόδου του οικονομικού κύκλου, η ανεργία μειώνεται καθώς η επέκταση της κατανάλωσης και της παραγωγής ωθεί τις επιχειρήσεις να προσλάβουν προσωπικό με συνέπεια να μειωθεί

¹² Πετράκη-Κώττη Α.,- Κώττης Γ., (2000), «Σύγχρονη μακροοικονομική», Αθήνα, εκδόσεις Ευγ. Μπένου.

¹³ Πουρναράκης Ε. – Χατζηκωνσταντίνου Γ, (2004), «Αρχές Οικονομικής», Αθήνα, εκδόσεις Ζυγός, σελ. 187.

¹⁴ Πετρινιώτη Ξ., (1989), «Αγορές εργασίας: οικονομικές θεωρίες και έρευνες», Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 203.

η ανεργία. Το αντίθετο συμβαίνει με την πτώση του οικονομικού κύκλου, αφού η επικρατούσα ύφεση έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των πωλήσεων ή του κύκλου εργασιών, έτσι ώστε οι επιχειρήσεις να υποχρεώνονται να μειώσουν το προσωπικό τους με συνέπεια να αυξάνεται η ανεργία. Στην περίπτωση που η ύφεση παρατείνεται, τότε η κυκλική ανεργία μπορεί να μεταβληθεί σε χρόνια ανεργία¹⁵.

Ωστόσο, η κυκλική ανεργία έχει στενά συνδεθεί με την θεωρία του Keynes για τη μακροοικονομική ισορροπία στη βραχυχρόνια περίοδο. Σύμφωνα με αυτή, η ανεργία ελλειπούς ζήτησης είναι μια θεωρία ακούσιας ανεργίας και μπορεί να καταπολεμηθεί με τον κατάλληλο κρατικό παρεμβατισμό και τη χρησιμοποίηση σωστής δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής.

Η κεϋνσιανή προσέγγιση πιστεύει ότι η λύση του προβλήματος βρίσκεται στο επίπεδο της συνολικής ζήτησης και αμφισβητεί τη θεώρηση ότι η υπεύθυνη για την ανεργία είναι η ανελαστικότητα των μισθών και ότι η πτώση τους αρκεί για την απορρόφηση της ανεργίας. Πάντως 1% αύξηση του ΑΕΠ είναι πιθανό να οδηγήσει σε μικρότερη μείωση της ανεργίας επειδή μέρος αυτής της αύξησης πραγματοποιείται μέσω υπερωριών των υφιστάμενων εργαζομένων και επιπλέον καθώς η ανεργία μειώνεται άτομα μη εγγεγραμμένα ως άνεργοι αρχίζουν να ψάχνουν για απασχόληση αυξάνοντας έτσι το ποσοστό ανεργίας. Επειδή αυτό το είδος της ανεργίας ακολουθεί τους οικονομικούς κύκλους έχει αντίστροφη σχέση με τον πληθωρισμό δηλαδή όταν είναι αυξημένη ο πληθωρισμός είναι χαμηλός και αντιθέτως.

Η κυκλική ανεργία, που αποκαλείται επίσης και «ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης» μπορεί να παρουσιάσει μεγάλες διακυμάνσεις από χρόνο σε χρόνο ανάλογα με τις διαχρονικές διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου. Ειδική περίπτωση της κυκλικής ανεργίας είναι η εποχική ανεργία, η οποία συνδέεται με τις διακυμάνσεις της οικονομίας που οφείλονται στις εποχικές μεταβολές. Στην Ελλάδα η δομή της οικονομίας είναι τέτοια, ώστε να κυριαρχούν τομείς με έντονη εποχικότητα, όπως η γεωργία, η ναυτιλία, ο τουρισμός και η οικοδομή. Κατά συνέπεια, ανάλογα υψηλή είναι και η εποχική διακύμανση ενός σημαντικού μέρους της απασχόλησης και της ανεργίας. Κατά κανόνα, στην ευρύτερη θερινή περίοδο αυξάνεται η απασχόληση και πέφτει η ανεργία, ενώ συμβαίνει το αντίθετο στους χειμερινούς μήνες¹⁶.

¹⁵ Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης, σελ. 66.

¹⁶ Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης, σελ. 66.

3) Διαρθρωτική ανεργία. «Η τεχνολογική εξέλιξη μπορεί να προκαλέσει μεταβολές στη βιομηχανία και να έχει ως συνέπεια την παρακμή κάποιων τομέων σε όφελος νέων αναπτυσσόμενων τομέων. Το ίδιο μπορεί να συμβεί και από την εμφάνιση νέων ανταγωνιστών που περιορίζουν σοβαρά τη ζήτηση εργασίας σε μια χώρα. Όποιες και να είναι τελικά οι αιτίες, οι διαρθρωτικές μεταβολές της παραγωγής προκαλούν αναπόφευκτα αύξηση της ανεργίας: στους τομείς σε παρακμή οι επιχειρήσεις σταματούν τις δραστηριότητες ή μειώνουν τον όγκο παραγωγής και κατά συνέπεια τις θέσεις εργασίας. Παράλληλα, οι προερχόμενοι άνεργοι από τους τομείς σε κρίση διαθέτουν ανεπαρκή προσόντα ακατάλληλα για τις νέες δραστηριότητες σε ανάπτυξη.

Άλλοι διαρθρωτικοί παράγοντες που επιδρούν στην προσφορά και τη ζήτηση εργασίας είναι η δημογραφική σύνθεση του ενεργού πληθυσμού, οι διάφορες ρυθμίσεις και θεσμικά μέτρα που επηρεάζουν τη λειτουργία της αγοράς εργασίας και ειδικά η σχετική νομοθεσία προστασίας της εργασίας και τα συστήματα αποζημίωσης και παροχών ανεργίας.

Επίσης, η υποκατάσταση εργασίας από κεφάλαιο, μπορεί να αποτελέσει πηγή διαρθρωτικής ανεργίας.

Η διαρθρωτική ανεργία μπορεί να οριστεί, λοιπόν, ως η συνιστώσα της ανεργίας που δεν μειώνεται με την οικονομική ανάκαμψη και η οποία συνεπώς δεν μπορεί να επηρεαστεί κατ' ευθείαν από τη μακροοικονομική πολιτική. Πρόκειται καθαρά για θεωρητική έννοια, η οποία δεν μπορεί να εκτιμηθεί παρά μόνο εμμέσως και κατά προσέγγιση¹⁷».

Πρόκειται για ανεργία η οποία είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιων μεταβολών και την αντιμετωπίζουν κυρίως οι νεοεισερχόμενοι, οι οποίοι δεν έχουν τις γνώσεις και δεξιότητες που ζητούν οι εργοδότες. Δηλαδή, στην περίπτωση αυτή της διαρθρωτικής ανεργίας ενώ προσφέρονται θέσεις εργασίας, οι άνεργοι δεν έχουν τη δυνατότητα να τις καταλάβουν, είτε γιατί τα προσόντα τους δεν είναι αυτά που ζητούν οι εργοδότες, είτε γιατί οι εργοδότες βρίσκονται σε άλλη αγορά εργασίας. Το πρόβλημα της διαρθρωτικής ανεργίας διογκώνεται εξαιτίας των τεχνολογικών μεταβολών¹⁸.

Χαρακτηριστικό δε της διαρθρωτικής ανεργίας είναι ότι αυτή δεν οφείλεται στην ανεπαρκή συνολική ζήτηση, αλλά στη διαρκή μεταβολή των προτύπων ζήτησης και στην αδυναμία του εργατικού δυναμικού να προσαρμόζεται σχετικά γρήγορα στη μεταβολή αυτή, στην έλλειψη δηλαδή ικανοποιητικού βαθμού επαγγελματικής και γεωγραφικής

¹⁷ Σκουτέλης Γ., (1996), «Ανεργία: Αίτια και λύσεις», Αθήνα, εκδόσεις financial forum, σελ. 45.

¹⁸ Δεδουσόπουλος Α., (2000), «Η κρίση στην αγορά εργασίας», Τόμος Α: «Θεωρίες της ανεργίας», Αθήνα, εκδόσεις Τυπωθήτω, σελ. 135.

κινητικότητας του εργατικού δυναμικού. Αιτία δηλαδή εμφάνισης της διαρθρωτικής ανεργίας είναι οι ατέλειες της αγοράς εργασίας. Είναι επομένως, εντονότερη στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπου η αγορά εργασίας παρουσιάζει περισσότερες ατέλειες¹⁹.

Το είδος αυτό, λοιπόν, της ανεργίας «είναι συνυφασμένο με την έννοια της δυναμικής οικονομίας, η οποία προσαρμόζεται σε νέα δεδομένα τα οποία δημιουργούνται είτε από τη διαθεσιμότητα παραγωγικών συντελεστών, είτε από την εισαγωγή νέων τεχνολογικών καινοτομιών²⁰.

Όμως, η διαρθρωτική ανεργία δεν πρέπει να συγχέεται με τη διάρθρωση της ανεργίας, δηλαδή με την κατανομή της ανεργίας μεταξύ των διακριτών ομάδων που απαρτίζουν το εργατικό δυναμικό ή με τα ξεχωριστά ποσοστά ανεργίας που αντιμετωπίζει κάθε τμήμα αυτού. Η διαρθρωτική ανεργία εμφανίζεται παράλληλα με την ανεργία και συγκεκριμένα όταν η διάρθρωση της προσφοράς εργασίας διαφέρει με τη διάρθρωση της ζήτησης εργασίας ως προς τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, τη χωροταξική κατανομή και άλλα χαρακτηριστικά του²¹.

4) **Τεχνολογική ανεργία.** Με τον όρο τεχνολογική ανεργία θεωρείται κάθε ανεργία η οποία οφείλεται στην άμεση αντικατάσταση της ανθρώπινης εργασίας από μηχανές. Προκαλείται δηλαδή από την αλλαγή των τεχνικών μεθόδων της παραγωγής οι οποίες οδηγούν στην υποκατάσταση της ανθρώπινης εργασίας από σύγχρονα μηχανήματα, στο βαθμό που η χρησιμοποίησή τους μειώνει το κόστος παραγωγής και έτσι καθίσταται πιο συμφέρουσα από τη χρήση ανθρώπινων πόρων. Ο αριθμός των εξειδικευμένων τεχνικών και των χειριστών που θα κληθούν να λειτουργήσουν και να συντηρήσουν τις μηχανές, τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τα ρομπότ είναι πολύ μικρότερος από τον αριθμό των εργαζόμενων που χάνει τελικά τη χειρωνακτική εργασία του. Κατά κανόνα, ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός εξοικονομεί εργασία από τη στιγμή που η παραγωγή των ίδιων προϊόντων απαιτούν λιγότερο εργατικό δυναμικό²².

Στην πραγματικότητα, η τεχνολογική ανεργία οφείλεται στην υποκατάσταση της εργασίας από το κεφάλαιο εξαιτίας της εφαρμογής νέας τεχνολογίας. Συγκεκριμένα η εισαγωγή καινούριων μηχανημάτων στην παραγωγική διαδικασία οδηγεί στην αύξηση της

¹⁹ Βαβούρας Ι., (1998), «Οικονομική Πολιτική», Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 221.

²⁰ Πουρναράκης Ε., (1997), «Μακροοικονομία: Θεωρία και Πολιτική», Τόμος Α', Αθήνα, εκδόσεις Σμπίλιας, σελ. 98.

²¹ Δεδουσόπουλος Α., (2000), «Η κρίση στην αγορά εργασίας», Τόμος Α: «Θεωρίες της ανεργίας», Αθήνα, εκδόσεις Τυπωθήτω-Δαρδάνος, σελ. 136.

²² Δεδουσόπουλος Α., (2000), «Η κρίση στην αγορά εργασίας», Τόμος Α: «Θεωρίες της ανεργίας», Αθήνα, εκδόσεις Τυπωθήτω-Δαρδάνος, σελ. 140.

παραγωγικότητας και τη μείωση του απαραίτητου για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών χρόνου. Ταυτόχρονα, η είσοδος της νέας τεχνολογίας μεγαλώνει την ανταγωνιστικότητα η οποία με τη σειρά της μεταβάλλει την οργανική σύνθεση του κεφαλαίου: αύξηση της νεκρής εργασίας (μηχανήματα) συγκριτικά με τη ζωντανή (εργατικό δυναμικό). Ακολουθώς ελαττώνεται η ζήτηση εργασίας από το κεφάλαιο, το κεφάλαιο συσσωρεύεται και προκαλείται ανεργία²³.

«Τα κυριότερα εννοιολογικά προβλήματα της τεχνολογικής ανεργίας στα εξής:

- Μολονότι η τεχνολογική μεταβολή αναφέρεται συνήθως στην εισαγωγή νέων μηχανημάτων, αρκετοί οικονομολόγοι συμπεριλαμβάνουν στην έννοιά της και αλλαγές στη δομή της οικονομικής δραστηριότητας γενικότερα.
- Η τεχνολογική ανεργία δεν προκαλείται κάθε φορά που ανακαλύπτεται και χρησιμοποιείται μια νέα μηχανή στην παραγωγική διαδικασία αλλά όταν αυτή εφαρμοστεί σε μεγάλη κλίμακα και δράσει διαβρωτικά στον εργασιακό τομέα.
- Η προαναφερθείσα καινοτομία πρέπει εκτός από ευρέως, να εφαρμοστεί και ταχύτατα, ούτως ώστε να μην υπάρχουν περιθώρια προσαρμογής στα νέα δεδομένα.

Το σύνολο των οικονομολόγων θεωρεί πως η τεχνολογική ανεργία δεν υπάρχει σε μια καθαρή μορφή αλλά συνοδεύει ή συνοδεύεται από άλλες μορφές ανεργίας όπως την κυκλική, τη διαρθρωτική ή την ανεργία ως αποτέλεσμα των μικρών ρυθμών μεγέθυνσης. Εξάλλου, η τεχνολογική ανεργία εξαρτάται από τους παράγοντες που προσδιορίζουν τους ρυθμούς και το εύρος της τεχνολογικής μεταβολής. Θα πρέπει επίσης να διευκρινιστεί πως το πρόβλημα της τεχνολογικής ανεργίας δεν προκύπτει από την τεχνολογία αυτή καθεαυτή, αλλά από τον τρόπο χρησιμοποίησής της²⁴».

5) **Εποχιακή ανεργία.** Είναι εκείνη που οφείλεται στο χαμηλότερο επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας που συμβαίνει σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας συγκεκριμένες εποχές του χρόνου²⁵. Οι διακυμάνσεις αυτές δεν έχουν σχέση με τον

²³ Κατσορίδας Δ., (1998), « Νέες τεχνολογίες και απασχόληση», Αθήνα, εκδόσεις Ρωγή, σελ.38.

²⁴ Δεδουσόπουλος Α., (2000), «Η κρίση στην αγορά εργασίας», Τόμος Α: «Θεωρίες της ανεργίας», Αθήνα, εκδόσεις Τυπωθήτω-Δαρδάνος, σελ. 145.

²⁵ Δεδουσόπουλος Α., (2000), «Η κρίση στην αγορά εργασίας», Τόμος Α: «Θεωρίες της ανεργίας», Αθήνα, εκδόσεις Τυπωθήτω-Δαρδάνος, σελ. 138.

οικονομικό κλάδο αλλά εμφανίζονται συστηματικά κάθε χρόνο ανάλογα με την εποχή, άρακ είναι και προβλέψιμες²⁶.

Αυτού του είδους η ανεργία μαστιίζει τους κλάδους της γεωργίας, του τουρισμού και των κατασκευών, κλάδους δηλαδή που λόγω της ιδιομορφίας του επαγγέλματός τους, παρουσιάζουν ζήτηση ορισμένες μόνο εποχές του έτους. Οι μεταβολές της παραγωγής συνοδεύονται από αντίστοιχες μεταβολές της απασχόλησης εργατικού δυναμικού και συνεπώς από μεταβολές της ανεργίας.

Χαρακτηριστικό της εποχιακής ανεργίας είναι ότι επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο και είναι προσωρινή και μικρής σχετικά διάρκειας. Ωστόσο η εποχική ανεργία δεν θεωρείται ως σοβαρό οικονομικό πρόβλημα γιατί μπορεί να αντιμετωπιστεί με την εύρεση συμπληρωματικής απασχόλησης ώστε να μην μένουν άνεργοι για μεγάλη περίοδο²⁷.

Όμως, σε ορισμένες περιπτώσεις, που το εποχιακό εργατικό δυναμικό δεν επαρκεί για την εκτέλεση αυτών των εργασιών, τότε οι εποχιακά εργαζόμενοι έχουν μεγαλύτερες αποδοχές τους μήνες που απασχολούνται ώστε να καλύπτονται εισοδηματικά κατά την περίοδο της εποχικής ανεργίας. Αυτό συμβαίνει για παράδειγμα σε ορισμένες τουριστικές ασχολίες. Η εποχική ανεργία συνήθως δε θεωρείται σοβαρό οικονομικό πρόβλημα γιατί μπορεί να αντιμετωπιστεί με την ανάπτυξη συμπληρωματικής απασχόλησης ή γιατί οι απασχολούμενοι σε εργασίες με εποχικότητα αμείβονται περισσότερο και έτσι καλύπτεται εισοδηματικά η περίοδος της εποχικής ανεργίας.

6) **Ηθελημένη ή εκούσια ανεργία.** Ένας άνεργος είναι εκούσια άνεργος όταν, ενώ του έχει προσφερθεί μια εργασία που μπορεί να αναλάβει, συνεχίζει να ψάχνει για μια καλύτερη δουλειά με υψηλότερο μισθό, χωρίς να αποδεχτεί την προσφορά που του έγινε. Ωστόσο, η κλασσική άποψη για την ανεργία, θεωρεί την ανεργία ως ηθελημένη, ενώ σύγχρονες θεωρήσεις επανέφεραν τη δεκαετία του 1970, κυρίως με τον οικονομολόγο E.S Phelps, την κλασσική άποψη που ήθελε την ανεργία ακούσια²⁸.

7) **Αθέλητη ή ακούσια ανεργία.** Ένας άνεργος είναι ακούσια άνεργος, όταν θα ήταν πρόθυμος να εργαστεί σε μια εργασία για την οποία έχει τα κατάλληλα προσόντα και με τον τρέχοντα μισθό ή και με χαμηλότερο, αλλά δε μπορεί να βρει μια τέτοια δουλειά». Η αθέλητη

²⁶ Πετρινιώτη Ξ., (1989), «Αγορές εργασίας: οικονομικές θεωρίες και έρευνες», Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 86.

²⁷ Πετράκη-Κώττη Α., Κώττης Γ., (2000), «Σύγχρονη μακροοικονομική», Αθήνα, εκδόσεις Ευγ. Μπένου, σελ. 112.

²⁸ Δεδουσόπουλος Α., (2000), «Η κρίση στην αγορά εργασίας», Τόμος Α: «Θεωρίες της ανεργίας», Αθήνα, εκδόσεις Τυπωθήτω-Δαρδάνος, σελ. 125.

συνεπώς, ανεργία αναφέρεται στον άνθρωπο εκείνο που επιθυμεί να δουλέψει αλλά η προσπάθειά του να βρει εργασία δεν έχει αποτέλεσμα. Σε σημαντικό βαθμό η ανεργία αυτής της μορφής έχει ταυτιστεί με την ανεργία εξαιτίας ελλειπών συνολικής ζήτησης για προϊόντα²⁹.

Πίνακας 1: Είδη ανεργίας, αίτια και προϋποθέσεις τους

ΕΙΔΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	ΑΙΤΙΑ	ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ
ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΡΙΒΗΣ	Αναζήτηση εργασίας. Ατελή πληροφόρηση	Ύπαρξη κενών θέσεων εργασίας
ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ (1)	Διαρθρωτικές αλλαγές στο παραγωγικό σύστημα	Ύπαρξη κενών θέσεων εργασίας
ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ (2)	Ατέλειες λειτουργίας αγοράς εργασίας	Έλλειψη θέσεων εργασίας
ΚΥΚΛΙΚΗ	Ελλιπής ζήτηση κατά τις καθοδικές φάσεις του οικονομικού κύκλου	Έλλειψη θέσεων εργασίας
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ	Υποκατάσταση ανθρώπινης εργασίας με μηχανές	Ο ρυθμός μεγέθυνσης του προϊόντος της οικονομίας είναι χαμηλότερος του ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας.

Κλείνοντας, θα πρέπει να αναφέρουμε πως «η 13^η Συνδιάσκεψη των Στατιστικολόγων της Εργασίας ταξινόμησε το 1982 την ανεργία στις εξής κατηγορίες με κριτήριο τη διάρκειά της:

1. Βραχυχρόνια ανεργία: που διαρκεί έως 6 μήνες.
2. Ανεργία μέσης διάρκειας: που διαρκεί από 6 έως 12 μήνες.
3. Μακροχρόνια ή χρόνια ανεργία: που διαρκεί από 12 μήνες και άνω.
4. Μεγάλη ή μακροχρόνια ανεργία: που διαρκεί πάνω από 24 μήνες.

Ωστόσο, όσο μεγαλύτερο είναι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο παραμένει κάποιος άνεργος, τόσο δυσκολότερη καθίσταται και η επαγγελματική του αποκατάσταση. Αυτό συμβαίνει γιατί αφενός χάνει τις δεξιότητες του και τη διάθεση για δουλειά και αφετέρου

²⁹ Δεδουσόπουλος Α., (2000), «Η κρίση στην αγορά εργασίας», Τόμος Α: «Θεωρίες της ανεργίας», Αθήνα, εκδόσεις Τυπωθήτω-Δαρδάνος, σελ. 127.

γιατί οι εργοδότες δείχνουν επιφυλακτικότητα και απροθυμία να προβούν σε πρόσληψη μακροχρόνιων ανέργων³⁰».

1.4. ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

«Το ποσοστό ανεργίας και ο ακριβής προσδιορισμός του αριθμού ανέργων στην Ελλάδα, έχει γίνει αντικείμενο πολλών συζητήσεων, αντιφατικών απόψεων, αλλά και θέμα πολιτικής αντιπαράθεσης. Από παλαιότερα υπήρχε σοβαρή σύγχυση για το όλο πρόβλημα, που οφείλεται σε ένα βαθμό, στις ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας και στην αρκετά διαφοροποιημένη, από ότι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, δομή της απασχόλησης.

Το κύριο πρόβλημα εστιάζεται στο μεγάλο αριθμό των αυτοαπασχολουμένων (κυρίως αγροτών αλλά και ελεύθερων επαγγελματιών, εμπόρων κ.λπ.), για τους οποίους δεν είναι στατιστικά εύκολο να προσδιοριστεί πότε είναι άνεργοι και πότε όχι. Η δυσκολία, δηλαδή, βρίσκεται στο ότι δεν υπάρχει αποδεκτός επιστημονικός ορισμός για την κατάσταση ανεργίας του γιατρού, του δικηγόρου, του αγρότη, των ελεύθερων επαγγελματιών ή αυτοαπασχολουμένων που δεν εργάζονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας.

Η αυξημένη παρουσία στην ελληνική οικονομία ορισμένων κλάδων με έντονες εποχικές διακυμάνσεις, όπως η γεωργία, ο τουρισμός, η οικοδομή, καθώς και η εκτεταμένη παραοικονομία, συνιστούν συναφή προβλήματα της απασχόλησης αλλά και των στατιστικών ανεργίας. Όταν γίνεται μια στατιστική δειγματοληψία για τον προσδιορισμό των ανέργων, ευνόητο είναι ότι έχει μεγάλη σημασία η εποχική συγκυρία, μια και συνήθως, κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες, παρατηρείται αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης, ενώ το αντίθετο συμβαίνει το χειμώνα³¹».

Επιπλέον, η ύπαρξη δραστηριοτήτων, που διαφεύγουν των επισήμων κανονισμών και εγγραφών, αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό όλων των κοινωνικών συστημάτων. Φαίνεται ότι στην περίπτωση των βιομηχανικών κοινωνιών, η κρίση ευνόησε την ανάπτυξη της και της παράνομης εργασίας. Η παράνομη εργασία εντάσσεται στον ενεργό πληθυσμό, στην πράξη

³⁰ Δεδουσόπουλος Α., (2000), «Η κρίση στην αγορά εργασίας», Τόμος Α: «Θεωρίες της ανεργίας», Αθήνα, εκδόσεις Τυπωθήτω-Δαρδάνος, σελ. 119.

³¹ Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης, σελ. 248-250.

όμως τοποθετείται στους ανέργους ή το μη ενεργό πληθυσμό ανάλογα με τους κανονισμούς της χώρας. Όλες οι ρυθμίσεις ή οι κανονισμοί εμπεριέχουν την εξαπάτηση και το πρόβλημα είναι να υπολογιστεί ο βαθμός της.

«Είναι αδύνατον να μετρηθεί «αντικειμενικά» η ανεργία, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν αυστηρά όρια μεταξύ απασχόλησης και ανεργίας, καθώς επίσης και μεταξύ ανεργίας και ανενεργού κατάστασης. Αντίθετα υπάρχουν επικαλύψεις μεταξύ των τριών αυτών καταστάσεων (απασχόληση, ανεργία, μη εργατικό δυναμικό). Αν η αντικειμενική μέτρηση του φαινομένου είναι αδύνατη, τότε η διαμάχη γύρω από τον ακριβή προσδιορισμό της «κρυμμένης ανεργίας» ή των «πλασματικών ανέργων» λειτουργεί παραμορφωτικά ως προς την πραγματική φύση της ανεργίας. Η ουσία της τελευταίας βρίσκεται στην ετερογένεια του περιεχομένου της, την απροσδιοριστία των ορίων της, την ποικιλία των καταστάσεων των ανέργων και τις συνέπειες που έχει για την ατομική πορεία και εξέλιξη των ανθρώπων το πέρασμα από αυτήν³²».

Ωστόσο οι ειδικοί κάπως πρέπει να μετρήσουν το ποσοστό της ανεργίας. Έτσι έχουν συμφωνήσει ότι «το ποσοστό ανεργίας μιας οικονομίας προκύπτει από τη διαίρεση της ανεργίας προς το εργατικό δυναμικό, δηλαδή από το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που είναι αναπασχολητό. Ως εργατικό δυναμικό μιας χώρας ορίζεται το σύνολο των ατόμων που ήδη απασχολούνται και των ατόμων που ζητούν ενεργά να απασχοληθούν³³. Έτσι προκύπτει ότι οι άνεργοι προσδιορίζονται σύμφωνα με τη σχέση:

$$\text{Άνεργοι} = \text{Εργατικό δυναμικό} - \text{Απασχολούμενοι}$$

Εδώ όμως πρέπει να τονιστεί ότι η ανεργία δεν αποτελεί έλλειψη εργασίας γενικά, αλλά έλλειψη αμειβόμενης εργασίας. Για το λόγο αυτό διαφέρουν και οι άνεργοι από τους άεργους, όπως έχουμε πει και σε άλλο σημείο της εργασίας μας, οι οποίοι είτε δεν έχουν αναζητήσει ποτέ εργασία, είτε έχουν παραιτηθεί από την αναζήτηση³⁴».

Έτσι λοιπόν το ποσοστό ανεργίας εξαρτάται όχι μόνο από τον αριθμό των ανέργων, αλλά και από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού και υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{ποσοστό ανεργίας} = \frac{\text{άνεργοι} * 100}{\text{εργατικό δυναμικό}}$$

³² Καραμεσίνη Μ., (2006), «Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης», Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, σελ. 7-8.

³³ Πουρναράκης Ε., (1997), «Μακροοικονομία: Θεωρία και πολιτική», Τόμος Α', Αθήνα, εκδόσεις Σμπίλιας, σελ. 93.

³⁴ Πετρινιώτη Ξ., (1989), «Αγορές εργασίας: οικονομικές θεωρίες και έρευνες», Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 277.

Βέβαια, ο ακριβής προσδιορισμός του ποσοστού ανεργίας είναι δύσκολος και το ύψος του συνήθως υποτιμάται. Αυτό συμβαίνει επειδή υπάρχει κρυμμένη ανεργία (αγρότες, αυτοαπασχολούμενοι, οικογενειακές επιχειρήσεις) και επικρατεί η υπόθεση του αποθαρρυνμένου δυνάμει εργαζόμενου (πολλοί έχουν απογοητευτεί και δε δηλώνουν ότι ψάχνουν για δουλειά). Έτσι, μπορεί να σημειωθεί αύξηση της απασχόλησης χωρίς αντίστοιχη μείωση της ανεργίας. Ποσοστό ανεργίας άνω του 3% είναι ανησυχητικό σημάδι, με ποικίλες κοινωνικές και οικονομικές αρνητικές επιπτώσεις, γιατί παράγεται λιγότερο από το μέγιστο δυνατό και υπάρχει απώλεια προϊόντος-εισοδήματος με αποτέλεσμα την υποκατανάλωση – υποεπένδυση. Το κοινωνικό αυτό κόστος συνεπάγεται υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου και της παραγωγικής ικανότητας ολόκληρης της χώρας³⁵.

Εκτός από τον παραπάνω τύπο μέτρησης της ανεργίας, υπάρχουν και άλλοι δύο τρόποι μέτρησής της που χρησιμοποιούνται ευρέως από τις περισσότερες χώρες:

- 1) Οι έρευνες δημοσκόπησης του πληθυσμού.
- 2) Η εγγραφή των αιτούντων εργασίας από τους υπεύθυνους οργανισμούς.

Όσον αφορά τους εγγεγραμμένους άνεργους στα γραφεία του ΟΑΕΔ, επίσης γεννιέται το ερώτημα για το ποιος αριθμός θα υπολογιστεί ως ετήσιος αριθμός ανέργων: ο μέσος μηνιαίος αριθμός ανέργων ή το σύνολο των ατόμων που γράφηκαν ως άνεργοι στα μητρώα του ΟΑΕΔ. Γεγονός είναι, πάντως, πως, εξαιτίας της ιδιαιτερότητας στη δομή της ελληνικής οικονομίας, κυρίαρχο πρόβλημα για τη χώρα μας είναι, εκτός από την ανοιχτή ανεργία, η υποαπασχόληση, η ετεροαπασχόληση και η εποχική ανεργία³⁶. Αλλά η σύγχυση γύρω από τις στατιστικές ανεργίας οφειλόταν στο παρελθόν και σε άλλα αίτια: στην ηθελημένη ανεπάρκεια των στατιστικών ανεργίας και ίσως στην πολιτική σκοπιμότητα που στόχευε στην απόκρυψη των πραγματικών διαστάσεων του προβλήματος³⁷.

Βέβαια τώρα πια οι εγγραφές είναι πλέον λεπτομερείς και συχνές, αλλά παρουσιάζουν το μεγάλο μειονέκτημα να αντανakλούν τις συνθήκες λειτουργίας του οργανισμού αλλά και

³⁵ Αγαπητός Γ., (2008), «Λεξικό της νέας οικονομίας», Αθήνα, εκδόσεις ΑΓΑΠΗΤΟΣ, σελ. 65.

³⁶ Η υποαπασχόληση ως οικονομική έννοια αφορά κυρίως τους αγρότες, οι οποίοι, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν έχουν ευρείες ευκαιρίες απασχόλησης, εργάζονται λιγότερο απ' όσο θα επιθυμούσαν και κατά συνέπεια υπο-απασχολούνται. Ο ίδιος όρος μπορεί να ισχύει και για αυτοαπασχολούμενους στις υπηρεσίες, ή και στην παραοικονομία. Η ετεροαπασχόληση αφορά τα άτομα που, ενώ απέκτησαν μια συγκεκριμένη εκπαίδευση, απασχολούνται σε διαφορετικό επαγγελματικό κλάδο. Η πολυαπασχόληση σημαίνει ότι ένας εργαζόμενος απασχολείται ταυτόχρονα και σε δεύτερη ή περισσότερες από την κύρια εργασία του. Με τον όρο εποχική απασχόληση ή εποχική ανεργία ορίζεται η εποχική διακύμανση της απασχόλησης ή της ανεργίας αντίστοιχα.

³⁷ Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης, σελ. 248-250.

τις συμπεριφορές των ανέργων έναντι της εγγραφής. Και φυσικά κατά καιρούς ακόμα και σήμερα δημιουργούνται αμφιβολίες ως προς την εγκυρότητα και την τιμιότητα των στατιστικών που αναφέρονται στην ανεργία. Οι ανακρίβειες αυτές θα λέγαμε ότι είναι αποτέλεσμα των ατελειών των μεθόδων μέτρησης και των αβεβαιοτήτων των ορισμών, πράγμα που οδηγούν αρκετές φορές την κεντρική διοίκηση της πολιτικής εξουσίας στην αποσιώπηση του πραγματικού ποσοστού της ανεργίας. Για το λόγο αυτό το καλύτερο θα ήταν να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα η μέτρηση της ανεργίας, που όμως δεν ευνοείται από τη μέθοδο απογραφής του πληθυσμού που δεν ενδείκνυται για το σκοπό αυτό. Στις περισσότερες χώρες οι στατιστικές υπηρεσίες υπολογίζουν τα ποσοστά ανεργίας μηνιαίως βασιζόμενες σε αντιπροσωπευτική δειγματοληψία ενός αριθμού νοικοκυριών. Τα αποτελέσματα γενικεύονται εν συνέχεια με ολόκληρο το εργατικό δυναμικό και έτσι υπολογίζεται ένα ποσοστό ανεργίας για την οικονομία.

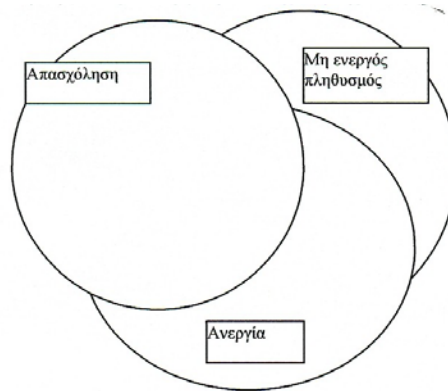
Εν κατακλείδι, οι αντιθέσεις και οι αβεβαιότητες στη μέτρηση της ανεργίας δεν αντανakλούν τις μεθοδολογικές ατέλειες μέτρησης ή την πολιτική βούληση εξαπάτησης. Η κύρια δυσκολία έγκειται στο εύρος των κατηγοριών που ξεφεύγουν από μια ξεκάθαρη οριοθέτηση του πληθυσμού μεταξύ ανεργίας, ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού.

1.5. ΕΠΙΚΑΛΥΨΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΕΡΓΙΑΣ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

«Η δυσκολία μέτρησης της ανεργίας δεν οφείλεται τόσο στα εργαλεία που χρησιμοποιούνται γι' αυτό το σκοπό, όσο κυρίως στο ότι υπάρχουν σημαντικότερα τμήματα του πληθυσμού που βρίσκονται σε ενδιάμεση θέση μεταξύ απασχόλησης, ανεργίας και μη ενεργού πληθυσμού. Το να προσδιορίσει κανείς αυτά τα τμήματα με ενδιάμεση θέση και να κατανοήσει πώς λειτουργούν μέσα στην αγορά εργασίας είναι πιο χρήσιμο από το να αγνοεί κανείς την ύπαρξή τους, με το να καθορίζει αυστηρά όρια μεταξύ κατηγοριών.

Τρία είδη ενδιάμεσων καταστάσεων αξίζει τον κόπο να εξετάσουμε σ' αυτήν την παράγραφο, λόγω της ποσοτικής τους σημασίας. Οι καταστάσεις αυτές απεικονίζονται στο ακόλουθο σχήμα.

Σχήμα 2. Επικαλύψεις μεταξύ ανεργίας, απασχόλησης και μη ενεργού πληθυσμού

ΠΗΓΗ: Καραμεσίνη Μ., (2006), «Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης».

Απασχόληση. Η έννοια της απασχόλησης παραπέμπει συνήθως σε μία σταθερή θέση εργασίας με πλήρες ωράριο. Η διάρκεια της σύμβασης εργασίας και το πλήρες ωράριο έχουν να κάνουν με αυτό που θεωρείται σε κάποια χώρα κάποια δεδομένη περίοδο ως κανονικό ή ως μέση κατάσταση. Οι πραγματικές θέσεις εργασίας μπορεί να αποκλίνουν από το κανονικό ή τον μέσο όρο κατά δύο τρόπους:

- η απασχόληση γίνεται με πλήρες ωράριο αλλά με τρόπο ασυνεχή (εποχιακή, προσωρινή και ευκαιριακή απασχόληση, αναπληρωματική εργασία),
- η απασχόληση γίνεται με ωράριο σαφώς μικρότερο από το κανονικό ή το μέσο (μερική απασχόληση).

Από λογικής πλευράς έχει σημασία να αποσαφηνίσουμε αν ο απασχολούμενος με μειωμένο χρόνο εργασίας το κάνει εκούσια ή ακούσια. Στην πρώτη περίπτωση κατατάσσεται στο σημείο τομής μεταξύ απασχόλησης και μη ενεργού πληθυσμού, ενώ στη δεύτερη περίπτωση μεταξύ απασχόλησης και ανεργίας. Πρέπει βεβαίως να έχουμε υπόψη ότι δεν είναι εύκολο να γίνει η παραπάνω διάκριση, διότι σε πολλές περιπτώσεις ένας εργαζόμενος διαλέγει μία εργασία μειωμένου χρόνου επειδή δεν του παρουσιάζεται καλύτερη ευκαιρία απασχόλησης. Η «βούλησή» του είναι στην πραγματικότητα ένας τρόπος προσαρμογής στους περιορισμούς που επιβάλλει η αγορά εργασίας ή/και, στην περίπτωση των γυναικών, τα στερεότυπα των κοινωνικών ρόλων ως προς τον φυλετικό καταμερισμό εργασίας και οι σχέσεις εξουσίας μεταξύ των δύο φύλων.

Η συμμετοχή στον μη ενεργό πληθυσμό ως μορφή καλυμμένης ανεργίας. Είπαμε ότι ο στατιστικός ορισμός της ανεργίας απαιτεί αυτός που αναζητεί εργασία να είναι άμεσα

διαθέσιμος να αναλάβει εργασία ώστε να καταγραφεί ως άνεργος. Αυτό το περιοριστικό κριτήριο οδηγεί στη στατιστική εξαφάνιση από την ανεργία και τη μεταφορά στο μη ενεργό πληθυσμό ορισμένων κατηγοριών που αποτελούν σημαντικά αποθέματα εργατικού δυναμικού.

Τρία είναι τα κύρια παραδείγματα οικονομικά ανενεργών κατηγοριών που αντιστοιχούν στο φαινόμενο της καλυμμένης ανεργίας:

- οι πρόωρα συνταξιοδοτηθέντες,
- οι άνεργοι που παρακολουθούν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και
- οι αποθαρρυσμένοι άνεργοι.

Η θεσμική δυνατότητα που δίνεται σε ορισμένους εργαζόμενους που βρίσκονται κοντά στην ηλικία της σύνταξης να παίρνουν κάποια μορφή αποζημίωσης μετά από απόλυση ή παραίτηση υπό τον όρο ότι θα αποσυρθούν από τον ενεργό πληθυσμό οδηγεί στην στατιστική κατάταξη αυτών των ατόμων στο μη ενεργό πληθυσμό και όχι στους άνεργους. Ενώ αυτά τα άτομα θα παρέμεναν στον ενεργό πληθυσμό εάν δεν τους δίνονταν χρηματικά κίνητρα και δεν υφίσταντο κοινωνική πίεση για να αποχωρήσουν από το εργατικό δυναμικό.

Και ο πολλαπλασιασμός των προγραμμάτων κατάρτισης ανέργων έχει παρόμοιο αποτέλεσμα. Οδηγεί στην στατιστική κατάταξη στο μη ενεργό πληθυσμό και όχι στους άνεργους ατόμων που αναζητούν εργασία και συμμετέχουν σ' αυτά τα προγράμματα διότι ελπίζουν ότι οι ευκαιρίες απασχόλησής τους θα βελτιωθούν.

Το τελευταίο παράδειγμα είναι αυτό των αποθαρρυσμένων ανέργων. Πρόκειται για άνεργους μεγάλης ηλικίας και για γυναίκες που ασχολούνται με τα οικιακά ή/και την ανατροφή των παιδιών τους και θέλουν να (επαν)ενταχθούν στην αγορά εργασίας, αλλά η κατάσταση στην αγορά εργασίας δεν είναι ενθαρρυντική ως προς τις προοπτικές εύρεσης εργασίας. Γι' αυτό και οι κατηγορίες αυτές δεν προβαίνουν σε συστηματικές ενέργειες αναζήτησης απασχόλησης, με συνέπεια να μην κατατάσσονται στους άνεργους αλλά στο μη ενεργό πληθυσμό.

Η μαύρη εργασία. Σε κάθε κοινωνία υπάρχουν δραστηριότητες που ξεφεύγουν από τις ισχύουσες ρυθμίσεις και υποχρεώσεις και από τη στατιστική καταγραφή. Όμως η κρίση που ξέσπασε στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές οικονομίες από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 και στις οικονομίες του πρώην «υπαρκτού σοσιαλισμού» μετά την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων ευνόησε την ανάπτυξη της παραοικονομίας.

Ως μαύρη εργασία ορίζουμε μία κύρια ή δευτερεύουσα επαγγελματική δραστηριότητα που ασκείται μη ευκαιριακά και με σκοπό το κέρδος, χωρίς να τηρεί υποχρεώσεις νομικής, κανονιστικής ή συμβατικής φύσης. Η μαύρη εργασία μπορεί να είναι αδήλωτη αλλά νόμιμη, ή να είναι αδήλωτη και ταυτόχρονα παράνομη (χωρίς άδεια εργασίας, εργασία σε παράνομες δραστηριότητες).

Όλοι οι ασκούντες μαύρη εργασία λογικά κατατάσσονται στους απασχολούμενους. Όχι όμως και στατιστικά. Ο εργαζόμενος που κάνει μαύρη εργασία κατατάσσεται στατιστικά μεταξύ των απασχολούμενων μόνο όταν η μαύρη εργασία αφορά μία δεύτερη δουλειά που κάνει, ενώ η κύρια απασχόλησή του είναι δηλωμένη. Σε κάθε άλλη περίπτωση κατατάσσεται στους άνεργους ή στο μη ενεργό πληθυσμό, ανάλογα με τη στρατηγική που προσωπικά επιλέγει για να αποκρύψει την αδήλωτη/παράνομη επαγγελματική του δραστηριότητα.

Από την παραπάνω ανάλυση μπορούμε να συμπεράνουμε τα εξής:

- ✓ Η στατιστική εκτίμηση του συνολικού αριθμού των ανέργων μία δεδομένη χρονική στιγμή εξαρτάται από το διασταλτικό ή συσταλτικό ορισμό της ανεργίας και από το μέγεθος της κρυμμένης απασχόλησης. Όσο πιο διασταλτικός είναι ο ορισμός της ανεργίας και όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος της κρυμμένης απασχόλησης τόσο μεγαλύτερος είναι ο όγκος της στατιστικά καταγραφόμενης ανεργίας.
- ✓ Ο διασταλτικός ή συσταλτικός ορισμός της ανεργίας εξαρτάται από το αν θεωρούμε άνεργους ή όχι τους ακουσίως υπο-απασχολούμενους εργαζόμενους, τους καταρτιζόμενους άνεργους, τους πρόωρα συνταξιοδοτηθέντες εργαζόμενους, τους αποθαρρυνόμενους άνεργους που δεν αναζητούν με ενεργητικό τρόπο εργασία και τους άνεργους που δεν είναι σε θέση να πιάσουν αμέσως δουλειά λόγω ασθένειας ή οικογενειακών υποχρεώσεων.
- ✓ Η κρυμμένη απασχόληση είναι μεν δομικό φαινόμενο αλλά οξύνεται σε περιόδους κρίσης, οπότε οι λιγότερο τεχνολογικά προηγμένες επιχειρήσεις προσπαθούν να επιβιώσουν στον ανταγωνισμό μέσω της μείωσης του κόστους εργασίας. Το φαινόμενο της κρυμμένης απασχόλησης οφείλεται στη μαύρη εργασία (αδήλωτη ή παράνομη), που αποτελεί έναν τρόπο μείωσης του εργατικού κόστους. Το φαινόμενο αυτό διογκώνει τόσο τις τάξεις των ανενεργών όσο και αυτές των ανέργων.

Η στατιστική καταγραφή της ανεργίας μπορεί να δημιουργήσει την ψευδαίσθηση ότι η ανεργία είναι ένα αντικειμενικά μετρήσιμο μέγεθος, όσο δεν αποτελεί συνείδηση των πολιτών το γεγονός ότι ο ορισμός της ανεργίας από τις επίσημες αρχές δεν είναι αντικειμενικός αλλά συμβατικός και ότι υποκρύπτει πολιτικές σκοπιμότητες³⁸».

³⁸ Καραμεσίνη Μ., (2006), «Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης», Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, σελ. 8-11.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΓΙΑΤΙ ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΩΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΕΙΤΑΙ

2.1. ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η αιφνίδια αύξηση της ανεργίας μετά το 1973 (πετρελαϊκή κρίση) ανάγκασε πολλούς οικονομολόγους, αναλυτές και άλλους να προσπαθήσουν να δώσουν εξηγήσεις για τις αιτίες της ανεργίας. Συχνά όμως τα αποτελέσματα ήταν απλές προσεγγίσεις που αφορούσαν εξωγενείς ή εξωοικονομικούς παράγοντες³⁹. Ωστόσο, οι αιτίες όξυνσης του φαινομένου της ανεργίας σχετίζονται με τις επικρατούσες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές συνθήκες.

Στη συνέχεια θα προσπαθήσουμε να καταγράψουμε τις σημαντικότερες γενεσιουργές αιτίες του προβλήματος της ανεργίας.

«Η ανεργία ως ενδημικό φαινόμενο καπιταλισμού. Η ανεργία που μαστίζει κυρίως τις ασθενέστερες οικονομικά και κοινωνικά τάξεις, υπάγεται σε μια αντίφαση που απορρέει από το καπιταλιστικό σύστημα και για την οποία ο Μαρξ έγραψε τα εξής: «Πρόκειται για μια μοιραία συσχέτιση μεταξύ της συσσώρευσης της αθλιότητας και της συσσώρευσης του κεφαλαίου με τέτοιο τρόπο, ώστε η συσσώρευση του πλούτου στον ένα πόλο, να αντιστοιχεί στη συσσώρευση της αθλιότητας, της άγνοιας, της ηθικής υποβάθμισης στον άλλο πόλο». Ο σκληρός ανταγωνισμός μέσα στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς επιφέρει το μαρασμό των μικρών επιχειρήσεων. Επιπλέον, η κυριαρχία της χρησιμοθηρίας και η επιδίωξη του μεγαλύτερου δυνατού κέρδους ερμηνεύουν κάποιες προσπάθειες περιορισμού του εργατικού δυναμικού στο ελάχιστο.

Η νεοκλασική θεωρία, η οποία ουσιαστικά συνιστά την κυρίαρχη άποψη, θεωρεί ότι οι κρίσεις του συστήματος οφείλονται στη δράση ορισμένων παραγόντων, οι οποίοι υποτίθεται ότι παρεμποδίζουν την απρόσκοπτη λειτουργία των «νόμων της αγοράς». Κατά συνέπεια, η εν λόγω θεωρία ισχυρίζεται, ότι αν αφεθούν να λειτουργήσουν «ελεύθερα» ο νόμος της αγοράς, τότε το οικονομικό σύστημα θα τείνει εγγενώς σε μια κατάσταση ισορροπίας. Εξετάζοντας, λοιπόν, το βασικό νόμο της «ελεύθερης» αγοράς που ισχυρίζεται ότι η σχέση προσφοράς και ζήτησης καθορίζει την απασχόληση, μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

* Εξαιτίας των μακροχρόνιων περιοριστικών οικονομικών πολιτικών που εφαρμόζονται από όλες τις ανεπτυγμένες χώρες μειώνεται συνεχώς η ζήτηση προϊόντων,

³⁹ Σκουτέλης Γ., (1996), «Ανεργία: Αίτια και λύσεις», Αθήνα, εκδόσεις financial forum, σελ. 56.

εφόσον περιορίζεται το εισόδημα των εργαζομένων, το οποίο είναι η κύρια καταναλωτική βάση. Έτσι, πολλές επιχειρήσεις αντιδρώντας σ' αυτήν την κρίση μειώνουν την παραγωγή τους, με αποτέλεσμα την πτώση της παραγωγικότητάς τους άρα και της ανταγωνιστικότητάς τους, γιατί ένα μεγάλο μέρος του παραγωγικού δυναμικού τους παραμένει αναξιοποίητο, επειδή ακριβώς εμποδίζεται από την φθίνουσα αγοραστική δύναμη των εργαζομένων, λόγω της μειωμένης ζήτησης.

* Υπάρχουν, πλέον, σε υπερεπάρκεια πολλά αγαθά εξαιτίας της αυξημένης προσφοράς, η οποία προέρχεται από την κρίση υπέρ συσσώρευσης -υπερπαραγωγής και τη μειωμένη ζήτηση. Υπερπαραγωγή κεφαλαίου και όχι ξεχωριστών εμπορευμάτων αν και η υπερπαραγωγή κεφαλαίου, περιλαμβάνει πάντα την υπερπαραγωγή εμπορευμάτων δεν σημαίνει τίποτα άλλο από υπέρ συσσώρευση κεφαλαίου. Η υπέρ συσσώρευση κεφαλαίου στην Ελλάδα είναι παραγωγή μέσω παραγωγής μόνο με μειωμένο ποσοστό κέρδους. Δηλαδή, πληθαίνει το κεφαλαίο που μένει αδρανές χωρίς να μπαίνει στην παραγωγή, γιατί το ποσοστό κέρδους είναι μικρό. Υπερπαραγωγή κεφαλαίου δεν σημαίνει ποτέ κάτι άλλο από υπερπαραγωγή μέσω παραγωγής, μέσω εργασίας και μέσω συντήρησης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εκμετάλλευση. Έτσι στις κρίσεις υπέρ συσσώρευσης, το κεφάλαιο γίνεται «ανίκανο» να εκμεταλλεύεται την εργασία στο βαθμό εκείνο της εκμετάλλευσης που απαιτεί η υγιής, ομαλή ανάπτυξη, πράγμα το οποίο προκαλεί διαταραχές και σταματήματα της κεφαλαιοκρατικής διαδικασίας παραγωγής, κρίσεις καταστροφής κεφαλαίων.

Κατά συνέπεια, δεν αποτελεί αντίφαση το γεγονός, ότι η υπερπαραγωγή αυτή κεφαλαίου συνοδεύεται από ένα λίγο-πολύ σημαντικό σχετικό υπερπληθυσμό. Οι ίδιες συνθήκες που ανέβασαν την παραγωγική δύναμη της εργασίας, αύξησαν τη μάζα των παραγμένων εμπορευμάτων, διέυρυναν τις αγορές, επιτάχυναν τη συσσώρευση του κεφαλαίου και σαν μάζα και σαν αξία, και μείωσαν το ποσοστό κέρδους, αυτές οι ίδιες συνθήκες δημιούργησαν και δημιουργούν συνεχώς ένα σχετικό υπερπληθυσμό, έναν υπερπληθυσμό από εργάτες, που δεν χρησιμοποιείται από το πλεονάζον κεφάλαιο, εξαιτίας του χαμηλού βαθμού εκμετάλλευσης της εργασίας, με τον οποίο μόνο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί, ή τουλάχιστον εξαιτίας του χαμηλότερου ποσοστό κέρδους, που θα απέφερε η χρησιμοποίησή τους με τον δοσμένο βαθμό εκμετάλλευσης.

Οι συνέπειες της κρίσης υπέρ συσσώρευσης είναι:

- στασιμότητα ή περιορισμός της παραγωγής,
- καταστροφή του πλεονάζοντος κεφαλαίου,

➤ ανεργία.

Έτσι, δημιουργούνται οι συνθήκες μέσα από τις οποίες θα απαιτήσει ξανά το ποσοστό κέρδους ένα ικανοποιητικό επίπεδο. Η ανεργία, λοιπόν, είναι συνέπεια της κρίσης υπέρ συσσώρευσης κεφαλαίου. Οι επιχειρήσεις παράγουν, εξαιτίας του ανταγωνισμού, πολύ περισσότερα απ' αυτά που η αγορά μπορεί να καταναλώσει. Έτσι, αρχίζει να υπάρχει αναστολή των επενδύσεων, βίαιες παύσεις της κεφαλαιοκρατικής διαδικασίας παραγωγής και απαξίωση κεφαλαίου με συνέπεια την αύξηση της ανεργίας.

Το κεφάλαιο, βέβαια, από τη μεριά του, προσπαθεί με κάθε τρόπο να μειώσει το κόστος της κρίσης υπέρ συσσώρευσης και άρα να μειώσει το κόστος των παραγόμενων προϊόντων, εισάγοντας καινούργιες και πιο σύγχρονες μηχανές, οι οποίες με τη σειρά τους αντικαθιστούν ένα σημαντικό αριθμό εργατών. Κατά συνέπεια, η σταθερή τεχνολογική πρόοδος, καθώς και ο εξορθολογισμός της παραγωγής (συγκεντρώσεις, συγχωνεύσεις, κ.λπ., μέσω των οποίων επιχειρείται η έξοδος από την κρίση, οδηγούν σε κατάργηση θέσεων απασχόλησης.

Όμως, αυτή η εξαιρετικά σημαντική αύξηση της ανεργίας αντανακλά και την όξυνση των αντιθέσεων. Είναι δεμένη με την πολιτική της αναδιάρθρωσης του παραγωγικού μηχανισμού (που συνοδεύεται από μια σειρά ριζικών αλλαγών είτε στα μέσα παραγωγής είτε στην οργάνωση της εργασίας), η οποία συνοδεύεται με την ένταση του ανταγωνισμού ανάμεσα στο κεφάλαιο (μέσω της ανάπτυξης της τεχνολογίας) για το ποιος θα κερδίσει το μεγαλύτερο κομμάτι της αγοράς από τη μια μεριά και ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία για την αύξηση του ποσοστού της εκμετάλλευσης (η οποία θα οδηγήσει στην αύξηση του ποσοστού κέρδους) από την άλλη⁴⁰.

Η τεχνολογία, η παγκοσμιοποίηση, οι ακαμψίες στην αγορά εργασίας, ο ανταγωνισμός με τρίτες χώρες, η έλλειψη προσαρμογής στους χώρους εργασίας και οι δημογραφικές αλλαγές είναι επίσης παράγοντες που οφείλονται για την ανεργία. Σε περιόδους επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας, δηλαδή όταν η αύξηση της ανεργίας συμπίπτει με την εμφάνιση και εφαρμογή νέων τεχνολογιών, γίνεται προσπάθεια να θεωρηθεί η τεχνολογική πρόοδος ως πηγή ανεργίας. Πολλοί οικονομολόγοι βλέπουν ότι υπάρχει μια έντονη στροφή προς τη ζήτηση για ειδικευμένους εργάτες μέσα στις βιομηχανίες. Έτσι, μειώνονται οι μισθοί των λιγότερο ειδικευμένων εργαζομένων και αυξάνεται η ανεργία για τους ανειδίκευτους εργαζομένους. Συνεπώς, φαίνεται ότι η

⁴⁰ Ανεργία και απασχόληση στην Ελλάδα, (1991), Αθήνα, Κέντρο Μαρξιστικών ερευνών, σελ. 24-46.

τεχνολογία καταργεί θέσεις εργασίας και δημιουργεί άλλες. Δηλαδή, καταστρέφει θέσεις εργασίας χαμηλού κόστους και χαμηλής παραγωγικότητας και δημιουργεί άλλες πιο παραγωγικές, εξειδικευμένες και με υψηλότερο μισθό⁴¹.

Οι επιδράσεις της λεγόμενης παγκοσμιοποίησης, δηλαδή η αύξηση του μεγέθους του διεθνούς εμπορίου και η εντατικοποίηση του διεθνούς ανταγωνισμού, αποτελούν σημαντικό παράγοντα αρνητικής επιρροής της απασχόλησης. Τα εισαγόμενα προϊόντα από τις αναπτυσσόμενες χώρες με ιδιαίτερα χαμηλό κόστος εργασίας υποβαθμίζουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών προϊόντων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να κλείνουν οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες και να αυξάνεται η ανεργία.

Η φυσιολογική αύξηση του γενικού πληθυσμού είχε ως αποτέλεσμα να εισέλθει στην αγορά εργασίας ένα αυξανόμενος ενεργός πληθυσμός ηλικίας 15 έως 65 ετών. Παρόλα αυτά, η μείωση του ποσοστού απασχόλησης των ανδρών αντανάκλα εν μέρει την αύξηση του ποσοστού ανεργίας αλλά και το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό⁴². Όμως, μεταξύ 1971 και 1981 η μείωση του ποσοστού απασχόλησης εξηγείται εν μέρει από την αύξηση του ποσοστού της ανεργίας, αλλά κυρίως αποδίδεται στη μετακίνηση του πληθυσμού από τις αγροτικές περιοχές όπου το ποσοστό απασχόλησης είναι υψηλότερο (41,6 του συνολικού πληθυσμού), προς τις αστικές περιοχές όπου το ποσοστό απασχόλησης είναι χαμηλότερο (32,3%). Μεταξύ του 1981 και του 1991 το συνολικό ποσοστό απασχόλησης παρέμεινε σταθερό, συγκαλύπτοντας όμως διαφορές ανάλογα με το φύλο και την ηλικία. Συγκεκριμένα το ποσοστό απασχόλησης των ανδρών μειώθηκε ενώ των γυναικών αυξήθηκε. Όσον αφορά το υψηλό ποσοστό ανεργίας των νέων εξηγήσεις πρέπει να αναζητηθούν και στους μηχανισμούς μετάβασης από το εκπαιδευτικό σύστημα στην αγορά εργασίας. Γενικά, η βιομηχανική οικονομία χαρακτηρίζεται από συνεχή τροποποίηση των δομών της απασχόλησης όπως είναι οι μεταβολές των εξειδικεύσεων από την επίδραση των τεχνολογικών αλλαγών, η αναδιανομή κατά κλάδο και η γεωγραφική αναδιανομή της οικονομικής δραστηριότητας μεταξύ περιοχών ή σε διεθνές επίπεδο. Υπεύθυνο για την ανισότητα μεταξύ εξειδικεύσεων των εργαζομένων σε σχέση με τις απαιτήσεις των προσφερόμενων θέσεων εργασίας, είναι το εκπαιδευτικό σύστημα.

Ο ελλιπής επαγγελματικός προσανατολισμός είναι ακόμα μια σοβαρή αιτία της ανεργίας. Ολόκληρος ο προσανατολισμός της παιδείας και αγωγής των νέων τους οδηγεί στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, όταν τα πλαίσια των σημερινών κοινωνικών και

⁴¹ Σκουτέλης Γ., (1996), «Ανεργία: Αίτια και λύσεις», Αθήνα, εκδόσεις financial forum.

⁴² Σκουτέλης Γ., (1996), «Ανεργία: Αίτια και λύσεις», Αθήνα, εκδόσεις financial forum.

οικονομικών προγραμμάτων καθιστούν αδύνατη την αφομοίωση όλων αυτών των επιστημόνων στη σφαίρα της παραγωγής, με αποτέλεσμα να αυξάνεται ιλιγγιωδώς ο αριθμός των άνεργων πτυχιούχων. Το παραπάνω ενισχύεται από την κοινωνική αντίληψη που υποτιμά τους χειρώνακτες και αναδεικνύει κοινωνικά τον κάτοχο επιστημονικού τίτλου.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως σύμφωνα με τη Νεοκλασική θεωρία η ανεργία δε σχετίζεται με την ανάπτυξη αλλά με εξωγενείς παράγοντες, όπως η αδυναμία μείωσης των μισθών. Θεωρεί δηλαδή ότι η αδυναμία της αγοράς εργασίας να λειτουργήσει σε συνθήκες τέλειου ανταγωνισμού έχει σα συνέπεια την ανεργία.

2.2. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η στέρηση του πρωταρχικού δικαιώματος και συνάμα της ανάγκης του ανθρώπου για εργασία έχει άμεσες και δυσάρεστες επιπτώσεις τόσο στον ατομικό όσο και το συλλογικό βίο. Οι συνέπειες της ανεργίας είναι πολυάριθμες καθώς η κατάσταση της μπορεί να είναι εξαιρετικά επώδυνη όχι μόνο για τον άνεργο αλλά και για την οικογένειά του αφού, εκτός από την έλλειψη εισοδήματος, μειώνει την κοινωνική θέση, δημιουργεί προβλήματα αυτοσεβασμού και οικογενειακών τριβών. Η ανεργία ωθεί πολλές φορές στην εξαθλίωση και στο κοινωνικό περιθώριο καθώς τα άτομα χάνουν τη δυνατότητα να αποκτούν νέες δεξιότητες και να μπορούν να ενταχθούν ξανά στην παραγωγή όταν αυξηθεί και πάλι η ζήτηση εργασίας.

«Οι αρνητικές συνέπειες από την παρουσία της ανεργίας έχουν να κάνουν με το γεγονός της μειούμενης παραγωγής και εισοδήματος. Στην περίπτωση αυτή οι χαμένες μονάδες αγαθών και υπηρεσιών που δε διατίθενται στην οικονομία, μεταφράζονται σε έναν αριθμό εργαζομένων που δεν μπορούν να απασχοληθούν στην αγορά εργασίας.

Μάλιστα, η οικονομική θεωρία έχει ποσοτικοποιήσει τη σχέση ανεργίας και προϊόντος μέσω της σχέσης κατά Okun. Η σχέση αυτή αναφέρει ότι για κάθε ποσοστιαία μονάδα αύξησης της ανεργίας το εισόδημα μειώνεται κατά 3 (ή 2 κατ' άλλους) ποσοστιαίες μονάδες, με το γεγονός ότι απαξιώνεται το ανθρώπινο κεφάλαιο της οικονομίας, πολύ περισσότερο στην περίπτωση που τα άνεργα άτομα παραμένουν για μεγάλο χρονικό

διάστημα μακριά από την αγορά εργασίας (μακροχρόνιοι άνεργοι), με αποτέλεσμα να απαξιώνονται οι ικανότητες των ατόμων αυτών, μιας και στο σημερινό δυναμικό μας κόσμο η παραγωγική διαδικασία χαρακτηρίζεται από έντονες αλλαγές, με το γεγονός ότι ενδεχομένως τα άνεργα άτομα, στην προσπάθειά τους να αποκτήσουν βιοποριστικό εισόδημα, εμπλέκονται σε παράνομες δραστηριότητες (εγκληματικότητα)⁴³.» έτσι, σε περιόδους παρατεταμένης ύφεσης το κοινωνικό κόστος της ανεργίας μεγεθύνεται ακόμη περισσότερο με την αύξηση της εγκληματικότητας την κρίση των θεσμών αρωγής και με την γενική υποχώρηση της κοινωνικής συνοχής. Η μακροχρόνια ανεργία θεωρείται ευρέως ως η βασική αιτία της φτώχειας, πριν από τον αλκοολισμό, τη διάλυση της οικογένειας και την τοξικομανία.

Γενικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ανεργία έχει τρεις βασικές συνέπειες:

1. Προκαλεί απώλεια παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή της εργασίας των ανέργων, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία.
2. Σημαίνει απώλεια εισοδήματος για τον άνεργο και την οικογένειά του.
3. Επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, λόγω της παροχής των επιδομάτων ανεργίας προς τους άνεργους.

Φυσικά οι συνέπειες της ανεργίας είναι ευρύτερες. Έτσι η έλλειψή της καθιστά αδύνατη την ικανοποίηση βασικών αναγκών του ατόμου με αποτέλεσμα τα άνεργα άτομα να οδεύουν προς τη μιζέρια και την οικονομική εξαθλίωση. «Κοινωνιολογικές έρευνες αποδεικνύουν και εμπειρικά ότι η άμεση εργασιακή διαδικασία βιώνεται ως πηγή αισθημάτων αδυναμίας, απουσίας νοήματος και αποξένωσης. Το ανεκπλήρωτο των στόχων, η κατάπνιξη της ανάγκης για ενδιαφέρουσα εργασία ως πεδίο εκδήλωσης δημιουργικότητας και ανεξαρτησίας, επιδρά αρνητικά τόσο στην στάση προς εργασία, όσο και στην ψυχική διάθεση και στον αυτοσεβασμό των εργαζομένων. Ο χαρακτήρας της εργασίας και η σχέση του εργαζομένου προς αυτήν, επιδρά στην σωματική και ψυχική υγεία. Στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι η εργασία μπορεί να λειτουργεί ως παράγοντας άγχους με όλα τα επακόλουθα. Για παράδειγμα, ο μέσος αριθμός εμφραγμάτων στους καθηγητές πανεπιστημίου ήταν 71, ενώ αυξημένος ήταν και ο συντελεστής θνησιμότητας⁴⁴».

⁴³ Απέργης Ν., (2005), «Σύγχρονη Μακροοικονομική», Αθήνα, εκδόσεις Rosilli, σελ. 135.

⁴⁴ Πατέλης Δ., (1997), «Όψεις της ανεργίας: κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις», Αθήνα, εκδόσεις INE-ΓΣΕΕ.

Παράλληλα η στέρηση του δικαιώματος της εργασίας κλονίζει την εμπιστοσύνη προς την πολιτεία και υποθάλλει την αδιαφορία για τα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα.

Επίσης η ανεργία ωθεί πολλά άτομα, οικογένειες ολόκληρες, στην εξαθλίωση και στο κοινωνικό περιθώριο γιατί χάνουν τη δυνατότητα να αποκτούν νέες δεξιότητες, να μπορούν να ενταχθούν ξανά στην παραγωγή όταν αυξηθεί και πάλι η ζήτηση εργασίας.

Το βασικότερο ίσως, χάνουν τη δυνατότητα να λειτουργούν κοινωνικά. Έτσι λοιπόν καταστρέφεται η παραγωγική δύναμη μελλοντικών γενεών εργατών οι οποίοι απομακρύνονται από την αγορά εργασίας και την παραγωγή σε τέτοιο βαθμό που, στην επόμενη περίοδο ανάπτυξης, η οικονομία καταλήγει να πάσχει από έλλειψη εργατικών χεριών την ίδια στιγμή που πολλά άτομα είναι άνεργα.

Όσον αφορά τον παράγοντα εκπαίδευση αποδεικνύεται ότι τα παιδιά των φτωχών νοικοκυριών εμφανίζουν μεγαλύτερη εκπαιδευτική στασιμότητα απ' ότι τα παιδιά των μη φτωχών, «κληρονομώντας», κατά κάποιο τρόπο το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονιών τους. Αποδείχθηκε επίσης ότι ακόμη και στην περίπτωση που φτάνουν στο ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης με τα παιδιά των μη φτωχών δεν έχουν τις ίδιες με αυτά ευκαιρίες για επαγγελματική αποκατάσταση και κοινωνική ανέλιξη. Το πρόβλημα της ανεργίας είναι αλληλένδετο με το ευρύτερο πρόβλημα της φτώχειας χωρίς όμως να ταυτίζεται με αυτό. Ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των φτωχών είναι η έλλειψη μόνιμης απασχόλησης, η συχνή αλλαγή στον τομέα απασχόλησης και η αβεβαιότητα στην απασχόληση⁴⁵.

2.3. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η καταπολέμηση του φαινομένου της ανεργίας είναι επιτακτική καθώς αποτελεί ένα πολύ σημαντικό παράγοντα κοινωνικού αποκλεισμού. Η επίλυση του προβλήματος της ανεργίας σχετίζεται άμεσα με τη ζωτικότητα και την ομαλή πρόοδο της υφελίου και οφείλει να αποτελεί πρωταρχική μέριμνα για όλες τις κοινωνίες.

⁴⁵ Πατέλης Δ., (1997), «Όψεις της ανεργίας: κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις», Αθήνα, εκδόσεις ΙΝΕ-ΓΣΕΕ.

Πολλά και διάφορα μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας έχουν κατά καιρούς εφαρμοστεί και, πολύ περισσότερο, εμφανιστεί ως προτάσεις. Η φιλοσοφία των μέτρων αυτών και των προτάσεων ποικίλλει ανάλογα και με τις γενικότερες πολιτικές αντιλήψεις και θέσεις που επικρατούν κατά καιρούς.

Όσον αφορά πάντως τις απόψεις κύριων σχολών οικονομικής σκέψης για την επίλυση του βασικού προβλήματος της ανεργίας ο Πουρναράκης Ε. διακρίνει δύο κύρια ρεύματα:

- 1) των κλασικών οικονομολόγων και
- 2) του Keynes.

Οι κλασικοί, που καλύπτουν την περίοδο από το τέλος του 18^{ου} αιώνα μέχρι και το 1930, έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στο μηχανισμό της ελεύθερης αγοράς ως μέσο για την εξασφάλιση πλήρους απασχόλησης μακροχρόνια. Αντιθέτως, ο Keynes αν και υποστηρικτής του καπιταλιστικού συστήματος με την έκδοση του βιβλίου του «Η Γενική Θεωρία του Τόκου, της Απασχόλησης και του Χρήματος» το 1936, αμφισβητεί την ικανότητα της ελεύθερης αγοράς να εξασφαλίζει αυτομάτως πλήρη απασχόληση και θεωρεί επιβεβλημένη την κρατική παρέμβαση⁴⁶.

Τα μέτρα που μπορεί να πάρει μια κυβέρνηση για την καταπολέμηση της ανεργίας είναι δύο γενικών κατηγοριών, δηλαδή:

1. μέτρα αύξησης της συνολικής ζήτησης και
2. μέτρα αύξησης της ευελιξίας της αγοράς εργασίας και επαγγελματικής κατάρτισης του εργατικού δυναμικού.

Τα μέτρα αύξησης της συνολικής ζήτησης είναι:

- δημοσιονομικά και
- νομισματικά.

Τα δημοσιονομικά μέτρα περιλαμβάνουν κυρίως αύξηση των κρατικών δαπανών για δημόσια έργα και προώθηση μεγάλων επενδυτικών έργων. Σκοπός αυτών των έργων είναι η άμεση αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων.

Τα νομισματικά μέτρα αποβλέπουν στη μείωση του επιτοκίου, με σκοπό την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων, της παραγωγής και, συνεπώς της απασχόλησης. Τα δημοσιονομικά και τα νομισματικά μέτρα αποβλέπουν στην αύξησης της συνολικής ζήτησης

⁴⁶ Πουρναράκης Ε/, (1995), «Μακροοικονομία», Τόμος 1, Αθήνα, εκδόσεις Σμπίλιας, σελ. 183.

και, συνεπώς, στη μείωση της ανεργίας που οφείλεται στην ανεπάρκεια της ζήτησης , δηλαδή της κεϋνσιανής ανεργίας.

Προκειμένου οι επιχειρήσεις να αυξήσουν τις επενδύσεις τους, να επεκτείνουν τη δραστηριότητά τους και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, πρέπει το θεσμικό πλαίσιο των αγορών προϊόντων να αυξάνει την ανταγωνιστική πίεση πάνω στις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα να καθιστά το περιβάλλον φιλικό προς την επιχειρηματική δραστηριότητα. Αυτό μπορεί να γίνει:

- 1) Με την προώθηση του ανταγωνισμού, την απλούστευση του ρυθμιστικού και ειδικότερα του φορολογικού περιβάλλοντος, την παροχή κινήτρων και την εξάλειψη των φραγμών στην επιχειρηματικότητα και ιδιαίτερα στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Επίσης, άλλα μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος περιλαμβάνουν την υιοθέτηση θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, τη σύσταση υπηρεσίας για τον έλεγχο της οικονομικής διαχείρισης στον ευρύ δημόσιο τομέα, και την ενεργοποίηση του νόμου για τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.
- 2) Με τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία βασισμένη στη γνώση, την ενθάρρυνση της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και την τόνωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο και σε έρευνα και ανάπτυξη. Ειδικά πάντως όσον αφορά τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία της γνώσης, πρέπει να αυξηθούν οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ. Μέχρι σήμερα όμως, η Ελλάδα κατατάσσεται στην τελευταία θέση μεταξύ των 15 πιο ανεπτυγμένων χωρών της ΕΕ, ενώ εξακολουθεί να υστερεί και στον τομέα της χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, αν και οι σχετικές επενδύσεις και η χρήση προσωπικών υπολογιστών και του Διαδικτύου αυξήθηκαν σημαντικά την τελευταία δεκαπενταετία. Είναι λοιπόν απαραίτητο να ενθαρρυνθεί η χρήση των τεχνολογιών αυτών, καθώς παίζουν σημαντικό ρόλο στην άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας.
- 3) Στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αλλά και στην αύξηση της παραγωγικότητας μπορεί εξάλλου να συμβάλει σημαντικά ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης, ώστε αυτή να γίνει πιο αποτελεσματική καθώς και

πιο φιλική γενικά προς τους πολίτες, αλλά και ειδικότερα προς τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους. Παρά την πρόοδο των τελευταίων ετών, μένουν πολλά να γίνουν για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το πρόβλημα της κρατικής γραφειοκρατίας και μια μορφή της, που είναι η υπερβολική ρύθμιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Πάντως αυτό το πρόβλημα είναι ευκολότερο να λυθεί. Αρκούν μια διαφορετική προσέγγιση στα πράγματα και κοινός νους, ενώ το δημοσιονομικό κόστος είναι μηδαμινό. Αντίθετα, το κόστος της σημερινής κατάστασης είναι σημαντικό για τις επιχειρήσεις με αποτέλεσμα τόσο οι εγχώριες όσο και οι άμεσες ξένες επενδύσεις να κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Από τα πλέον σημαντικά, αν όχι το σημαντικότερο, μέτρα για την αντιμετώπιση της διαρθρωτικής ανεργίας, ενδοκλαδικού χαρακτήρα, είναι η προσπάθεια προσαρμογής των συνολικών εκροών του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες και προοπτικές της αγοράς εργασίας, σε συνδυασμό με τον κατάλληλο επαγγελματικό προσανατολισμό. «Για την κοινωνία του αύριο δεν αρκεί μόνο να διατηρείται η γνώση και η τεχνογνωσία που αποκτήθηκε σε κάποια δεδομένη στιγμή. Απαιτείται εξίσου ικανότητα μάθησης, επικοινωνίας, ομαδικής εργασίας, αξιολόγηση της προσωπικής κατάστασης. Τα μελλοντικά επαγγέλματα απαιτούν ικανότητες διάγνωσης, διατύπωσης προτάσεων βελτίωσης, σε όλα τα επίπεδα, αυτονομία, πνευματική ανεξαρτησία και ικανότητα ανάλυσης που προσδίδει η γνώση. Κατά συνέπεια είναι απαραίτητη η προσαρμογή του περιεχομένου της εκπαίδευσης και της δυνατότητας βελτίωσης της κατάρτισης, κάθε φορά που θεωρείται απαραίτητο.

Η αναγκαιότητα της ανάπτυξης της συνεχούς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης έχει γίνει αποδεκτή, αλλά απαιτεί και τον επαναπροσανατολισμό των διαθέσιμων πόρων προς αυτή την κατεύθυνση και όχι προς παθητικές πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας. Η δυσκολία ανταπόκρισης του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες έχει σχέση από τη μια με τους χαλαρούς δεσμούς της με την παραγωγή, τους κοινωνικούς στόχους και τις προτεραιότητες και από την άλλη με την αδυναμία προσέγγισης και ικανοποίησης των ατομικών αναγκών, δυνατοτήτων και επιλογών του εργατικού δυναμικού⁴⁷». Κατ' αυτόν τον τρόπο η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και επανεκπαίδευση, η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, συνιστούν κύριο μέσο για μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη καταπολέμηση της ανεργίας.

⁴⁷ Σκουτέλης Γ., (1996), «Η Ανεργία: Αιτία και Λύσεις», Αθήνα, εκδόσεις International Forum, σελ. 200-204.

Στη χώρα μας, ελάχιστη βαρύτητα έχει δοθεί στον τομέα αυτό εξ αιτίας και της θεωρητικής και μη-εφαρμοσμένης κατεύθυνσης του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Τελευταία, μέσω των επιδοτούμενων προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καταβάλλεται προσπάθεια να δοθεί ώθηση κυρίως στην ταχύρρυθμη επαγγελματική κατάρτιση σε σύγχρονες ειδικότητες που έχουν ζήτηση στην αγορά εργασίας. Το μέτρο αυτό, εφ' όσον εφαρμόζεται σωστά, είναι η πλέον ενδεδειγμένη λύση για την αντιμετώπιση κυρίως των διαρθρωτικών αλλαγών και αναγκών της οικονομίας, που απορρέουν από την οικονομική μετεξέλιξη και την τεχνολογική ανάπτυξη. Πρόκειται, δηλαδή, για μέτρο που στοχεύει κυρίως στην αντιμετώπιση της τεχνολογικής ανεργίας.

Ο πλέον κλασικός και παραδοσιακός τρόπος για τη βραχυπρόθεσμη κάλυψη των ανέργων είναι η επιδότησή τους, συνήθως για ένα διάστημα τριών έως 14 μηνών ή και περισσότερο, σε ορισμένες χώρες. Σε μερικές χώρες, μάλιστα, επιδοτούνται και οι νέοι που, αν και δεν έχουν εργαστεί, εγγράφονται στα κρατικά γραφεία εργασίας και δηλώνουν ότι επιθυμούν να δουλέψουν. Η επιδότηση των ανέργων θεωρείται παθητικό μέτρο, ενώ ενεργητικό μέτρο είναι η επιδότηση της εργασίας. Αυτό σημαίνει ότι το κράτος, μέσω των υπηρεσιών απασχόλησης, όπως είναι στη χώρα μας ο ΟΑΕΔ, επιδοτεί τους εργοδότες για να προσλάβουν ανέργους. Αυξημένη επιδότηση παρέχεται για προσλήψεις κατηγοριών που πλήττονται ιδιαίτερα από την ανεργία, όπως οι νέοι, οι γυναίκες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι ώριμοι εργαζόμενοι που απολύονται, οι αποφυλακισθέντες, οι παλινοστούντες, κ.λπ. Για παρόμοιες κατηγορίες υπάρχουν και άλλα μέτρα ή κίνητρα, όπως, π.χ., ειδικές επιδοτήσεις, δάνεια, κ.λπ.

Βασική φιλοσοφία μιας τέτοιας πολιτικής είναι να χρησιμοποιηθούν οι πόροι, που έτσι κι αλλιώς θα είχαν διοχετευθεί στην επιδότηση της ανεργίας, στην παροχή κινήτρων για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, μέσω της προσωρινής μείωσης του αρχικού κόστους αυτών των θέσεων. Έτσι, ελπίζεται ότι θα υπάρξει ενεργητικό αποτέλεσμα για την ανόρθωση των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν το μέτρο, με παράλληλη προσωρινή κάλυψη των ανέργων, ώστε αργότερα να υπάρξουν σαφή πολλαπλασιαστικά οικονομικά αποτελέσματα.

Η επιδότηση της ανεργίας εφαρμόστηκε εκτεταμένα στην Ευρώπη από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 και στην Ελλάδα από το 1982, με αρκετά θετικά αποτελέσματα, αλλά και κάποιες αρνητικές καταστάσεις, ειδικότερα όσον αφορά τις προσπάθειες καταστράτηγησης του μέτρου.

Έτσι η βελτίωση της εξωτερικής ευελιξίας στην αγορά εργασίας περιλαμβάνει παρεμβάσεις που ενισχύουν την ευελιξία των εργασιακών σχέσεων-συμβάσεων διευκολύνοντας τους όρους απόλυσης και ενισχύοντας τις προσωρινές μορφές απασχόλησης όπως την μερική απασχόληση, καθώς επίσης τη μείωση ορισμένων παροχών ανεργίας. Οι παραπάνω παρεμβάσεις αποσκοπούν στο να μπορούν οι επιχειρήσεις να προσλαμβάνουν πιο εύκολα αλλά και να απολύουν ένα μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων αυξάνοντας έτσι σημαντικά την κινητικότητα στην αγορά εργασίας.

Βασικό μέτρο πολιτικής για την αντιμετώπιση ενός μέρους της διαρθρωτικής ανεργίας, και ειδικότερα όσον αφορά τη γεωγραφική κατανομή της, είναι η παροχή κινήτρων για τη μετακίνηση εργαζομένων ορισμένων κατηγοριών και ειδικοτήτων, σε περιοχές όπου υπάρχει ζήτηση για τέτοιες περιπτώσεις. Αυτό αφορά ιδιαίτερα τους εργάτες γης σε περιόδους συγκομιδής της παραγωγής και συνήθως είναι προσωρινού χαρακτήρα. Πιο μόνιμο χαρακτήρα έχουν τα κίνητρα που παρέχονται υπό τη μορφή επιδοτήσεων ή δανείων, για τη μετακίνηση νέων ζευγαριών ή και άλλων κατηγοριών εργαζομένων ή και μικροεπιχειρηματιών στην περιφέρεια, όπου είναι και στρατηγικά επιθυμητή η μετοίκιση πληθυσμού και η ανάπτυξη.

«Επειδή όμως η χώρα μας χαρακτηρίζεται από υπερδιπλάσιο ποσοστό αυτοαπασχόλησης και μικρό ποσοστό μερικής απασχόλησης συγκριτικά με την υπόλοιπη Ευρώπη τα μέτρα που σκοπεύουν να κάνουν πιο ευλύγιστη την αγορά εργασίας ίσως έχουν πιο περιορισμένο πεδίο δράσης από τις άλλες χώρες της Ευρώπης επειδή από τη μία οι κανόνες που ρυθμίζουν την αγορά εργασίας δεν θα αφορούν τους αυτοαπασχολούμενους και από την άλλη οι παραοικονομικές δραστηριότητες που ενθαρρύνονται από την αυτοαπασχόληση δεν αποτελούν πεδίο εφαρμογής των διαφόρων κανόνων της αγοράς εργασίας⁴⁸». Πάντως σε κάποιο βαθμό η ευελιξία στην Ελληνική αγορά εργασίας είναι ήδη γεγονός μέσω της παράνομης εργασίας και της μεγάλης εισφοροδιαφυγής με θετικό αποτέλεσμα όσον αφορά την ανεργία στους κλάδους που εφαρμόζεται (για παράδειγμα οικοδομές, γεωργικές εργασίες).

Η εσωτερική ευελιξία είναι αποτέλεσμα της καλύτερης διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού από την επιχείρηση και σκοπός της είναι η προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις εκάστοτε συνθήκες παραγωγής αποφεύγοντας τις απολύσεις. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει μέτρα όπως η απασχόληση των εργαζομένων περισσότερες ώρες σε κάποιες περιόδους αιχμής με αντίστοιχη μείωση των ωρών εργασίας σε περιόδους με χαμηλότερη

⁴⁸ Σκουτέλης Γ., (1996), «Η Ανεργία: Αιτία και Λύσεις», Αθήνα, εκδόσεις International Forum, σελ. 203.

παραγωγή, οι μετατάξεις του προσωπικού σε άλλα τμήματα για κάλυψη των αναγκών της επιχείρησης και η εσωτερική εκπαίδευση για να αποκτούν οι εργαζόμενοι τα προσόντα που θα τους επιτρέπουν να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Η εσωτερική ευελιξία για να είναι επιτυχημένη πρέπει να συμφωνείται αμοιβαία μέσα από διαπραγματεύσεις μεταξύ των εργαζομένων και της διεύθυνσης της επιχείρησης. Βεβαίως υπάρχει και η αντίθετη άποψη⁴⁹.

Ένα άλλο παραδοσιακό μέτρο για την αντιμετώπιση της ανεργίας και ιδιαίτερα της λεγόμενης ανεργίας τριβής, είναι η λειτουργία των γραφείων εργασίας, που έχουν ως σκοπό να πληροφορήσουν τους ανέργους για την ύπαρξη συγκεκριμένων κενών θέσεων εργασίας στην ειδικότητά τους και, αντίστροφα, τους εργοδότες για την ύπαρξη ανέργων σε ειδικότητες που χρειάζονται σε μια δεδομένη στιγμή. Στην Ευρώπη, τα γραφεία εργασίας (job centers) λειτουργούν ως μέρος των κρατικών υπηρεσιών απασχόλησης, κυρίως μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ενώ στην Ελλάδα καθιερώθηκαν με τη σύγχρονη μορφή τους μόλις στις αρχές της δεκαετίας του 1980.

Η εφαρμογή μεθόδων ελαστικής πρόωρης συνταξιοδότησης και η μείωση του χρόνου εβδομαδιαίας εργασίας, εφαρμόζονται ή συζητούνται επίσης ως επί μέρους μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας. Βασικό επιχείρημα υπέρ αυτών των μέτρων είναι ότι έτσι απελευθερώνονται θέσεις εργασίας που μπορούν να καταλάβουν κυρίως οι νέοι άνεργοι. Τα αντεπιχειρήματα που προβάλλονται σχετικά, επισημαίνουν ότι οι πρόωρα συνταξιοδοτηθέντες ή εκείνοι που θα έχουν περισσότερο χρόνο εξ αιτίας της μείωσης των ωραρίων τους, θα καταλάβουν άλλες θέσεις εργασίας, συνήθως μερικής απασχόλησης.

Η παροχή οικονομικών ενισχύσεων σε ομάδες εργαζομένων που απολύθηκαν από μεγάλες επιχειρήσεις που έκλεισαν, η παροχή επιδομάτων σε απολυμένους εργαζόμενους περιοχών που μαστίζονται από υψηλή ανεργία (όπως, λ.χ., το Λαύριο, το Μαντούδι Ευβοίας, η Σύρα κ.λπ.), εξαιτίας και της ραγδαίας αποβιομηχανοποίησης των περιοχών αυτών, συνιστούν επίσης παρόμοιες πολιτικές βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα.

Περισσότερο σημαντικό και μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα έχουν τα ειδικά κίνητρα ανάπτυξης που παρέχονται από τους αναπτυξιακούς νόμους, τα οποία κλιμακώνονται ανάλογα με τις περιοχές και ευνοούν ιδιαίτερα τις παραμεθόριες και εκείνες που μαστίζονται από οικονομική κρίση. Τέτοια κίνητρα είναι κυρίως οι επιδοτήσεις για τις νέες παραγωγικές επενδύσεις και οι φορολογικές ελαφρύνσεις και απαλλαγές. Έχει τονιστεί, ότι το κυριότερο

⁴⁹ Εφημερίδα Καθημερινή, άρθρο της Κοψίνη Χριστίνας, 28-6-2006.

και το πλέον αποτελεσματικό μέτρο για την ανεργία είναι η ανάπτυξη. Και για την ανάπτυξη χρειάζονται σοβαρές επενδύσεις ιδιαίτερα σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας, που προσφέρουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη διεθνή οικονομική αγορά.

Εκτός από τα μέτρα καταπολέμησης της ανεργίας σημαντική είναι και η κοινωνική στήριξη κυρίως των ηλικιωμένων μακροχρόνιων ανέργων. Προς αυτή την κατεύθυνση κινείται η σχεδιαζόμενη ίδρυση του ταμείου Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Αυτό θα απευθύνεται σε άνεργους κλάδων που είναι φθίνοντες, διαβιούν σε περιοχές με υψηλό ποσοστό ανεργίας και παρουσιάζουν προβλήματα επανένταξης στην αγορά εργασίας. Για να ενταχθεί κάποιος στο ταμείο πρέπει να είναι άνω των 50 ετών και να έχουν εξαντληθεί όλα τα υπόλοιπα μέτρα ενεργητικής και παθητικής πολιτικής. Το ταμείο θα στοχεύει στην εισοδηματική ενίσχυση αυτών των ανέργων για ορισμένο χρονικό διάστημα και να φτάνει μέχρι το 80% του τελευταίου μισθού. Προτεινόμενες πηγές χρηματοδότησης είναι κονδύλια από κοινοτικά προγράμματα ή από μερική αναδιάταξη των κοινωνικών πόρων του προϋπολογισμού.

Στην Ελλάδα παρόλο που τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται υψηλοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης κοντά στο 4%, έχουν εκτελεστεί πολλά δημόσια έργα (λόγω Ολυμπιάδας και εισροών από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης), τα επιτόκια λόγω Ευρωζώνης κινούνται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα και η πιστωτική επέκταση είναι πρωτοφανής η ανεργία επιμένει να διατηρείται πάνω από 10%. Αυτό σημαίνει ότι στη χώρα μας η ανεργία είναι στο μεγαλύτερο βαθμό διαρθρωτική αφού η οικονομική ανάπτυξη και η αύξηση της ζήτησης παρόλο που προκαλεί αύξηση του πληθωρισμού σε σχέση με την Ευρωζώνη δεν μεταφράζεται σε καινούργιες θέσεις εργασίας.

2.4. ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ **ΑΝΕΡΓΙΑΣ**

«Η ΓΣΕΕ έχει συνειδητοποιήσει καλά πως η ανάγκη για την ανεύρεση τρόπων που θα αντιμετωπίζουν τη μάστιγα της ανεργίας και τα δεινά με τα οποία αυτή επιφορτίζει την ανθρώπινη κοινωνία, προβάλλει επιτακτική. Κεντρική της θέση είναι ότι:

Η αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας και επομένως της ανταγωνιστικότητας της, που αποτελεί προϋπόθεση για την επιτάχυνση της μεγέθυνσης του προϊόντος και την ταχύτερη αύξηση της απασχόλησης, δεν μπορεί να είναι συνάρτηση της επιβάρυνσης των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων της εργασίας, με διαμόρφωση συνθηκών απασχόλησης φτηνού εργασιακού δυναμικού.

Η ΓΣΕΕ συνεπώς, θεωρεί πως ο καλύτερος δυνατός τρόπος αντιμετώπισης της ανεργίας είναι η αύξηση της παραγωγικότητας και η βελτίωση της ποιότητας της παραγωγικής διαδικασίας. Στόχος της γενικότερα είναι:

- η αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας,
- η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας,
- η μείωση της ανεργίας και
- η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ αύξησης του εισοδήματος και της απασχόλησης από τη μείωση του εργάσιμου χρόνου.

Ασκήι δριμύτατη κριτική στην πολιτική μείωσης του μοναδιαίου κόστους εργασίας γιατί θεωρεί πως διαιωνίζει τις ανισότητες μεταξύ εργαζομένων, θέτει το οικονομικό στοιχείο πάνω από το κοινωνικό καλό και υπονομεύει εντέλει την υγεία των εργασιακών σχέσεων. Αναφέρει μάλιστα χαρακτηριστικά πως χώρες οι οποίες εφάρμοσαν την προαναφερθείσα πολιτική είχαν χαμηλότερες επιδόσεις συγκριτικά με εκείνες οι οποίες είχαν υψηλό κόστος εργασίας ανά μονάδα και υψηλό επίπεδο εργασιακών σχέσεων.

Κατά τη ΓΣΕΕ κρίνεται επιβεβλημένη η ανασύσταση της οικονομίας με βάση τα νέα δεδομένα. Υποστηρίζει πως πρωταρχικό μέλημα και πρώτο βήμα πρέπει να αποτελέσει η αναπροσαρμογή της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής και η εναρμόνισή της με τις σύγχρονες απαιτήσεις της οικονομίας και της κοινωνίας γενικότερα. Αυτή είναι η απάντησή της στην πρόκληση της ανταγωνιστικότητας και στα διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Γεωργία, η Εκπαίδευση, η Δημόσια Διοίκηση και άλλοι τομείς.

Τέλος, η ΓΣΕΕ θεωρεί πως οι επενδύσεις στην ελληνική οικονομία, τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές, μπορούν να συντελέσουν στην ανάκαμψη και την αναδιοργάνωση της παραγωγής με γνώμονα το αναφαίρετο ανθρώπινο δικαίωμα στην εργασία, καθώς και το συλλογικό καλό⁵⁰».

⁵⁰ www.inegsee.gr

2.5. Η ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η Λευκή Βίβλος ή Λευκό Βιβλίο είναι μια επίσημη σειρά προτάσεων για συγκεκριμένες πολιτικές που αφορούν την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση και η οποία παρουσιάστηκε από το Ζακ Ντελόρ και το επιτελείο του στη Σύνοδο Κορυφής των Βρυξελλών το Δεκέμβριο του 1993.

«Ο λόγος ύπαρξης της Λευκής Βίβλου είναι η καταπολέμηση του φαινομένου της ανεργίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου τα τελευταία χρόνια έχει πάρει διαστάσεις μάστιγας. Στόχος της είναι να βρεθεί μια μέση, συμβιβαστική οδός μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας προκειμένου να απορροφηθεί ένα ποσοστό ανέργων. Υπαίτιοι για τη διόγκωση και την ανθεκτικότητα της ανεργίας δεν είναι ο νεοφιλελευθερισμός και η κοινωνία εκμετάλλευσης, αλλά η κακή λειτουργία της αγοράς εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, παράγοντες οι οποίοι συντελούν στην εξάπλωση του φαινομένου είναι:

- 1) η ακαμψία της αγοράς εργασίας όσον αφορά τον εργασιακό χρόνο, τους μισθούς και την κινητικότητα,
- 2) το υψηλό μοναδιαίο κόστος εργασίας,
- 3) η απουσία κινήτρων για εξεύρεση εργασίας,
- 4) η προσφορά η οποία δεν εναρμονίζεται με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας και
- 5) οι υψηλές φορολογικές επιβαρύνσεις επί της απασχόλησης.

Οι συγγραφείς της Λευκής Βίβλου δείχνουν να κατανοούν απόλυτα τις καταστρεπτικές συνέπειες της ραγδαίας τεχνολογικής προόδου στον τομέα της απασχόλησης. Κατά τη γνώμη τους, θύματα του αυτοματισμού και της ταχείας αναδιάρθρωσης πέφτουν όλοι οι τομείς της οικονομίας και όλων των ειδών οι εργασίες, χειρωνακτικές και διανοητικές. Προκειμένου λοιπόν, η αγορά εργασίας να προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον υψηλής τεχνολογίας και να ανταπεξέλθει στα δεδομένα που επιβάλλει το καινούριο αναπτυξιακό πρότυπο, καθίστανται αναγκαίες η ευελιξία και η εξειδίκευση. Πιο συγκεκριμένα, για την καταπολέμηση του φαινομένου της τεχνολογικής ανεργίας, οι συγγραφείς της Λευκής Βίβλου προτείνουν τα εξής:

- Μείωση του εργατικού κόστους. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί κατά κύριο λόγο με μείωση του εβδομαδιαίου χρόνου απασχόλησης, από 5 σε 4 ημέρες και συνακόλουθη αντίστοιχη μείωση των αποδοχών. Η ελαστικότητα του χρόνου εργασίας αποτελεί κατά τους συγγραφείς της Λευκής Βίβλου, το πρώτο βήμα για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Παράλληλα, επιβεβλημένη κρίνουν και την ελαστικότητα της μισθοδοσίας, ούτως ώστε οι αποδοχές του κάθε εργαζόμενου να εξαρτώνται όχι μόνο από την παραγωγικότητά του και αλλά και από τα κέρδη της εκάστοτε επιχείρησης. Ιδίως όσον αφορά τους κατά κεφαλήν ονομαστικούς μισθούς, οι συγγραφείς της Λευκής Βίβλου υποστηρίζουν πως δεν πρέπει να αυξάνονται σε ποσοστό μεγαλύτερο από 2-3% ετησίως.
- Ευελιξία της αγοράς εργασίας. Οι συγγραφείς της Λευκής Βίβλου τάσσονται υπέρ της προσωρινής απασχόλησης, του ευέλικτου ωραρίου ανάλογα με τις ανάγκες της επιχείρησης, των συμβάσεων ορισμένου χρόνου, της ευελιξίας στη γεωγραφική κινητικότητα και της απελευθέρωσης απολύσεων. Με αυτόν τον τρόπο θεωρούν πως θα ανοίξουν νέες θέσεις εργασίας και ένα μέρος του άνεργου πληθυσμού θα απορροφηθεί.
- Μείωση του έμμεσου ή μη μισθολογικού εργασιακού κόστους. Οι συγγραφείς της Λευκής Βίβλου υπολογίζουν πως αν οι άμεσες φορολογικές επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων επί της εργασίας (όπως οι εργοδοτικές εισφορές στα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης) μειωθούν κατά 30%, θα αυξηθεί η απασχόληση κατά 2%.
- Περιορισμός των κοινωνικών παροχών ανεργίας. Οι συγγραφείς της Λευκής Βίβλου υποστηρίζουν πως μια μείωση των επιδομάτων ανεργίας αφενός θα παρακινούσε του άνεργους για αναζήτηση απασχόλησης και αφετέρου θα άφηνε στα ταμεία περιθώρια οικονομικής ανάκαμψης.
- Δια βίου μάθηση και διαρκής επαγγελματική κατάρτιση. Οι συγγραφείς της Λευκής Βίβλου θεωρούν πως η εκπαίδευση-κατάρτιση μπορεί να δώσει λύση στο πρόβλημα της ανεργίας αν αυτή πάρει τη μορφή εκγύμνασης των δεξιοτήτων των εργαζομένων ανάλογα με τις τρέχουσες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Με άλλα λόγια, υποστηρίζουν πως η συνεχής πρόσβαση στη δια βίου μάθηση και τη διαρκή επαγγελματική κατάρτιση θα καταστήσει το

εργατικό δυναμικό ανταγωνίσιμο και ικανό να ανταποκριθεί στη νέα τάξη πραγμάτων, η οποία ορίζεται από τις τεχνολογικές μεταβολές⁵¹».

⁵¹ Μηνακάκης Β., (1994), «Λευκή Βίβλος της ΕΟΚ, Ο Μεσαίωνας του 2000», Αθήνα, εκδόσεις Στάχυ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ

3.1.Η ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1975-1981

«Δύο είναι οι βασικές πηγές στατιστικών στοιχείων για την ανεργία:

- 1) Η πρώτη αφορά τις έρευνες απασχόλησης της ΕΣΥΕ και
- 2) η δεύτερη τους εγγεγραμμένους ανέργους στα γραφεία εργασίας του ΟΑΕΔ.

Ο δείκτης της εγγεγραμμένης ανεργίας αποτελεί, τουλάχιστον για τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΟΟΣΑ, το πλέον αντιπροσωπευτικό μέτρο μέτρησης της ανεργίας και χρησιμοποιείται κατά κανόνα για διεθνείς συγκρίσεις. Τα στοιχεία του ΟΑΕΔ αφορούν κατά συνέπεια τους εγγεγραμμένους ανέργους στα γραφεία εργασίας του ΟΑΕΔ που καλύπτουν μόνο τις αστικές και ημιαστικές περιοχές της χώρας, δηλ. δεν συμπεριλαμβάνουν τις αγροτικές. Τα στοιχεία του Οργανισμού, αν και υποεκτιμούν την πραγματική ανεργία, αποτελούν έναν ικανοποιητικό δείκτη των διαχρονικών εξελίξεών της σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Ωστόσο, τα στοιχεία σχετικά με την απασχόληση και την ανεργία παρουσιάζουν μεγάλη διαφοροποίηση μεταξύ των δεκαετιών του 1970 και του 1980, όπως βλέπουμε και από τους παρακάτω πίνακες, και αυτό γιατί μετά το 1982 άλλαξαν οι ορισμοί και οι διαδικασίες κατάρτισης των στατιστικών ανεργίας και απασχόλησης. Κατά συνέπεια, τα σχετικά στοιχεία πριν το 1982 δεν είναι αξιόπιστα και παρατίθενται εδώ με έντονες επιφυλάξεις για λόγους χρονολογικής συνέχειας⁵²».

Πίνακας 2: Εγγεγραμμένη ανεργία ΟΑΕΔ χρονικής περιόδου 1975-1981

ΕΤΗ	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Εγγεγραμμένο εργατικό δυναμικό	1.179.670	1.242.040	1.324.070	1.428.418	1.464.187	1.551.100	1.576.500
Απασχολούμενοι	1.144.700	1.213.600	1.296.400	1.397.500	1.432.600	1.513.900	153.400
Άνεργοι	34.970	28.440	27.670	30.918	315.878	37.200	42.500
Ποσοστό ανεργίας	2,96%	2,28%	2,09%	2,16%	2,16%	2,40%	2,70%

ΠΗΓΗ: ΟΑΕΔ

⁵² Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης, σελ. 250-252

Πίνακας 3: Εγγεγραμμένη ανεργία ΕΣΥΕ χρονικής περιόδου 1975-1981

ΕΤΗ	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Εγγεγραμμένο εργατικό δυναμικό	1.976.516	1.966.417	2.014.051	2.064.467	2.118.049	2.274.251	3.677.800
Απασχολού- μενοι	1.923.550	1.928.350	1.983.100	2.028.967	2.080.199	2.210.726	3.529.300
Ανεργοί	49.966	38.067	30.951	37.850	37.850	63.525	148.500
Ποσοστό ανεργίας	2,53%	1,94%	1,54%	1,79%	1,79%	2,79%	4,04%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ

Τη χρονική περίοδο 1975-1981, τα στοιχεία των ερευνών απασχόλησης της ΕΣΥΕ δεν είναι απόλυτα συγκρίσιμα μεταξύ τους. Αυτό οφείλεται στη διαφοροποίηση των μονάδων επιφανείας του δείγματος μεταξύ 1979 - 1980, αλλά και σε ορισμένες εμφανείς στατιστικές αλλοιώσεις στις έρευνες πριν το 1982. Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι έχει γίνει μια αυθαίρετη στατιστική αύξηση στον αριθμό του συνολικού εργατικού δυναμικού μεταξύ 1979 και 1980, αύξηση που δεν δικαιολογείται από την ύφεση της οικονομίας κατά το 1979. Και όπως είναι ευνόητο, με το να αυξάνει αυθαίρετα ο συνολικός αριθμός του εργατικού δυναμικού, το ποσοστό της ανεργίας εμφανίζεται περισσότερο μειωμένο. Οποσδήποτε, δεν είναι δυνατό να θεωρείται έγκυρο ένα ποσοστό ανεργίας της τάξης του 1,8 % που εμφάνιζε η έρευνα της ΕΣΥΕ για το 1979 και 2,8% για το 1980. Και αυτό γιατί υπάρχει πάντοτε ένα ποσοστό ανεργίας τριβής, ύψους τουλάχιστον 2-3%, που οφείλεται στην αδυναμία της προσφοράς ορισμένων επαγγελματιών να συμπέσει ταυτόχρονα την ίδια περίοδο και στην ίδια περιοχή με την αντίστοιχη ζήτηση. Ένα τέτοιο ποσοστό υπολογίζεται ότι είναι ιδιαίτερα υψηλό σε χώρες όπως η Ελλάδα, που η οικονομία της παρουσιάζει έντονα διαρθρωτικά προβλήματα και σοβαρές ανισορροπίες ως προς τη ζήτηση και την προσφορά εργασίας κατά ειδικότητα και περιφέρεια. Επί πλέον, σημειώνεται η αντίφαση της ύπαρξης ενός τόσο χαμηλού ποσοστού ανεργίας, κάτω από το 3%, την ίδια περίοδο που σε άλλες, πολύ πιο ευημερούσες χώρες από την Ελλάδα, η ανεργία ξεπερνούσε το 8%⁵³.

⁵³ Κατσάνεβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης, σελ. 255-256.

3.2.Η ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1982-1995

Τα συγκρίσιμα στοιχεία για την εγγεγραμμένη ανεργία του ΟΑΕΔ αφορούν την περίοδο μετά το 1983. Ειδική μελέτη του ΚΕΠΕ για την παραοικονομία επισημαίνει, επίσης, ότι το 1983 υπήρξε το έτος καμπή όσον αφορά τη στατιστική απεικόνιση της ανεργίας. Στην ίδια μελέτη αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι: «... Οι έρευνες εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ συστηματικά και συχνά υπερεκτιμούν σε σημαντικό βαθμό τον πραγματικό αριθμό των επιδοτούμενων ανέργων, όπως καταγράφεται από τον ΟΑΕΔ. Η υπερεκτίμηση αυτή δεν μπορεί να αποδοθεί σε τυχαία στατιστικά σφάλματα. Έτσι, την άνοιξη του 1981, ενώ ο αριθμός των επιδοτούμενων από τον ΟΑΕΔ ανέργων ανέρχονται σε 17.340 άτομα (μέσος όρος Απριλίου - Ιουνίου), η έρευνα της ΕΣΥΕ τους εκτιμούσε μόνο στα 6.400 άτομα. Την αντίστοιχη περίοδο τον 1982, η απόκλιση στοιχείων περιορίστηκε (18.400 έναντι 10.900) και το 1983 ουσιαστικά εξαφανίζεται⁵⁴».

Μετά το 1983 η έρευνα της ΕΣΥΕ εμφανίζει χαμηλότερο αριθμό επιδοτούμενων ανέργων απ' ό τι αντίστοιχα ο ΟΑΕΔ. Το παράδοξο αυτό γεγονός οφείλεται σε στατιστική αδυναμία της ΕΣΥΕ και ειδικότερα στο ότι ορισμένοι επιδοτούμενοι άνεργοι του ΟΑΕΔ, όταν ερωτηθούν από τους ερευνητές της ΕΣΥΕ, δεν δηλώνουν άνεργοι, επειδή απασχολούνται παράνομα και φοβούνται ενδεχόμενο έλεγχο και διασταύρωση πληροφοριών ΕΣΥΕ και ΟΑΕΔ, αν και αυτό νομικά απαγορεύεται. Ο μέσος ετήσιος όρος της εγγεγραμμένης ανεργίας του ΟΑΕΔ την χρονική περίοδο 1984-1995 έχει ως εξής:

Πίνακας 4: Η εγγεγραμμένη ανεργία του ΟΑΕΔ περιόδου 1984-1995

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ (%)	ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ (%)
1984	4,25	1990	6,36
1985	5,13	1991	7,31
1986	6,12	1992	7,6
1987	6,36	1993	7,12
1988	6,02	1994	7,2
1989	5,81	1995	6,9

ΠΗΓΗ: ΟΑΕΔ

⁵⁴ Κανελλόπουλος Κ.- Κουσουλάκος Ι.- Ράπανος Β.- Κωστής Κ.- Μαροπούλου Α., (1995), «Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή: μετρήσεις και οικονομικές επιπτώσεις», Αθήνα, εκδόσεις ΚΕΠΕ.

Οι έρευνες απασχόλησης της ΕΣΥΕ μετά το 1981 γίνονται κάθε δεύτερο τρίμηνο του έτους, δηλαδή στους μήνες Απρίλιο, Μάιο και Ιούνιο, και καλύπτουν το σύνολο των αστικών, ημιαστικών και αγροτικών περιοχών της χώρας. Εξαίρεση αποτελεί το έτος 1983, που η έρευνα πραγματοποιήθηκε και κατά το τελευταίο τρίμηνο αυτού του έτους. Από το 1992 και μετά, οι έρευνες απασχόλησης της ΕΣΥΕ δεν έχουν δημοσιευτεί και τα στοιχεία που αντλούνται αφορούν προσωρινά δεδομένα, γεγονός που αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της υποβάθμισης που υπάρχει για το τόσο σοβαρό αυτό ζήτημα στη χώρα μας.

Τα αποτελέσματα των ερευνών απασχόλησης της ΕΣΥΕ μετά το 1983, φαίνονται να ανταποκρίνονται περισσότερο στην πραγματικότητα, τουλάχιστον σε ότι αφορά το μέγεθος και τη διαχρονική της εξέλιξη στις αστικές και ημιαστικές περιοχές της χώρας.

Σύμφωνα με τις έρευνες απασχόλησης της ΕΣΥΕ μεταξύ των ετών 1982-1995, το ποσοστό ανεργίας ήταν:

Πίνακας 5: Η καταγεγραμμένη ανεργία της ΕΣΥΕ περιόδου 1982-1995

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ (%)	ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ (%)
1982	5,81	1989	7,46
1983	7,85	1990	7,01
1984	8,14	1991	7,65
1985	7,81	1992	8,67
1986	7,38	1993	9,67
1987	7,37	1994	10,11
1988	7,66	1995	10,00

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ

3.3. Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΟΣΑ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1982-1996

Τα στατιστικά στοιχεία για την ανεργία στη χώρα μας είναι γεγονός ότι δεν θεωρούνται αξιόπιστα, τουλάχιστον ως προς το παρελθόν, από διεθνείς φορείς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, το Διεθνές Γραφείο Εργασίας και ο ΟΟΣΑ. Οι φορείς αυτοί, με εξαίρεση την περίοδο 1984-1990, καθώς και μετά το 1994, δεν συμπεριλαμβάνουν συνήθως την Ελλάδα στις κυριότερες στατιστικές σειρές που εκδίδουν. Έτσι έχουν εγερθεί πολλές αμφιβολίες για την ομοιογένεια και τη συγκρισιμότητα των στατιστικών ανεργίας στις διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έτσι που να συζητείται η ανάγκη να θεσπιστούν γενικά αποδεκτοί κανόνες για το ίδιο ζήτημα.

Όμως ανεξάρτητα από τα παραπάνω, παραθέτουμε την εξέλιξη των ποσοστών ανεργίας συμφωνά με εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ για την χρονική περίοδο 1982-1994 στην Ελλάδα, στις χώρες του ΟΟΣΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έστω κι αν τα σχετικά στοιχεία θα πρέπει να συγκρίνονται μεταξύ τους με αρκετή επιφύλαξη, η πορεία της ανεργίας στην Ελλάδα αυτή τη συγκεκριμένη περίοδο ακολουθεί, με μικρές διακυμάνσεις, την αντίστοιχη πορεία των μέσων όρων των χωρών του ΟΟΣΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πίνακας 6: Συγκριτική εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα, την Ε.Ε. και στον ΟΟΣΑ, χρονικής περιόδου 1982-1996

ΕΤΟΣ	ΟΟΣΑ	ΕΕ	ΕΛΛΑΔΑ
1982	7,8	8,8	5,8
1983	8,3	9,8	7,9
1984	7,9	10,3	8,1
1985	7,8	10,4	7,8
1986	7,8	10,4	7,4
1987	7,4	10,3	7,4
1988	6,8	9,6	7,7
1989	6,3	8,7	7,5

ΕΤΟΣ	ΟΟΣΑ	ΕΕ	ΕΛΛΑΔΑ
1990	6,2	8,2	7,0
1991	6,9	8,8	7,7
1992	7,6	10	8,7
1993	8	11,1	9,7
1994	8,1	11,5	10,1
1995	7,8	11,1	10
1996	7,6	10,6	10,1

ΠΗΓΗ: Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις».

«Στη δεκαετία του 1980 και ειδικότερα μεταξύ 1983-1986, η ανεργία στην Ελλάδα εξελίσσεται στα ίδια περίπου επίπεδα με τους αντίστοιχους μέσους όρους των χωρών του ΟΟΣΑ. Για την ίδια περίοδο 1983- 1986, ο μέσος όρος της ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση εξελίσσεται σε σχετικά υψηλότερα επίπεδα, όπως παρατηρούμε και από τον παραπάνω πίνακα.

Μεταξύ 1986 και 1990, η πορεία των μέσων όρων της ανεργίας στις χώρες του ΟΟΣΑ βρίσκεται σε χαμηλότερα επίπεδα απ' αυτήν της Ελλάδας.

Στην περίοδο 1990-1994, η πορεία του ίδιου δείκτη στη χώρα μας αυξάνει με ανησυχητικούς ρυθμούς, παράλληλα με την αντίστοιχη, αν και σε χαμηλότερα επίπεδα, αύξηση του ίδιου δείκτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 1994, η ανεργία στην Ελλάδα, για πρώτη φορά τα τελευταία 10-15 χρόνια τουλάχιστον, πλησιάζει τα αντίστοιχα μέσα ποσοστά στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁵⁵».

3.4.Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 1998-2000

Όπως βλέπουμε και από τον παρακάτω πίνακα, τα ποσοστά της ανεργίας για το 1998 είναι 11,2%, ενώ το 1999 αυξάνεται στα 12,1% κατά 0,9 ποσοστιαίες μονάδες δηλαδή από τον προηγούμενο χρόνο για να ξαναπέσει το 2000 στο 11,3%, μια μείωση της τάξεως των 0,8 ποσοστιαίων μονάδων, λίγο δηλαδή πιο πάνω από το ποσοστό του 1998. Τα αντίστοιχα ποσοστά του εργατικού δυναμικού ως ποσοστό επί της % του συνολικού αριθμού άνω των 15 χρονών δεν παρουσιάζουν αυξομειώσεις. Έτσι παρατηρούμε ότι το 1998 το ποσοστό ήταν 52,1%, το 1998 52,3% ενώ το 2000 το ποσοστό ήταν ίδιο με το ποσοστό του 1998 δηλαδή 52,1%.

Βέβαια αυτό που παρατηρούμε για το 1998 είναι ότι ενώ το Α' τρίμηνο είναι 11,8%, σταθεροποιείται στο Β' και Γ' τρίμηνο με ποσοστό 10,8% για να αυξηθεί πάλι το Δ' τρίμηνο στο 11,4%.

⁵⁵ Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης, σελ. 258.

Όσο αναφορά το 1999, βλέπουμε πάλι την ίδια εικόνα με διαφορετικά όμως ποσοστά, υψηλότερα από το 1998. Έτσι έχουμε και εδώ το Α΄ τρίμηνο αύξηση της ανεργίας στο 12,2% με μείωση στα Β΄ και Γ΄ τρίμηνα, ενώ το Δ΄ τρίμηνο ξανανεβαίνει στα 12,7% υψηλότερο από το Α΄ τρίμηνο.

Το 2000 πάλι το Α΄ τρίμηνο παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό με 12,3% ενώ αυτή τη χρονιά το Δ΄ τρίμηνο είναι σχεδόν στα ίδια επίπεδα με το Γ΄ και Β΄ τρίμηνο.

Πίνακας 7: Ποσοστά ανεργίας κατά τρίμηνο επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού της χώρας χρονικής περιόδου 1998-2000

	ΤΡΙΜΗΝΑ	Σύνολο Εργατικού Δυναμικού	Ποσοστό Εργατικού Δυναμικού (%) επί του συνολικού πληθυσμού (15 ετών και άνω)	Ανεργοί	Ποσοστό ανεργίας (%)
1998	A	4.494,6	52,0	532,1	11,8
	B	4.512,8	52,1	489,2	10,8
	Γ	4.549,8	52,3	491,3	10,8
	Δ	4.545,8	52,2	519,0	11,4
1999	A	4.599,6	52,7	558,9	12,2
	B	4.583,7	52,4	543,3	11,9
	Γ	4.577,9	52,2	536,4	11,7
	Δ	4.583,2	52,1	580,4	12,7
2000	A	4.590,7	52,1	565,0	12,3
	B	4.617,2	52,3	519,3	11,2
	Γ	4.630,5	52,3	504,7	10,9
	Δ	4.609,4	52,0	504,9	11,0

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζουμε τα ποσοστά του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού και τα κάνουμε σύγκριση με τα ποσοστά των ανέργων στο σύνολο πάλι του πληθυσμού. Έτσι παραθέτουμε τις ηλικίες από 15 ετών και άνω σε κάθε τρίμηνο του έτους καθώς επίσης και το φύλο άρρενες και θήλεις, ούτως ώστε να είμαστε σε θέση να παρατηρήσουμε καλύτερα ποια ηλικία και ποιο φύλο παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας, ποια χρονιά και σε ποιο τρίμηνο αυτής της χρονιάς.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι το 1998 το Α΄ τρίμηνο στο σύνολο του πληθυσμού έχει το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας με 11,8%. Το ίδιο τρίμηνο στις γυναίκες το ποσοστό είναι το μεγαλύτερο με 17,7% σε σχέση με τους άνδρες που είναι μόλις 8,1%. Επιπλέον το

μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στο σύνολο του πληθυσμού εμφανίζεται το Δ΄ τρίμηνο με ποσοστό 40,4% στις ηλικίες από 15-19 ετών, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες πάλι το Δ΄ τρίμηνο μεταξύ των ηλικιών 15-19 με ποσοστό 56,2%. Το ίδιο παρατηρούμε και στους άνδρες το ίδιο εξάμηνο και στην ίδια ομάδα ηλικιών με ποσοστό 28,4%, μειωμένο κατά 27,8 ποσοστιαίες μονάδες από τις γυναίκες.

Πίνακας 8: Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 1998

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 1998	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 1998	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 1998	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 1998	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 1998	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 1998	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 1998	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 1998
ΣΥΝΟΛΟ	52,0	52,1	52,3	52,2	11,8	10,8	10,8	11,4
15-19	17,7	17,3	19,2	17,9	39,9	35,2	37,6	40,4
20-24	65,0	64,1	63,4	63,5	29,6	27,7	27,8	28,1
25-29	80,6	81,3	81,9	81,7	16,6	16,3	16,3	17,4
30-34	80,6	80,9	80,9	80,8	8,9	8,0	7,9	8,5
45-64	54,4	54,7	55,0	55,1	5,4	4,7	4,3	4,9
65+	6,2	6,2	6,2	6,0	1,5	1,4	2,0	2,3

ΑΡΡΕΝΕΣ	65,4	65,4	65,6	65,3	8,1	7,1	6,9	7,5
15-19	19,0	19,0	20,4	19,6	28,1	24,0	25,4	28,4
20-24	71,9	71,1	69,7	69,3	21,6	20,3	19,8	20,0
25-29	93,1	93,7	93,3	92,5	12,3	11,0	10,7	12,2
30-34	96,9	97,0	97,1	97,1	5,5	4,8	4,5	5,0
45-64	74,7	75,0	75,5	75,4	4,5	3,7	3,4	3,9
65+	9,6	9,5	9,4	9,2	1,4	1,4	2,1	2,3

ΘΗΛΕΙΣ	39,3	39,4	39,8	39,7	17,7	16,7	16,9	17,5
15-19	16,4	15,4	17,8	16,1	54,4	50,1	52,6	56,2
20-24	58,1	57,4	57,2	57,8	39,5	36,6	37,3	37,5
25-29	67,8	68,9	70,3	70,6	22,7	23,7	23,9	24,4
30-34	64,8	65,0	65,0	64,7	14,0	12,8	12,8	13,6
45-64	35,3	35,6	35,7	36,0	7,1	6,8	6,3	6,9
65+	3,4	3,5	3,5	3,4	1,8	1,4	1,8	2,2

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Παρατηρώντας τον παρακάτω πίνακα του 1999 έχουμε τα εξής: το Δ΄ τρίμηνο στο σύνολο του πληθυσμού έχει το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας με 12,7%. Το ίδιο τρίμηνο στις

γυναίκες το ποσοστό είναι το μεγαλύτερο με 19,0% σε σχέση με τους άνδρες που είναι μόλις 8,5%.

Επιπλέον το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στο σύνολο του πληθυσμού εμφανίζεται το Δ' τρίμηνο με ποσοστό 43,1% στις ηλικίες από 15-19 ετών, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες πάλι το Δ' τρίμηνο μεταξύ των ηλικιών 15-19 με ποσοστό 58,5%. Το ίδιο παρατηρούμε και στους άνδρες το ίδιο τρίμηνο και στην ίδια ομάδα ηλικιών με ποσοστό 29,6%, μειωμένο κατά 28,9 ποσοστιαίες μονάδες από τις γυναίκες.

Πίνακας 9:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 1999

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 1999	Β' ΤΡΙΜΗΝΟ 1999	Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 1999	Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ 1999	Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 1999	Β' ΤΡΙΜΗΝΟ 1999	Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 1999	Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ 1999
ΣΥΝΟΛΟ	52,7	52,4	52,2	52,1	12,2	11,9	11,7	12,7
15-19	15,5	15,7	16,3	16,3	39,2	39,8	40,0	43,1
20-24	64,8	64,8	64,1	64,9	30,1	29,2	28,5	29,5
25-29	82,9	83,4	82,9	82,7	18,4	18,0	18,3	19,4
30-34	81,6	81,4	81,2	80,9	9,4	9,0	9,0	10,0
45-64	56,4	55,6	55,6	55,6	5,7	5,5	5,0	5,6
65+	6,1	5,7	5,3	5,1	1,7	1,4	1,0	1,6
ΑΡΡΕΝΕΣ	65,4	65,0	64,9	64,8	8,3	7,7	7,7	8,5
15-19	16,3	16,5	16,9	16,8	25,1	27,5	29,6	29,6
20-24	70,8	69,8	69,3	70,0	23,3	21,6	20,7	21,5
25-29	93,9	94,2	94,1	94,0	13,7	12,8	13,2	14,3
30-34	97,2	97,1	97,0	96,5	5,8	5,2	5,3	6,4
45-64	75,9	75,2	75,2	75,3	4,4	4,0	3,8	4,2
65+	9,5	9,0	8,6	8,2	2,2	1,8	1,2	1,6
ΘΗΛΕΙΣ	40,6	40,4	40,1	40,1	18,1	18,2	17,8	19,0
15-19	14,5	14,7	15,8	15,7	56,6	54,9	51,8	58,5
20-24	58,9	60,0	59,1	59,8	37,9	37,8	37,6	38,7
25-29	71,9	72,4	71,5	70,8	24,6	24,7	25,2	26,6
30-34	66,1	65,9	65,5	65,6	14,7	14,5	14,4	15,2
45-64	38,0	37,1	37,3	37,0	8,1	8,4	7,2	8,1
65+	3,4	2,9	2,6	2,7	0,4	0,5	0,4	1,5

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Τα πράγματα διαφοροποιούνται όσο αναφορά το έτος 2000 αναφορικά όμως από τα τρίμηνα. Έτσι παρατηρούμε το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στο Α' τρίμηνο του 2000 στο σύνολο του πληθυσμού με ποσοστό 12,3%. Το ίδιο τρίμηνο στις γυναίκες το ποσοστό είναι το μεγαλύτερο με 18,6% σε σχέση με τους άνδρες που είναι μόλις 8,2%.

Επιπλέον το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στο σύνολο του πληθυσμού εμφανίζεται το Α' τρίμηνο με ποσοστό 40,0% στις ηλικίες από 15-19 ετών, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες πάλι το Α' τρίμηνο μεταξύ των ηλικιών 15-19 με ποσοστό 55,5%. Το ίδιο παρατηρούμε και στους άνδρες το ίδιο τρίμηνο και στην ίδια ομάδα ηλικιών με ποσοστό 27,9%, μειωμένο κατά 27,5 ποσοστιαίες μονάδες από τις γυναίκες.

Πίνακας 10:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2000

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2000	Β' ΤΡΙΜΗΝΟ 2000	Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2000	Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2000	Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2000	Β' ΤΡΙΜΗΝΟ 2000	Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2000	Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2000
ΣΥΝΟΛΟ	52,1	52,3	52,3	52,0	12,3	11,2	10,9	11,0
15-19	15,2	15,1	15,7	15,6	40,0	37,1	35,1	33,8
20-24	63,9	63,1	63,0	62,5	28,6	27,3	27,1	26,6
25-29	82,5	82,7	82,8	82,3	18,8	17,6	17,2	16,6
30-34	81,3	81,6	81,5	81,3	10,2	9,0	8,5	8,9
45-64	55,8	56,3	56,5	55,8	5,4	4,8	4,7	4,9
65+	5,3	5,4	5,4	5,1	0,8	1,0	1,0	1,3

ΑΡΡΕΝΕΣ	64,7	64,9	64,8	64,5	8,2	7,4	7,1	7,2
15-19	16,5	16,4	17,3	17,1	27,9	24,8	24,0	22,7
20-24	69,6	69,3	68,9	68,1	21,4	21,1	20,3	20,3
25-29	93,1	93,2	92,4	92,0	12,9	12,1	11,8	12,1
30-34	96,8	96,8	96,7	96,7	6,4	5,4	4,9	5,1
45-64	75,6	75,9	76,0	75,4	4,1	3,7	3,6	3,8
65+	8,4	8,5	8,6	8,0	0,7	1,1	1,0	1,5

ΘΗΛΕΙΣ	40,1	40,4	40,5	40,2	18,6	17,0	16,7	16,6
15-19	13,9	13,6	13,9	13,8	55,4	53,2	50,5	49,4
20-24	58,5	57,1	57,4	57,2	37,1	34,5	34,9	33,6
25-29	71,4	71,8	72,9	72,3	27,0	25,0	24,2	22,4
30-34	66,2	66,7	66,3	66,0	15,6	14,2	13,7	14,3
45-64	37,3	38,0	38,2	37,4	8,0	7,0	6,9	7,0
65+	2,7	2,9	2,8	2,7	1,1	1,0	1,0	0,5

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ

4.1.Η ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2001-2004

Η σημαντική μεταβολή στην οικονομική πορεία της Ελλάδας μετά το 1990 είναι γεγονός. Οι βασικότεροι μακροοικονομικοί της δείκτες παρουσιάζουν αύξηση ή αυξομειώσεις με θετικό όμως αποτέλεσμα μετά την ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ. Η ανεργία είναι και αυτή οικονομικό μέγεθος που δείχνει και την πορεία της εκάστοτε χώρας τόσο στο εσωτερικό της όσο και σε σχέση με τις άλλες χώρες-μέλη της ΕΕ.

[Ο πρωταρχικός σκοπός της ΟΝΕ είναι η σταθερότητα των τιμών. Ένα σοβαρό ζήτημα είναι κατά πόσον η επιδίωξη της σταθερότητας των τιμών οδηγεί σε αύξηση της ανεργίας. Το ζήτημα έχει ευρύτερη σημασία αν ληφθεί υπόψη ότι συχνά οι φορείς της οικονομικής πολιτικής αποδέχονται ότι η δημιουργία κάποιου, όχι βέβαια υψηλού ρυθμού πληθωρισμού είναι αναγκαία για την αύξηση της απασχόλησης. Εάν μια οικονομία χαρακτηρίζεται από υποαπασχόληση των παραγωγικών της συντελεστών, μια αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών πιθανόν να έχει θετικές επιδράσεις στην οικονομική της μεγέθυνση και κατά συνέπεια και στην απασχόληση, και τούτο γιατί, με ονομαστικούς μισθούς οι οποίοι καθορίζονται με συλλογικές συμβάσεις και αυξάνονται με ρυθμούς χαμηλότερους από τον πληθωρισμό, διευρύνονται τα κέρδη των επιχειρήσεων, εφόσον η προσαρμογή των τιμών των προϊόντων τους είναι εύκολη. Έτσι, κατά μια άποψη, μια μικρή και συνεχής αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών είναι αναγκαία για την επιτυχία και τη διατήρηση της πλήρους απασχόλησης των παραγωγικών συντελεστών]⁵⁶.

Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζουμε εν συνεχεία τα στοιχεία που αφορούν την ανεργία τη συγκεκριμένη περίοδο, δηλαδή τα πρώτα χρόνια της ένταξης της χώρας μας στην ΟΝΕ, μέχρι και το 2004, χρονιά που σηματοδοτείται από την ανάληψη των Ολυμπιακών αγώνων από την Ελλάδα.

Έτσι λοιπόν τα ποσοστά της ανεργίας σε όλα τα τρίμηνα της χρονικής περιόδου 2001-2004 παρουσιάζονται συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα. Παρατηρούμε λοιπόν ότι το 2002 και το 2003 τα ποσοστά μειώνονται σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά 2001, ενώ ξανά το 2004 έχουμε τα ίδια ποσοστά με το 2001.

⁵⁶ Βαβούρας Ι., «ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ & ΟΝΕ», Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 85.

Πίνακας 11: Ποσοστά ανεργίας κατά τρίμηνο επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού της χώρας χρονικής περιόδου 2001-2004

	ΤΡΙΜΗΝΑ	Σύνολο Εργατικού Δυναμικού	Ποσοστό Εργατικού Δυναμικού (%) επί του συνολικού πληθυσμού (15 ετών και άνω)	Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας (%)
2001	A	4.591,6	51,7	515,4	11,2
	B	4.581,6	51,5	478,4	10,4
	Γ	4.582,6	51,4	468,6	10,2
	Δ	4.565,2	51,1	513,4	11,2
2002	A	4.600,5	51,4	524,0	11,4
	B	4.652,2	51,9	462,1	9,9
	Γ	4.682,5	52,2	458,9	9,8
	Δ	4.688,8	52,2	476,0	10,2
2003	A	4.712,2	52,4	487,7	10,4
	B	4.728,4	52,5	441,8	9,3
	Γ	4.748,3	52,6	439,2	9,3
	Δ	4.748,9	52,6	471,1	9,9
2004	A	4.792,9	53,0	543,8	11,3
	B	4.823,2	53,2	492,7	10,2
	Γ	4.827,5	53,2	485,9	10,1
	Δ	4.831,8	53,2	500,4	10,4

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Πίνακας 12: Πληθυσμός, εργατικό δυναμικό και απασχόληση (% ετήσια μεταβολή), των ετών 2000-2003

	2004 (σε χιλ. άτομα)	2000	2001	2002	2003
Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω	9.057	0,9	0,8	0,7	0,6
Πληθυσμός ηλικίας 15-64	7.127	0,5	0,3	0,2	0,1
Εργατικό Δυναμικό	4.823	0,7	-0,8	1,5	1,6
Απασχόληση	4.330	1,4	0,1	2,1	2,3
Πρωτογενής Τομέας	546	1,2	-7,2	-2,0	1,1
Δευτερογενής Τομέας	974	-0,2	2,0	1,0	1,2
Τριτογενής Τομέας	2.811	2,1	1,5	3,6	3,0
% συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό	4.742	63,9	63,2	64,2	65,1
% απασχόλησης	4.250	56,6	56,5	57,7	58,9
Ανεργία ως % του εργατικού δυναμικού	493	11,2	10,4	9,9	9,3

Πηγή: Έκθεση του διοικητή (2005) της Τραπέζης της Ελλάδος.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ένας επιπρόσθετος παράγοντας στην μείωση των ανέργων και κατ' επέκταση και στην μείωση του ποσοστού της ανεργίας, σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια είναι και η αύξηση του ποσοστού της απασχόλησης. Όμως [στην Ελλάδα παρατηρήθηκε στασιμότητα της απασχόλησης στη διάρκεια των ετών 1994-2004, δηλαδή σε μια περίοδο ανάκαμψης της οικονομίας όπως φαίνεται και από τον παραπάνω πίνακα.

Το γεγονός αυτό αποτελεί ελληνική ιδιαιτερότητα, που χρειάζεται προσεκτική θεωρητική αντιμετώπιση. Η στασιμότητα της απασχόλησης έχει ως αποτέλεσμα τη διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα. Το 2004 διαμορφώθηκε στο 10,1%, ποσοστό από τα υψηλότερα της Ευρώπης των «15», το δεύτερο υψηλότερο μετά από αυτό της Ισπανίας και κατά πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ των «15», που διαμορφώθηκε στο 9%]⁵⁷.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι [η Ευρώπη οδηγείται σε συνθήκες που είναι ευνοϊκές για την απασχόληση. Κρίνοντας από την εμπειρία των χωρών που έχουν ήδη επιτύχει χαμηλά ποσοστά ανεργίας, η διατήρηση μακροχρόνιας οικονομικής μεγέθυνσης είναι σε θέση να μειώσει την ανεργία σε επίπεδα που πλησιάζουν την πλήρη απασχόληση χωρίς να αναζωπυρωθεί ο πληθωρισμός.

Για να εκτιμηθεί εάν η ΟΝΕ έχει μειώσει το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα, πρέπει να εκτιμήσουμε την εξέλιξη των μεταβλητών που αφορούν στο ζήτημα (μισθοί, ανεργία, τιμές) με βάση τις υποθέσεις εργασίας που προκύπτουν από τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Υπολογισμοί σχετικά με το θέμα αυτό έχουν πραγματοποιηθεί από μελέτη του Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ το 1998. Η μελέτη αυτή είχε προβλέψει ότι ο πληθωρισμός θα μειωθεί σε επίπεδα κάτω του 2% εντός μιας διετίας (πρόβλεψη που επαληθεύτηκε), ότι η ανταγωνιστικότητα τιμής θα βελτιωθεί εφόσον ο ρυθμός αύξησης των τιμών των εγχώριων παραγομένων προϊόντων καθίσταται μικρότερος του αντίστοιχου ρυθμού των εισαγόμενων με την παρέλευση μιας διετίας, ότι οι πραγματικοί μισθοί θα αυξάνονται, πλην όμως, με ρυθμούς μικρότερους από την παραγωγικότητα της εργασίας, επομένως το μερίδιο της εργασίας στο προϊόν θα μειωθεί, και τέλος, ότι θα υπάρξει μείωση του ποσοστού ανεργίας. Επομένως, σύμφωνα με την μελέτη του ΙΝΕ, η ΟΝΕ θα οδηγήσει μεν σε μείωση της ανεργίας, πλην όμως, με βραδείς ρυθμούς.

Την πρακτική σημασία του «ποσοστού ανεργίας που δεν αυξάνει τον πληθωρισμό» σε ευρωπαϊκή κλίμακα μπορούμε να την παρατηρήσουμε στα κείμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αλλά και των άλλων διεθνών οργανισμών (ΟΟΣΑ και ΔΝΤ). Σύμφωνα με τις

⁵⁷ www.monthlyreview.gr.

πηγές αυτές, το μεγαλύτερο μέρος της ανεργίας στην ΕΕ έχει διαρθρωτικό χαρακτήρα. Συνεπώς, οποιαδήποτε δημοσιονομική ή νομισματική ενέργεια επιχειρήσει να μειώσει την ανεργία κάτω από το ποσοστό της διαρθρωτικής ανεργίας θα επιφέρει αύξηση των πληθωριστικών πιέσεων με δυσμενείς επιπτώσεις ως προς την ανταγωνιστικότητα και γενικότερα το σύνολο της οικονομίας. Κατά συνέπεια, εάν οι κοινοτικές αρχές και τα κράτη μέλη θέλουν να μειώσουν το ποσοστό ανεργίας χωρίς να επιταχύνουν τον πληθωρισμό, δεν μπορούν παρά να καταφύγουν σε μέτρα που να αποσκοπούν σε διαρθρωτικές αλλαγές της αγοράς εργασίας και των εργασιακών θέσεων, δηλαδή στην αύξηση της ευελιξίας, την μείωση του κατώτατου μισθού, την συρρίκνωση των επιδομάτων ανεργίας κ.λπ.

Τα αποτελέσματα της μελέτης του ΙΝΕ δείχνουν ότι η διαρθρωτική ανεργία στην Ελλάδα ανέρχεται σε 7,5% περίπου. Εάν οι υπολογισμοί λάβουν υπόψη τους τις κριτικές αναλύσεις σχετικά με το ζήτημα, τότε η εκτιμώμενη διαρθρωτική ανεργία στην Ελλάδα ανέρχεται σε 5%.

Συμπερασματικά λοιπόν, με βάση τα αποτελέσματα της μελέτης του ΙΝΕ, η συμμετοχή στην ΟΝΕ θα μειώσει την ανεργία μέχρι ενός επιπέδου του οποίου το ακριβές ύψος είναι δύσκολο να προσδιοριστεί εκ των προτέρων. Σε κάθε περίπτωση, όμως, ο χρόνος που θα απαιτηθεί για να μειωθεί η ανεργία μέχρι αυτού του επιπέδου είναι αρκετά μακρύς. Για τον λόγο αυτό είναι αναγκαία η ύπαρξη πρόσθετων μέτρων και πολιτικών για την μείωση της ανεργίας, ιδιαίτερα η συνέχιση της επενδυτικής προσπάθειας που έχει αρχίσει από τα μέσα της δεκαετίας του '90 και η οποία δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, αλλά και διευρύνει το παραγωγικό δυναμικό της χώρας έτσι ώστε να αυξάνονται οι δυνατότητες της οικονομίας να αυξάνεται ταχύτερα επί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα]⁵⁸.

Στους παρακάτω πίνακες παραθέτουμε προς μελέτη τα ποσοστά του εργατικού δυναμικού και των ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο, χρονικής περιόδου 2001-2004, όπως αυτή καταγράφηκε από την Ελληνική Στατιστική υπηρεσία.

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι το Δ' τρίμηνο του 2001 το ποσοστό ανεργίας στο σύνολο ήταν 11,2%. Αντιθέτως, το μεγαλύτερο ποσοστό στις γυναίκες παρουσιάζεται το Α' τρίμηνο με ποσοστό 16,9% ενώ στους άνδρες το Δ' τρίμηνο με ποσοστό 7,8%.

⁵⁸ Ιωακείμoglou Η.- Ρωμανίας Γιώργος (2000), «ΟΝΕ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ», Αθήνα, Εκδόσεις ΙΣΤΑΜΕ «Ανδρέας Παπανδρέου», σελ. 135-139.

Πίνακας 13:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2001

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2001	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2001	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2001	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2001	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2001	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2001	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2001	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2001
ΣΥΝΟΛΟ	51,7	51,5	51,4	51,1	11,2	10,4	10,2	11,2
15-19	12,5	12,9	13,6	12,3	35,4	34,7	32,4	35,9
20-24	58,3	58,9	59,3	58,6	27,6	26,6	25,9	27,3
25-29	81,6	81,8	81,8	81,9	17,4	16,2	16,0	17,9
30-34	81,4	81,2	81,0	80,7	9,2	8,3	8,1	8,9
45-64	56,4	55,9	55,8	55,7	5,4	4,9	4,7	5,5
65+	5,4	5,1	4,6	4,4	1,4	1,2	1,5	2,0

ΑΡΡΕΝΕΣ	64,1	64,1	64,1	64,1	7,5	6,9	6,9	7,8
15-19	14,1	14,6	15,7	14,6	24,3	25,5	24,4	28,8
20-24	63,5	64,1	64,5	63,7	21,0	19,8	20,5	21,5
25-29	91,4	91,8	92,2	92,2	12,5	11,9	12,0	13,2
30-34	96,5	96,7	96,6	96,5	5,6	4,7	4,5	5,4
45-64	76,2	75,7	75,7	76,0	4,0	3,7	3,5	4,3
65+	8,5	7,9	7,1	6,9	1,6	1,7	2,0	2,5

ΘΗΛΕΙΣ	40,0	39,5	39,4	38,9	16,9	15,9	15,4	16,7
15-19	10,7	11,0	11,4	9,9	52,4	48,4	44,4	47,1
20-24	53,5	53,9	54,3	53,7	34,8	34,2	32,0	34,0
25-29	71,4	71,3	70,8	71,0	23,9	22,1	21,6	24,3
30-34	66,5	65,8	65,6	65,2	14,4	13,4	13,3	14,2
45-64	37,9	37,3	37,1	36,6	7,9	7,2	6,8	8,0
65+	3,0	2,9	2,6	2,5	0,8	0,0	0,4	0,9

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Το 2002 το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται το Α΄ τρίμηνο με 11,4%, καθώς επίσης και στους άνδρες και στις γυναίκες με ποσοστό 7,8% και 17,0% αντίστοιχα, όπως βλέπουμε και από τον παραπάνω πίνακα.

Αυτό βέβαια που παρατηρούμε και σε αυτόν τον πίνακα είναι ότι οι ηλικίες 15-19 εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό και κυρίως στις γυναίκες, το οποίο ανέρχεται σε 52,4%, ενώ το αντίστοιχο στους άνδρες είναι 28,8% το Δ΄ τρίμηνο.

Πίνακας 14: Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2002

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2002	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2002	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2002	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2002	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2002	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2002	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2002	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2002
ΣΥΝΟΛΟ	51,4	51,9	52,2	52,2	11,4	9,9	9,8	10,2
15-19	11,8	11,9	12,6	11,5	35,5	29,6	32,1	34,9
20-24	59,4	58,8	57,9	56,4	27,7	25,4	24,5	25,0
25-29	82,7	83,4	83,2	82,8	17,3	16,1	16,2	17,0
30-34	81,1	81,9	82,1	82,4	9,4	8,0	8,0	8,4
45-64	55,9	56,8	57,4	57,7	5,7	4,6	4,4	4,7
65+	4,7	4,8	4,9	5,0	2,0	0,7	1,3	1,5

ΑΡΡΕΝΕΣ	64,0	64,3	64,5	64,6	7,8	6,4	6,3	6,7
15-19	13,1	13,9	14,4	13,2	21,6	21,0	23,2	25,6
20-24	64,0	64,1	62,5	61,6	21,3	18,6	18,2	18,8
25-29	92,3	92,8	92,1	91,9	12,5	11,1	11,3	12,5
30-34	96,2	96,6	96,7	96,8	5,9	4,6	4,4	4,8
45-64	75,3	75,7	76,4	76,7	4,4	3,4	3,3	3,5
65+	7,7	7,9	8,0	8,2	2,3	1,0	1,3	1,7

ΘΗΛΕΙΣ	39,5	40,2	40,5	40,5	17,0	15,2	15,1	15,3
15-19	10,4	9,7	10,7	9,8	53,4	42,7	44,8	47,8
20-24	54,7	53,7	53,4	51,2	35,2	33,5	31,8	32,4
25-29	72,4	73,4	73,5	72,8	23,9	23,0	22,8	23,1
30-34	66,1	67,3	67,7	68,2	14,3	12,9	13,0	13,5
45-64	37,6	39,0	39,5	39,9	8,2	6,8	6,6	6,8
65+	2,2	2,3	2,4	2,4	1,3	0,0	1,1	1,1

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Η κατάσταση δεν βλέπουμε να διαφοροποιείται και το 2003, όπου η ανεργία εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό της το Α΄ τρίμηνο με 10,4%. Στους άνδρες το ίδιο τρίμηνο η ανεργία ανέρχεται σε 6,8% ενώ στις γυναίκες ομοίως στο 15,7%.

Πίνακας 15: Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2003

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2003	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2003	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2003	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2003	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2003	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2003	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2003	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2003
ΣΥΝΟΛΟ	52,4	52,5	52,6	52,6	10,4	9,3	9,3	9,9
15-19	11,6	10,9	10,8	9,6	36,0	30,4	30,4	33,6
20-24	57,3	56,1	54,7	54,3	25,3	24,8	26,2	27,3
25-29	83,5	83,2	83,0	82,9	16,3	15,4	15,5	17,2
30-34	82,3	82,6	83,1	83,0	8,8	7,9	7,8	8,2
45-64	58,0	58,7	59,3	59,6	5,0	4,1	3,7	4,3
65+	5,0	5,0	5,0	4,9	1,1	1,2	0,9	1,5

ΑΡΡΕΝΕΣ	64,9	64,7	64,8	64,6	6,8	6,0	5,7	6,2
15-19	13,5	13,1	12,4	11,4	23,8	22,8	23,2	26,8
20-24	62,9	61,4	60,1	58,9	18,7	17,1	17,8	18,1
25-29	92,2	91,3	91,2	90,6	12,7	11,6	10,9	12,7
30-34	96,7	96,6	96,7	96,6	5,0	4,4	4,1	4,3
45-64	77,1	77,5	78,0	78,6	3,6	2,9	2,7	3,1
65+	8,2	8,2	8,2	8,0	1,5	1,4	0,9	1,3

ΘΗΛΕΙΣ	40,5	40,9	41,2	41,2	15,7	14,3	14,5	15,4
15-19	9,6	8,7	9,2	7,8	53,6	42,0	40,4	44,1
20-24	51,8	50,8	49,5	49,8	33,2	34,2	36,2	37,9
25-29	74,1	74,5	74,2	74,5	21,1	20,4	21,5	23,2
30-34	68,0	68,7	69,5	69,5	14,2	12,8	13,0	13,7
45-64	39,9	40,9	41,6	41,7	7,6	6,2	5,6	6,3
65+	2,4	2,4	2,4	2,5	0,0	0,6	1,0	2,1

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Το 2004 το Δ΄ τρίμηνο έχουμε το ποσοστό ανεργίας στο 10,4%, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται στους μεν άνδρες το Α΄ τρίμηνο με ποσοστό 7,4% ενώ στις γυναίκες το

αντίστοιχο εμφανίζεται πάλι στο Α' τρίμηνο με ποσοστό 17,1%, όπως βλέπουμε από τον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 16: Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2003

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Β' ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Β' ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2004
ΣΥΝΟΛΟ	53,0	53,3	53,2	53,2	11,3	10,2	10,1	10,4
15-19	13,0	11,8	11,7	11,1	39,0	34,0	31,7	31,4
20-24	60,5	59,7	56,3	55,3	26,9	25,2	24,4	25,8
25-29	84,4	84,0	84,2	84,1	16,1	15,6	16,1	16,2
30-34	84,0	84,7	84,9	84,8	10,0	8,9	8,9	9,1
45-64	58,3	58,7	59,0	59,1	5,9	5,0	5,0	5,4
65+	3,7	4,2	4,3	4,2	1,0	1,4	0,6	1,3

ΑΡΡΕΝΕΣ	64,8	65,0	64,8	64,8	7,4	6,3	6,1	6,4
15-19	14,6	13,5	13,2	12,5	28,3	25,7	20,3	20,2
20-24	66,3	64,9	60,7	59,9	19,7	17,4	17,0	18,4
25-29	93,0	92,7	92,4	91,6	12,3	11,2	11,3	11,2
30-34	96,5	96,8	96,9	96,9	5,5	4,8	4,6	4,8
45-64	76,8	77,1	77,4	77,4	4,4	3,5	3,6	4,0
65+	6,1	6,9	6,9	6,9	1,0	0,8	0,2	0,5

ΘΗΛΕΙΣ	41,8	42,2	42,2	42,2	17,1	15,9	15,8	16,1
15-19	11,4	10,0	10,1	9,7	53,0	45,5	46,7	45,9
20-24	54,8	54,6	51,8	50,7	35,5	34,1	33,1	34,5
25-29	75,5	75,0	75,7	76,3	20,9	21,4	22,2	22,6
30-34	71,4	72,3	72,7	72,5	16,2	14,5	14,8	14,9
45-64	40,8	41,3	41,5	41,7	8,4	7,8	7,5	7,9
65+	1,8	2,0	2,2	2,0	0,9	3,0	1,8	3,8

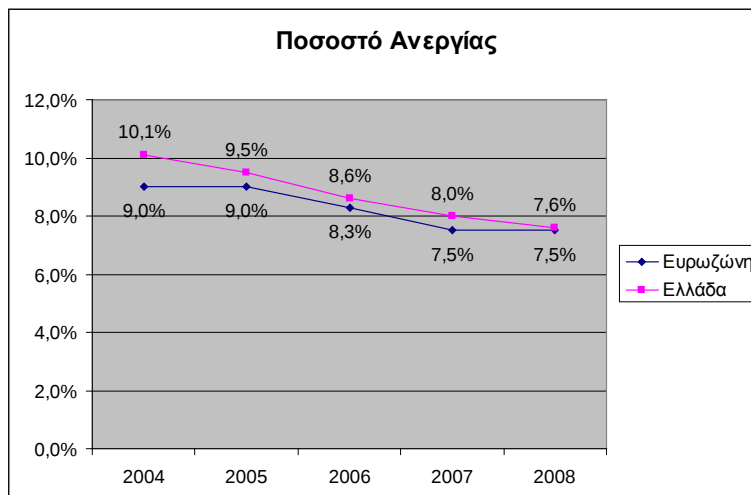
ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ

4.2. Η ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2004-2008

Η καταγεγραμμένη ανεργία χρονικής περιόδου 2004-2008, καταγράφεται στο παρακάτω διάγραμμα όπου παρουσιάζεται ανά τρίμηνο στο κάθε έτος. Αυτή η ανεργία

δίνεται από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, το οποίο σκιαγραφεί το ποσοστό ανεργίας τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωζώνη.

Διάγραμμα 2: Ποσοστό Ανεργίας Ελλάδας & Ευρωζώνης το 2004-2008.

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, «ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2004-2008» ΑΘΗΝΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2008.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι η ανεργία έχει μειωθεί στο χαμηλότερο επίπεδο από το 1990. Όμως σε σχέση με την Ευρωζώνη παραμένει σε υψηλότερα επίπεδα και κυρίως το 2004 η διαφορά ήταν η μεγαλύτερη της τάξεως 1,1 ποσοστιαία μονάδα. Το θετικό όμως είναι ότι αυτή η διαφορά όλο και μειώνεται τα επόμενα χρόνια και το 2008 έχουμε τη μικρότερη διαφορά της τάξης της 0,1 ποσοστιαίας μονάδας.

Η μείωση της ανεργίας στην διάρκεια των ετών 2000-2007, ανήλθε συνολικά σε 3 εκατοστιαίες μονάδες και προήλθε κυρίως από την μείωση του αριθμού των νέων ανέργων 15-29 ετών, των μακροχρόνια ανέργων και των νεοεισερχόμενων ανέργων. Η βελτίωση του 2007 στην Ελλάδα προήλθε από την άνοδο της απασχόλησης κατά 1,2%. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μεταβολές του αριθμού των απασχολούμενων στην Ελλάδα ακολουθούν πλέον ανοδική τάση με αποτέλεσμα για την πενταετία 2003-2007 να ανέρχονται σωρευτικά σε περίπου 8%⁵⁹.

Επίσης εάν πάρουμε ως αρχικό έτος το 1998 (για κάθε τρίμηνο) και θέσουμε ως βάση το 100, τότε διαπιστώνουμε ότι μετά το 2001 και μέχρι το 2003 οι άνεργοι μειώνονται μέχρι και 90% έναντι του 1998, αυξάνονται κατά το 2004, κυρίως όμως στο Β' και Γ' τρίμηνο

⁵⁹ ΙΝΕ ΓΣΕΕ, 2008, «ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2007-2008, ΜΕΡΟΣ 5^ο», σελ. 111.

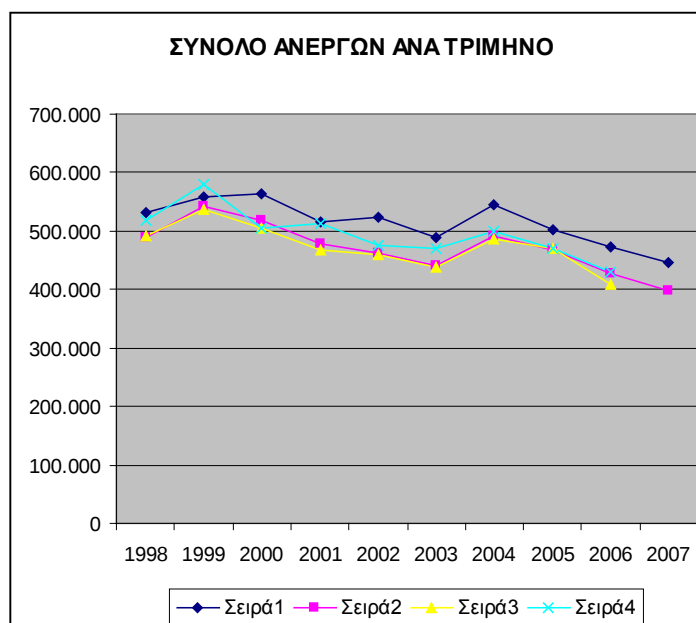
πλησιάζοντας το 100 του έτους βάσης και εν συνεχεία μειώνεται μέχρι το 80% έναντι του 1998. Επίσης αυτό που μπορούμε να δούμε είναι ότι ο μεγαλύτερος αριθμός των ανέργων εντοπίζεται κυρίως στο Α' τρίμηνο και ο μικρότερος στο Γ' τρίμηνο. Αξιοπρόσεκτο είναι ότι στο Δ' τρίμηνο το ποσοστό ανεβαίνει ξεπερνώντας πάντα το ποσοστό του Β' τριμήνου. Οι μεγαλύτερες αριθμητικές μεταβολές σε σχέση με τον αριθμό των ανέργων του προηγούμενου τριμήνου εντοπίζονται κυρίως μεταξύ Α' και Β' τριμήνου όπου διαπιστώνουμε τις μεγαλύτερες μειώσεις σε σχέση με τα άλλα τρίμηνα, ενώ η μείωση συνεχίζεται και στο επόμενο τρίμηνο δηλαδή μεταξύ Β' και Γ'.

Πίνακας 17: Σύνολο Ανέργων ανά τρίμηνο των ετών 1998-2007

ΕΤΟΣ ΤΡΙΜΗΝΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΕΡΓΩΝ			
	Α	Β	Γ	Δ
1998	532.100	489.200	491.300	519.000
1999	558.900	543.300	536.400	580.400
2000	565.000	519.300	504.700	504.900
2001	515.400	478.400	468.600	513.400
2002	524.000	462.100	458.900	476.000
2003	487.700	441.800	439.200	471.100
2004	543.800	492.700	485.900	500.400
2005	502.400	466.900	469.800	470.900
2006	473.100	427.400	408.200	429.090
2007	445.650	398.000	387.500	396.500

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΕΕΔ 1998-2007

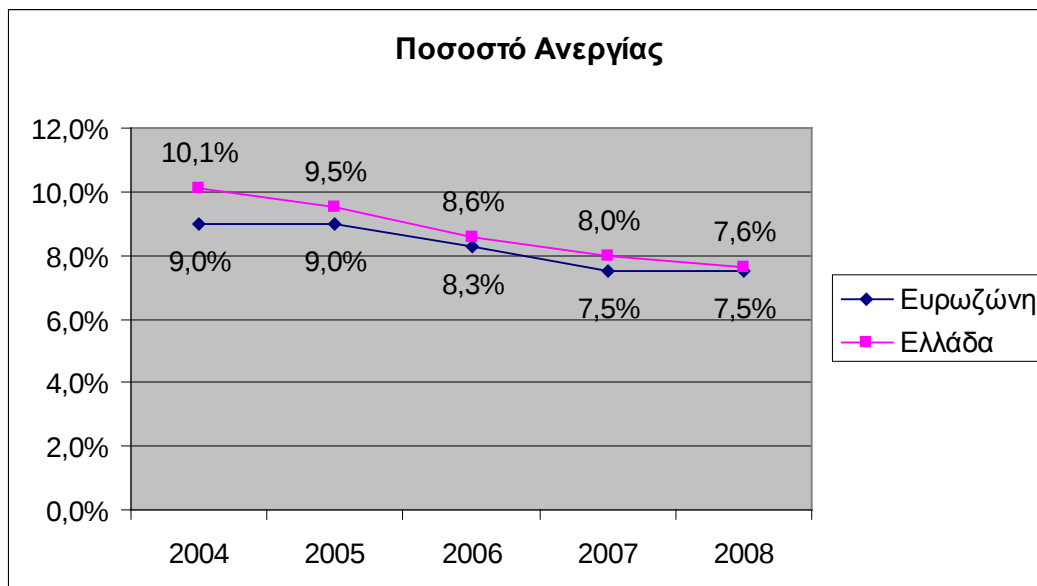
Διάγραμμα 3: Σύνολο ανέργων ανά τρίμηνο ετών 1998-2007.

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΕΕΔ 1998-2007.

Αντίθετα οι μεγαλύτερες αυξήσεις εντοπίζονται μεταξύ των υπόλοιπων τριμήνων και κυρίως μεταξύ Γ' και Δ', ενώ μικρότερες αλλά αυξητικές μεταξύ Δ' και Α'.

Διάγραμμα 4: Ποσοστό ανεργίας το 2008 σε Ελλάδα και Ευρώπη

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, «ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2004-2008» ΑΘΗΝΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2008, σελ. 10.

Όσο αναφορά το ποσοστό ανεργίας της Ελλάδας σε σχέση με το αντίστοιχο της Ευρωζώνης την περίοδο 2004-2008, τα συμπεράσματα που βγάζουμε, παρατηρώντας το παραπάνω διάγραμμα, είναι τα εξής:

- 1) Της Ελλάδας το ποσοστό ανεργίας δεν πέφτει ποτέ κάτω από το αντίστοιχο της Ευρωζώνης.
- 2) Υπάρχει μία μείωση του ποσοστού μέχρι και το 2008, της Ελλάδας της τάξεως των 2,5 ποσοστιαίων μονάδων και της Ευρωζώνης 1,5 μονάδων αντίστοιχα. Η Ελλάδα δηλ. πέτυχε πιο σημαντική μείωση του ποσοστού της.
- 3) Ενώ το 2004 η μεταξύ τους διαφορά ήταν 1,1 ποσοστιαίων μονάδων, με την Ελλάδα να έχει 10,1% έναντι της Ευρωζώνης που είχε 9,0%, το 2008 η διαφορά αυτή μειώθηκε σημαντικά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες και με ποσοστό ανεργίας να κυμαίνεται στα 7,6% και 7,5% αντίστοιχα.
- 4) Η μεγαλύτερη μείωση του ποσοστού ανεργίας της Ελλάδας παρατηρείται μεταξύ των ετών 2005-2006 όπου η μείωση ανέρχεται στις 0,9 ποσοστιαίες

μονάδες. Αντίθετα η μεγαλύτερη μείωση στην Ευρωζώνη παρατηρείται την χρονική περίοδο 2006-2007 με μείωση 0,8 ποσοστιαίων μονάδων.

Ωστόσο [αποτελεί σημαντική εξέλιξη το γεγονός ότι η ουσιαστική μείωση της ανεργίας στο σύνολο της ΕΕ κατά το 2007, επήλθε για πρώτη φορά μετά από σειρά ετών κατά τα οποία δεν είχε σημειωθεί καμία πρόοδος στην μείωση της ανεργίας. Η βελτίωση αυτή προήλθε από τις θετικές εξελίξεις στις μεγάλες χώρες της ΕΕ (στην Γερμανία, την Γαλλία και δευτερευόντως την Ιταλία)]⁶⁰.

Στο σημείο αυτό μπορούμε να δούμε στον παρακάτω πίνακα τα ποσοστά που κυμαίνεται η ανεργία στην Ελλάδα τη χρονική περίοδο 2004-2008.

Πίνακας 18: Ποσοστά ανεργίας κατά τρίμηνο επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού της χώρας χρονικής περιόδου 2004 – 2008

	ΤΡΙΜΗΝΑ	Σύνολο Εργατικού Δυναμικού	Ποσοστό Εργατικού Δυναμικού (%) επί του συνολικού πληθυσμού (15 ετών και άνω)	Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας (%)
2004	A	4.792,9	53,0	543,8	11,3
	B	4.823,2	53,2	492,7	10,2
	Γ	4.827,5	53,2	485,9	10,1
	Δ	4.831,8	53,2	500,4	10,4
2005	A	4.827,5	53,1	502,4	10,4
	B	4.848,8	53,3	466,9	9,6
	Γ	4.855,3	53,3	469,8	9,7
	Δ	4.854,3	53,2	470,9	9,7
2006	A	4.873,1	53,3	473,1	9,7
	B	4.880,2	53,3	427,4	8,8
	Γ	4.902,5	53,5	408,3	8,3
	Δ	4.891,2	53,3	429,1	8,8
2007	A	4.906,9	53,4	445,7	9,1
	B	4.917,9	53,4	398,0	8,1
	Γ	4.926,8	53,5	387,5	7,9
	Δ	4.915,6	53,3	396,5	8,1
2008	A	4.918,2	53,3	406,5	8,3
	B	4.939,3	53,5	357,1	7,2
	Γ	4.944,9	53,5	355,1	7,2
	Δ	4.946,3	53,5	392,7	7,9

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

⁶⁰ ΙΝΕ ΓΣΕΕ, 2008, «ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2007-2008, ΜΕΡΟΣ 2^ο», σελ. 111.

Στη συνέχεια παρατίθενται η καταγραμμένη ανεργία από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία ανά τρίμηνο και ομάδες ηλικιών και φύλων των ετών 2004-2008.

Πίνακας 19:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2004

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2004	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2004
ΣΥΝΟΛΟ	53,0	53,3	53,2	53,2	11,3	10,2	10,1	10,4
15-19	13,0	11,8	11,7	11,1	39,0	34,0	31,7	31,4
20-24	60,5	59,7	56,3	55,3	26,9	25,2	24,4	25,8
25-29	84,4	84,0	84,2	84,1	16,1	15,6	16,1	16,2
30-34	84,0	84,7	84,9	84,8	10,0	8,9	8,9	9,1
45-64	58,3	58,7	59,0	59,1	5,9	5,0	5,0	5,4
65+	3,7	4,2	4,3	4,2	1,0	1,4	0,6	1,3

ΑΡΡΕΝΕΣ	64,8	65,0	64,8	64,8	7,4	6,3	6,1	6,4
15-19	14,6	13,5	13,2	12,5	28,3	25,7	20,3	20,2
20-24	66,3	64,9	60,7	59,9	19,7	17,4	17,0	18,4
25-29	93,0	92,7	92,4	91,6	12,3	11,2	11,3	11,2
30-34	96,5	96,8	96,9	96,9	5,5	4,8	4,6	4,8
45-64	76,8	77,1	77,4	77,4	4,4	3,5	3,6	4,0
65+	6,1	6,9	6,9	6,9	1,0	0,8	0,2	0,5

ΘΗΛΕΙΣ	41,8	42,2	42,2	42,2	17,1	15,9	15,8	16,1
15-19	11,4	10,0	10,1	9,7	53,0	45,5	46,7	45,9
20-24	54,8	54,6	51,8	50,7	35,5	34,1	33,1	34,5
25-29	75,5	75,0	75,7	76,3	20,9	21,4	22,2	22,6
30-34	71,4	72,3	72,7	72,5	16,2	14,5	14,8	14,9
45-64	40,8	41,3	41,5	41,7	8,4	7,8	7,5	7,9
65+	1,8	2,0	2,2	2,0	0,9	3,0	1,8	3,8

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Πίνακας 20:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2005

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2005	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2005	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2005	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2005	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2005	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2005	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2005	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2005
ΣΥΝΟΛΟ	53,1	53,3	53,3	53,2	10,4	9,6	9,7	9,7
15-19	10,6	10,5	10,6	10,1	33,2	31,8	33,0	36,1
20-24	54,2	53,4	53,0	52,8	24,5	24,2	25,0	25,3
25-29	84,7	84,3	83,7	84,3	15,9	14,8	15,1	14,5
30-34	84,5	85,1	85,1	85,0	9,3	8,7	8,7	8,7
45-64	59,5	60,1	60,5	60,5	5,8	5,0	4,9	5,1
65+	4,0	4,2	4,4	4,3	1,7	1,5	1,4	1,5

ΑΡΡΕΝΕΣ	64,8	64,9	64,9	64,7	6,5	5,8	6,0	6,1
15-19	12,1	12,4	12,0	11,8	22,7	22,7	25,4	26,0
20-24	59,3	57,8	57,5	58,0	18,3	16,5	18,3	18,1
25-29	91,8	91,6	90,8	90,7	10,9	9,5	10,0	9,4
30-34	96,9	97,0	97,2	97,2	5,1	4,8	4,9	5,3
45-64	77,9	78,3	78,5	78,3	4,0	3,4	3,3	3,3
65+	6,6	6,9	7,2	7,1	0,7	0,8	0,6	0,6

ΘΗΛΕΙΣ	41,9	42,3	42,3	42,3	16,1	15,2	15,0	14,9
15-19	9,2	8,6	9,2	8,4	46,9	44,9	43,1	50,3
20-24	49,1	49,1	48,5	47,6	32,1	33,3	32,8	34,1
25-29	77,2	76,6	76,4	77,5	22,4	21,3	21,2	20,9
30-34	71,9	72,9	72,7	72,6	14,9	14,1	14,0	13,5
45-64	42,0	42,8	43,3	43,6	8,9	7,8	7,7	8,1
65+	1,9	1,9	2,1	2,1	4,6	3,6	3,7	3,9

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Πίνακας 21: Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2006

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2006	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2006	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2006	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2006	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2006	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2006	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2006	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2006
ΣΥΝΟΛΟ	53,3	53,3	53,5	53,3	9,7	8,8	8,3	8,8
15-19	10,6	10,2	10,1	9,3	31,4	32,0	29,8	32,7
20-24	54,3	52,7	52,1	51,4	24,3	23,2	23,5	25,4
25-29	84,6	84,6	85,0	84,7	14,6	13,8	13,7	13,6
30-34	85,0	85,1	85,3	85,1	8,7	7,9	7,4	7,9
45-64	60,5	60,9	61,3	61,0	5,3	4,4	4,0	4,4
65+	4,4	4,4	4,3	4,4	2,1	1,1	0,6	1,0

ΑΡΡΕΝΕΣ	64,9	64,8	64,8	64,8	6,3	5,6	5,1	5,5
15-19	12,5	12,8	13,0	12,2	26,2	26,8	23,6	24,7
20-24	59,6	57,3	55,9	55,0	16,4	15,4	15,3	17,6
25-29	91,3	90,7	91,2	90,9	10,4	9,8	9,1	9,6
30-34	97,3	97,1	97,2	97,3	5,5	4,4	4,2	4,5
45-64	78,2	78,5	78,5	78,4	3,5	3,1	2,6	2,7
65+	7,3	7,4	7,3	7,3	1,6	0,8	0,4	0,9

ΘΗΛΕΙΣ	42,3	42,5	42,7	42,4	14,6	13,4	13,0	13,5
15-19	8,6	7,7	7,3	6,4	39,0	40,4	40,5	47,5
20-24	48,9	47,9	48,1	47,7	33,9	32,9	33,3	34,9
25-29	77,5	78,0	78,2	77,9	20,0	19,0	19,7	18,8
30-34	72,6	73,0	73,5	73,0	13,1	12,4	11,6	12,3
45-64	43,6	44,2	44,9	44,4	8,5	6,6	6,3	7,3
65+	2,1	2,1	2,0	2,2	3,5	1,7	1,4	1,4

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Πίνακας 22:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2007

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2007	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2007	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2007	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2007	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2007	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2007	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2007	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2007
ΣΥΝΟΛΟ	53,4	53,4	53,5	53,3	9,1	8,1	7,9	8,1
15-19	9,2	9,5	10,0	9,5	30,8	24,9	23,6	26,7
20-24	51,9	51,5	51,7	50,4	24,0	21,5	21,8	21,9
25-29	84,8	84,5	84,3	84,4	14,4	14,3	14,0	14,3
30-34	84,9	85,2	85,3	84,8	8,3	7,2	6,9	7,2
45-64	60,8	60,7	60,9	61,1	4,8	4,1	3,8	4,0
65+	4,4	4,5	4,3	4,3	1,1	1,3	1,0	1,2

ΑΡΡΕΝΕΣ	64,8	64,7	65,0	64,9	5,7	5,0	4,9	5,2
15-19	11,4	11,5	12,5	11,5	23,1	16,2	17,6	20,6
20-24	56,3	55,6	56,0	54,0	17,1	13,7	13,6	15,8
25-29	90,8	90,5	91,5	91,0	10,5	10,6	10,6	11,0
30-34	97,0	97,1	97,3	97,4	4,8	4,0	3,8	4,1
45-64	77,9	77,8	78,1	77,9	2,9	2,5	2,4	2,4
65+	7,1	7,3	6,9	7,1	0,9	1,4	1,0	1,2

ΘΗΛΕΙΣ	42,5	42,7	42,5	42,4	13,9	12,6	12,2	12,3
15-19	7,2	7,6	7,6	7,5	42,5	37,7	33,4	35,8
20-24	47,1	47,2	47,4	46,6	32,8	31,2	31,9	29,3
25-29	77,9	77,8	76,3	77,1	19,6	19,0	18,6	18,6
30-34	72,7	73,1	73,2	72,0	13,0	11,5	11,1	11,3
45-64	44,5	44,5	44,5	45,0	7,9	6,7	6,2	6,6
65+	2,2	2,3	2,2	2,1	1,4	1,1	1,0	1,0

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Πίνακας 23:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2008

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2008	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2008	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2008	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2008	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2008	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2008	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2008	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2008
ΣΥΝΟΛΟ	53,3	53,5	53,5	53,5	8,3	7,2	7,2	7,9
15-19	9,0	8,8	8,8	8,8	27,8	26,0	21,2	29,3
20-24	49,6	50,4	50,6	51,3	22,7	19,7	21,3	22,0
25-29	84,9	84,3	83,5	83,4	14,1	12,8	12,5	13,0
30-34	84,9	85,2	85,4	85,2	7,4	6,4	6,4	7,2
45-64	61,0	61,3	61,2	61,1	4,4	3,7	3,5	4,3
65+	4,4	4,3	4,4	4,2	0,8	0,7	1,1	0,7

ΑΡΡΕΝΕΣ	64,9	65,0	65,0	64,7	5,5	4,7	4,7	5,3
15-19	11,0	10,3	10,8	10,3	22,2	18,8	14,3	20,5
20-24	54,6	55,4	56,4	56,0	17,3	14,5	16,5	18,2
25-29	91,9	91,5	89,7	89,5	11,1	9,6	8,9	9,9
30-34	97,2	97,2	97,1	96,8	4,5	3,5	3,6	4,1
45-64	77,9	77,9	77,7	77,6	2,8	2,5	2,5	3,0
65+	7,2	7,1	7,3	7,0	1,1	1,0	1,3	0,9

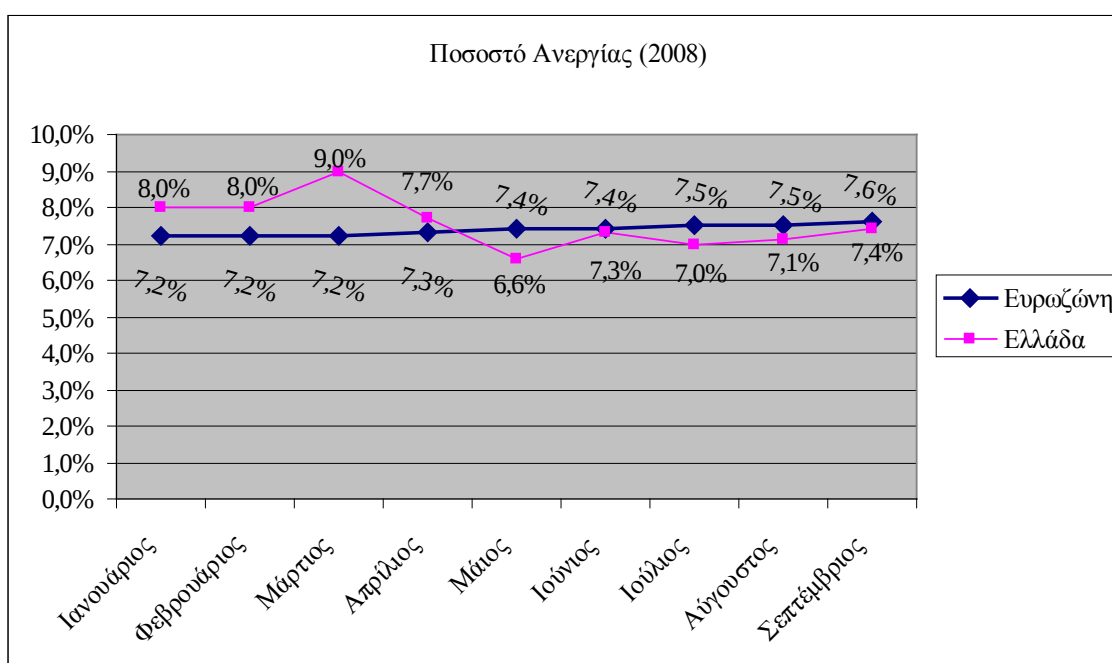
ΘΗΛΕΙΣ	42,3	42,6	42,6	42,8	12,3	10,9	10,8	11,7
15-19	7,0	7,2	6,8	7,3	36,4	36,1	31,5	40,9
20-24	44,4	45,2	44,3	46,2	29,6	26,4	27,9	27,0
25-29	77,3	76,4	76,8	76,7	18,0	17,0	17,2	17,0
30-34	72,4	73,0	73,4	73,5	11,4	10,3	10,2	11,3
45-64	44,9	45,4	45,4	45,5	7,1	5,6	5,2	6,4
65+	2,1	2,0	2,1	2,1	0,0	0,0	0,7	0,0

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Παρατηρώντας λοιπόν όλους τους παραπάνω πίνακες των ετών 2004-2008 διαπιστώνουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της ανεργίας παρατηρείται τη χρονιά του 2004 και το μικρότερο ποσοστό στο έτος 2008. Ωστόσο και αυτές τις χρονιές οι γυναίκες παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας σε σχέση με τους άνδρες έχοντας την μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ τους το έτος 2004 με 9,7 ποσοστιαίες μονάδες. Βέβαια τα υπόλοιπα χρόνια η διαφορά μεταξύ τους όλο και μικραίνει φτάνοντας το 2008 στις 6,3 περισσότερες ποσοστιαίες μονάδες οι γυναίκες από τους άνδρες.

Στο παρακάτω διάγραμμα μας δίνονται τα ποσοστά που κυμαίνεται η ανεργία τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωζώνη όλους τους μήνες κατά το έτος 2008.

Διάγραμμα 5: Μηνιαία ανεργία σε Ελλάδα και Ευρωζώνη το 2008

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, «ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2004-2008» ΑΘΗΝΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2008.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι, ενώ τον Ιανουάριο το ποσοστό της Ελλάδας ήταν 8,0% ενώ το Σεπτέμβριο 7,4%. Μόνο τον Μάρτιο το ποσοστό της αυξήθηκε στο 9,0%. Αξιοπρόσεκτο είναι ότι από τον Μάιο μέχρι και το Σεπτέμβριο το ποσοστό της Ελλάδας είναι μειωμένο σε σχέση με το αντίστοιχο της Ευρωζώνης. Ωστόσο η μεγαλύτερη διαφορά τους σημειώνεται τον Μάρτιο και είναι της τάξεως των 1,8 ποσοστιαίων μονάδων. Η μικρότερη διαφορά τους

παρατηρείται κατά τον μήνα Ιούνιο με μόλις 0,1 μονάδων διαφορά και τον μήνα Σεπτέμβριο με 0,2 αντίστοιχα.

4.3. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΑ ΔΥΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

Πίνακας 24:Ποσοστά ανεργίας κατά τρίμηνο επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού της χώρας χρονικής περιόδου 2009-2010

	ΤΡΙΜΗΝΑ	Σύνολο Εργατικού Δυναμικού	Ποσοστό Εργατικού Δυναμικού (%) επί του συνολικού πληθυσμού (15 ετών και άνω)	Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας (%)
2009	A	4.948,1	53,5	462,3	9,3
	B	4.974,5	53,7	442,6	8,9
	Γ	5.005,3	54,0	465,1	9,3
	Δ	4.991,2	53,8	514,4	10,3
2010	A	5.012,4	53,9	586,8	11,7
	B				
	Γ				
	Δ				

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Ενώ το 2008 η ανεργία ήταν 7,6% στο σύνολο των ανδρών και των γυναικών, το 2009 εκτοξεύτηκε στο 9,45% και συγκεκριμένα παρουσίασε στο Δ΄ τρίμηνο του ίδιου έτους αύξηση κατά μία μονάδα σε σχέση με τα υπόλοιπα τρίμηνα του 2009, για να συνεχίσει την άνοδο και το Α΄ τρίμηνο του 2010 φτάνοντας στο 11,7%. Η Ελληνική στατιστική υπηρεσία δεν αναγράφει ακόμα τα ποσοστά της ανεργίας στα υπόλοιπα τρίμηνα, για το λόγο αυτό και δεν τα έχουμε καταγράψει. Βέβαια υπάρχουν ενδείξεις καθώς και μετρήσεις ότι το ποσοστό όλο και θα ανεβαίνει σύμφωνα και με τις αναγγελίες του υπουργού εργασίας, κ. Ανδρέα Λοβέρδου, ο οποίος έδωσε συνέντευξη στο Έθνος της Κυριακής ημερομηνίας 22-8-2010. Ο κ. Λοβέρδος, λοιπόν, εκτιμά ότι, μετά και το τέλος της τουριστικής περιόδου, το ποσοστό της ανεργίας θα ανέβει δραματικά. Παράλληλα, τόνισε ότι η κατάσταση θα επιδεινωθεί και από

την αδυναμία μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων να επιβιώσουν και προβλέπει ότι η ανεργία θα είναι υψηλότερη από τα σημερινά επίπεδα.

Επίσης υπενθύμισε ότι ο πιο πρόσφατος αριθμός για την ανεργία είναι το 12% που έδωσε η Εθνική Στατιστική Αρχή για τον Μάιο και ανέφερε ότι σε αυτόν τον αριθμό πρέπει να προστεθούν όσοι εργάζονται σε ευκαιριακές μορφές απασχόλησης χωρίς να το επιθυμούν.

Πίνακας 25:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2009

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2009	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2009	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2009	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2009	Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2009	Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2009	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2009	Δ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2009
ΣΥΝΟΛΟ	53,5	53,7	54,0	53,8	9,3	8,9	9,3	10,3
15-19	8,6	8,3	9,6	8,9	33,2	31,1	28,0	31,6
20-24	52,4	51,8	52,6	51,2	24,3	23,5	24,2	27,9
25-29	84,1	84,7	85,1	85,2	14,7	14,0	15,2	16,2
30-34	85,5	85,9	86,1	85,8	8,5	8,0	8,3	9,3
45-64	61,2	61,7	62,1	62,0	5,5	5,4	5,7	6,3
65+	4,2	4,3	4,1	4,2	0,9	0,7	0,8	1,0
ΑΡΡΕΝΕΣ	64,4	64,5	64,8	64,4	6,8	6,3	6,6	7,7
15-19	10,2	10,3	11,9	10,6	23,1	21,6	20,6	24,8
20-24	56,6	55,8	56,4	55,3	19,2	17,4	17,4	21,3
25-29	89,6	90,8	91,0	90,3	12,4	11,7	11,7	12,6
30-34	96,8	97,0	97,2	96,9	5,6	5,1	5,3	6,5
45-64	77,4	77,5	77,7	77,5	4,2	4,2	4,6	5,3
65+	6,8	6,7	6,5	6,7	0,9	0,7	0,8	1,1
ΘΗΛΕΙΣ	43,0	43,4	43,7	43,6	13,0	12,5	13,1	14,0
15-19	7,0	6,4	7,4	7,2	47,2	45,9	39,5	41,7
20-24	48,0	47,6	48,6	46,9	30,7	31,2	32,4	36,0
25-29	77,9	77,8	78,5	79,5	17,8	17,1	19,7	20,7
30-34	74,0	74,6	74,7	74,5	12,4	11,9	12,2	13,1
45-64	45,8	46,6	47,2	47,0	7,6	7,4	7,4	8,0
65+	2,1	2,3	2,3	2,3	0,7	0,7	0,9	0,6

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Παρατηρώντας λοιπόν τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα αυτό που αντιλαμβανόμαστε είναι ότι το 2009 στο Δ΄ τρίμηνο η ανεργία ανήλθε στο 10,3%, έχοντας μια ανοδική πορεία από την αρχή του έτους. Το ίδιο παρατηρείται και στους άνδρες με ποσοστό 7,7% ανεργία το

Δ' τρίμηνο και στις γυναίκες με ποσοστό 14,0%. Έτσι και η διαφορά μεταξύ του ποσοστού των ανδρών και των γυναικών ανήλθε και αυτή στις 7 ποσοστιαίες μονάδες από 6,35 που ήταν το προηγούμενο έτος.

Πίνακας 26:Ποσοστά εργατικού δυναμικού και ανέργων κατά τρίμηνο, ομάδες ηλικιών και φύλο χρονικής περιόδου 2010

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΩΝ & ΦΥΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2010	Β' ΤΡΙΜΗΝΟ 2010	Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2010	Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2010	Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2010	Β' ΤΡΙΜΗΝΟ 2010	Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2010	Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2010
ΣΥΝΟΛΟ	53,9				11,7			
15-19	7,9				33,8			
20-24	52,3				30,4			
25-29	84,8				17,7			
30-34	86,2				10,9			
45-64	62,5				7,4			
65+	4,1				1,1			

ΑΡΡΕΝΕΣ	64,5				9,0			
15-19	9,4				28,9			
20-24	57,0				23,6			
25-29	90,6				14,7			
30-34	96,8				7,8			
45-64	77,8				6,3			
65+	6,5				1,3			

ΘΗΛΕΙΣ	43,9				15,5			
15-19	6,4				41,1			
20-24	47,7				38,6			
25-29	78,7				21,4			
30-34	75,1				15,1			
45-64	47,8				9,0			
65+	2,2				0,7			

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Το Α' τρίμηνο του 2010 η ανεργία ανήλθε στο 11,7% από 9,45% που ήταν το προηγούμενο έτος. Το ποσοστό των ανδρών το ίδιο τρίμηνο είναι 9,0% ενώ το αντίστοιχο του προηγούμενου έτους ήταν μόλις 6,8%, μια αύξηση δηλαδή των 2,2 ποσοστιαίων μονάδων. Το ίδιο παρατηρούμε και στις γυναίκες με το ποσοστό τους το Α' τρίμηνο του 2010 να είναι 15,5% ενώ το αντίστοιχο του προηγούμενου έτους ήταν μόλις 13,0%, εδώ η αύξηση είναι λίγο μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών με 2,5 ποσοστιαίες μονάδες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανεργία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα στην Ελλάδα καθώς κινείται σε υψηλά επίπεδα και καταλαμβάνει την τέταρτη χειρότερη θέση μεταξύ των 30 χωρών του ΟΟΣΑ. Παρόλο που τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται υψηλοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης η ανεργία επιμένει να διατηρείται σταθερά πάνω από 10%, γεγονός που υποδηλώνει ότι είναι σε μεγάλο βαθμό διαρθρωτική αφού η οικονομική ανάπτυξη δεν μεταφράζεται σε νέες μόνιμες θέσεις εργασίας υψηλού επιπέδου παρά μόνο σε θέσεις προσωρινής απασχόλησης και χαμηλής εξειδίκευσης.

Η μέτρησή της είναι αρκετά δύσκολη και δεν αποτυπώνει τον πραγματικό αριθμό των ανέργων. Έτσι, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι πέραν των προβλημάτων που εμφανίζουν οι επίσημες μετρήσεις υπάρχουν τρεις επιπρόσθετες καταστάσεις που ενισχύουν τους ισχυρισμούς ότι η πραγματική ανεργία στην Ελλάδα είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή που επίσημα καταγράφεται. Η πρώτη αφορά τον ορισμό της απασχόλησης, όπως γίνεται αποδεκτός από το σύνολο των αναπτυγμένων χωρών, συμπεριλαμβανομένης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνεπώς και της Ελλάδας. Ως απασχολούμενος, λοιπόν, θεωρείται το άτομο, που κατά την εβδομάδα αναφοράς (την εβδομάδα που προηγείται αυτής που διενεργείται η έρευνα) εργάστηκε με αμοιβή τουλάχιστον μία ώρα την εβδομάδα. Γίνεται άμεσα φανερό ότι ο ιδιαίτερα διευρυμένος και ελαστικός αυτός ορισμός του απασχολούμενου καταγράφει ως απασχολούμενους άτομα που έχουν εργασθεί ελάχιστες ώρες, τα οποία στην πραγματικότητα είναι περισσότερο άνεργοι παρά απασχολούμενοι.

Η δεύτερη αφορά το υψηλό ποσοστό των συμβοηθούντων και μη αμειβόμενων μελών (αφορά δηλαδή στα άτομα που εργάζονται στις οικογενειακές επιχειρήσεις χωρίς να λαμβάνουν κανονικό μισθό), που στην Ελλάδα το 2008 ανέρχεται σε 5,8% της συνολικής απασχόλησης και αφορά 268.500 άτομα³. Στην πραγματικότητα, ένα σημαντικό μέρος των ατόμων αυτών αδυνατούν να εξασφαλίσουν μια θέση στην αγορά εργασίας, απασχολούνται «αναγκαστικά» στην οικογενειακή επιχείρηση και διαμορφώνουν αυτό που στη θεωρία αναφέρεται ως κεκαλυμμένη ανεργία.

Η τρίτη αφορά τη συνεχιζόμενη αύξηση της μερικής απασχόλησης. Καθώς ένα σημαντικό τμήμα της μερικής απασχόλησης στην Ελλάδα είναι ακούσιο (τα άτομα προτιμούν την πλήρη απασχόληση αλλά δεν μπορούν να βρουν μια θέση εργασίας) υποκρύπτει ταυτοχρόνως μια μορφή λανθάνουσας ανεργίας.

Και οι τρεις αυτές καταστάσεις, που αναδεικνύουν με σαφήνεια την αδυναμία της ελληνικής οικονομίας να αξιοποιήσει παραγωγικά ένα τμήμα του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας, συνδέονται με ποικίλες εκφάνσεις και μορφές του φαινομένου της ανεργίας, χωρίς ωστόσο, τα άτομα των κατηγοριών αυτών, να καταγράφονται και καταμετρούνται στο επίσημο ποσοστό ανεργίας.

Αναφορικά με τον χαρακτήρα της ανεργίας στην Ελλάδα, όσο κανείς μπορεί να εκτιμήσει με βάση τα διαθέσιμα μια σειρά από ενδείξεις, φαίνεται να συντείνουν προς την άποψη ότι η ανεργία δεν έχει διαρθρωτικό χαρακτήρα. Η απασχόληση αυξάνει με χαμηλούς ρυθμούς και καθώς το εργατικό δυναμικό αυξάνει με μεγαλύτερους, λόγω της ένταξης μεγαλύτερων τμημάτων του πληθυσμού σ' αυτό, η ανεργία με τη σειρά της αυξάνεται. ωστόσο θα τολμούσαμε να πούμε ότι το κύριο αίτιο της ανεργίας στη χώρα μας, τα τελευταία έτη, είναι η ανεπαρκής ανάπτυξη της ζήτησης εργασίας. Αυτό όμως είναι αποτέλεσμα της εφαρμογής περιοριστικών πολιτικών, οι οποίες αποσκοπούν στη μείωση του πληθωρισμού, που συνιστά και ένα από τα βασικά κριτήρια της ένταξης της χώρας στην ΟΝΕ. Ο περιορισμός των εισοδημάτων (αλλά και των δαπανών του κράτους) οδηγεί σε περιορισμούς της ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών, γεγονός, το οποίο με τη σειρά του οδηγεί σε περιορισμούς της ζήτησης εργασίας.

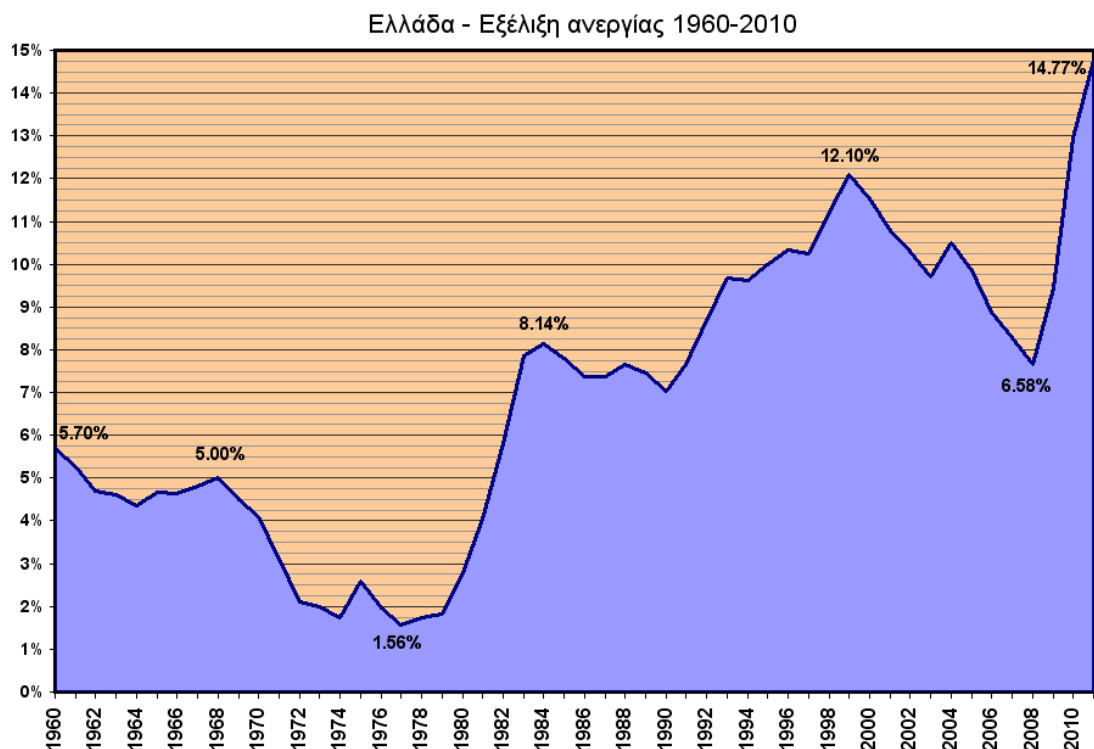
Η ανάγκη αντιμετώπισης της ανεργίας απαιτεί νέες (και όχι παλιές) συνταγές. Σε όρους πολιτικών αντιμετώπισης της ανεργίας, οι παλιές πολιτικές συνδέονται με τα επιδόματα (και τις άλλες παροχές) ανεργίας, που αποσκοπούν στην ενίσχυση των ανέργων. Αποσκοπούν στη διατήρηση της δυνατότητας αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης και στην ενεργό τους παρουσία στις οικονομικές δραστηριότητες (στον οικονομικό ενεργό πληθυσμό ή άλλως στο εργατικό δυναμικό). Αποσκοπούν στο να διατηρούνται οι άνεργοι μέσα στο «προσκήνιο» της οικονομικής δραστηριότητας, έτσι ώστε να είναι διαθέσιμοι όποτε και όπως το οικονομικό σύστημα τους χρειασθεί.

Οι πολιτικές αυτές, στη σύγχρονη ορολογία των οικονομικών της εργασίας, αποκαλούνται και παθητικές πολιτικές, ένας όρος έντονα ιδεολογικά φορτισμένος. Οι νέες συνταγές αφορούν στις αποκαλούμενες ενεργητικές πολιτικές (όρος εξ ίσου έντονα ιδεολογικά φορτισμένος) και περιλαμβάνουν τις πολιτικές κατάρτισης, τις διάφορες μορφές επιδότησης των εργοδοτών, προκειμένου να ενισχυθεί η ζήτηση εργασίας και των ανέργων, προκειμένου να αναλάβουν επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, καθώς και τις πολιτικές σύζευξης της προσφοράς με τη ζήτηση εργασίας (πολιτικές άμβλυνσης των αναντιστοιχιών μεταξύ ζητούμενων και προσφερόμενων δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας, ενίσχυσης της

κινητικότητα της εργασίας, πληροφόρησης, τοποθέτησης ανέργων σε κενές θέσεις εργασίας κ.ά.).

Στην Ελλάδα, οι προβλέψεις που είχαν κάνει οι διεθνείς και όχι μόνο Οργανισμοί ανέφεραν ότι με ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ 2% κατά το 2009 η ανεργία θα αυξανόταν κατά 40.000 άτομα, ενώ με ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ 1% η ανεργία θα αυξανόταν κατά 80.000 άτομα. Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανέφεραν ότι ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ κατά το 2009 θα είναι 0,2%. Σε αυτή την περίπτωση η ανεργία θα αυξανόταν κατά 120.000 άτομα. Πράγματι, οι προβλέψεις επαληθεύτηκαν. Ας δούμε όμως την εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 6: Η εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα από το 1960 μέχρι και σήμερα

ΠΗΓΗ: <http://redflyplanet.blogspot.com/2011/03/148.html>

Παρατηρούμε λοιπόν ότι η ανεργία παρουσιάζει όλα αυτά τα χρόνια αυξομειώσεις προς τα επάνω και προς τα κάτω.

Συγκεκριμένα από το 1975 μέχρι και το 1979 η ανεργία ήταν στα χαμηλότερα επίπεδα του εικοστού αιώνα. Το 1980-1984 αυξήθηκε εντυπωσιακά σε σχέση με τα προηγούμενα

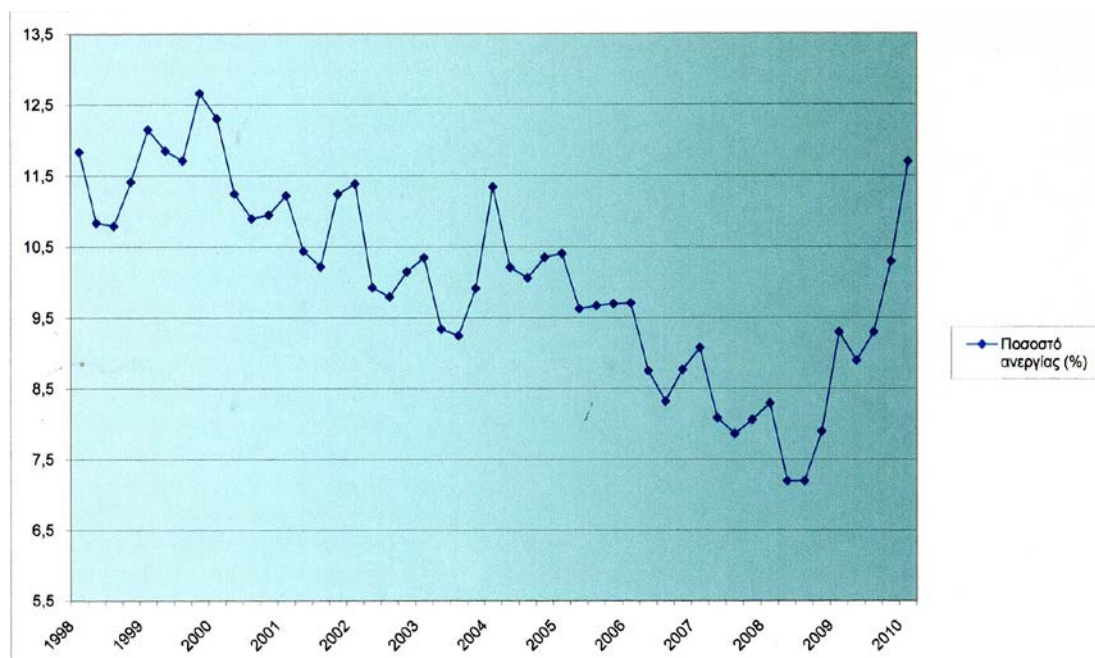
χρόνια και παρατηρούμε ότι αυτά τα τέσσερα χρόνια αυξήθηκε κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες, γεγονός που δεν το συναντούμε σε άλλα έτη από εκεί και μετά.

Η περίοδος του 1990-1995 ήταν μια περίοδος με σοβαρή επιβράδυνση, ενώ το 1995-1999 ήταν περίοδος με επιτάχυνση. Η μέση ετήσια αύξηση της απασχόλησης την περίοδο 1994-2000 ήταν 0,9%, ενώ για ολόκληρη την περίοδο των τελευταίων 30 ετών (1960-1993) ήταν μόλις 0,3%.

Γενικότερα, στην διάρκεια της δεκαετίας του 1990 η ταχεία αύξηση του εργατικού δυναμικού (κατά 459.000 άτομα) παρά την αύξηση της απασχόλησης, οδήγησε σε σημαντική αύξηση των ποσοστών της ανεργίας. Το πρόβλημα της ανεργίας, λοιπόν, εξαρτάται από την εξέλιξη του εργατικού δυναμικού, το οποίο αυξάνεται όταν αυξάνεται η απασχόληση, αλλά και επηρεάζεται έντονα από την αυξημένη διαθεσιμότητα των νέων γενεών και των γυναικών να εργαστούν.

Για πρώτη φορά το 1997 η ανεργία σημείωσε μονοψήφιο ποσοστό, ενώ η πτωτική της τάση οφείλεται σε αύξηση της απασχόλησης.

Διάγραμμα 7: Το ποσοστό της ανεργίας ετών 1998-2010

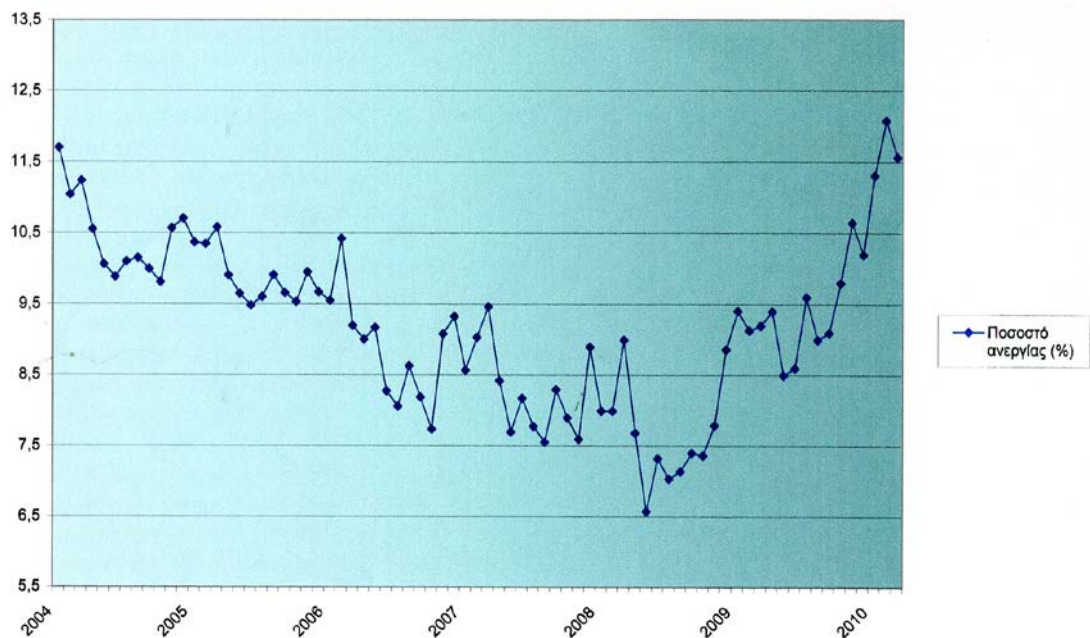

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ, το Β' τρίμηνο του 2002 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 9,6%. Η ανεργία μειώθηκε αισθητά, αφού το πρώτο τρίμηνο του 2004 ο δείκτης ανεργίας

ήταν 11,3 %, πέφτοντας σε 10,4 % στο τέταρτο τρίμηνο του 2004. Η μείωση αυτή αποκτά ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα εάν τη συγκρίνουμε με τις αντίστοιχες μεταβολές του ποσοστού ανεργίας των «ισχυρών οικονομιών» της Ευρώπης. Σύμφωνα με τα υφιστάμενα επίσημα στοιχεία της Eurostat από τον Ιανουάριο του 2004 έως τον Ιανουάριο του 2005 ο μέσος όρος του ποσοστού ανεργίας στις χώρες της Ευρωζώνης μειώθηκε κατά μόλις 0,1 % τη στιγμή που στη χώρα μας – και μάλιστα με βάση σύγκρισης τον τριμηνιαίο μέσο όρο της ΕΣΥΕ - από 11,3 % που ήταν το πρώτο τρίμηνο του 2004 έπεσε σταδιακά σε 10,4 % το τέταρτο τρίμηνο του 2004.

Διάγραμμα 8: Το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα χρονικής περιόδου 2004-2010

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Η μείωση της ανεργίας των τελευταίων ετών δεν προέρχεται μόνον από την αύξηση της απασχόλησης αλλά και από την επιβράδυνση του εργατικού δυναμικού κατά το 2005-2008. Οι αυξήσεις του εργατικού δυναμικού ήταν σημαντικά μειωμένες κατά τα τρία τελευταία έτη σε σχέση με τις αυξήσεις της απασχόλησης.

Ακριβέστερα, οι αυξήσεις του εργατικού δυναμικού ήταν κατώτερες των αυξήσεων που αναμένονταν με βάση την ιστορικά διαμορφωμένη ποσοτική σχέση μεταξύ απασχόλησης και εργατικού δυναμικού. Αυτό ενδέχεται να οφείλεται σε περισσότερους λόγους, οι οποίοι δεν είναι μεταξύ τους ασύμβατοι:

- υπάρχει το ενδεχόμενο να παρουσιάστηκε κατά την τελευταία πενταετία μια επίπλαστη μείωση της ανεργίας των νέων στα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού μέσω των προγραμμάτων stage.
- Να αναπτύχθηκε μια μορφή παραίτησης των νοικοκυριών από την απόκτηση πρόσθετου εισοδήματος μέσω της επιπλέον προσφορά εργασίας εξαιτίας της επέκτασης της καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης κατά την πρώτη πενταετία της δεκαετίας του 2000.
- Να υπήρξε αύξηση των εισοδημάτων από εργασία ενός μεριδίου των νοικοκυριών των εργαζομένων χάρη στην αύξηση της απασχόλησης έτσι ώστε να καλύφθηκαν ανάγκες που αποτελούν κίνητρο προσφοράς εργασίας.

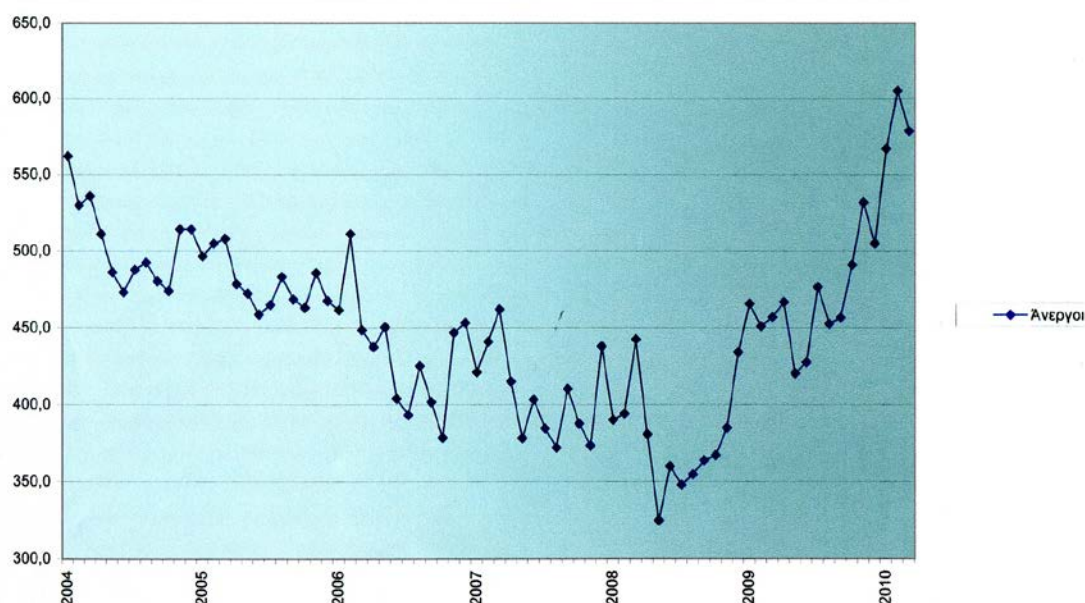
Επομένως, η πτώση του ποσοστού ανεργίας στην Ελλάδα θα πρέπει να εκληφθεί ως επιτυχία μόνον στον βαθμό κατά τον οποίο οφείλεται στην αύξηση της απασχόλησης, και υπό την επιφύλαξη ότι σχετίζεται με την επιβράδυνση της παραγωγικότητας της εργασίας ως αποτέλεσμα της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας αμφίβολης ποιότητας.

Πολλές μελέτες κάνουν λόγο για αύξηση του δείκτη απασχόλησης των γυναικών τα χρόνια 1981-83 σε σχέση με προηγούμενες δεκαετίες. Η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό οφείλεται σε μεταβολές των κοινωνικών αντιλήψεων, στην άνοδο του μορφωτικού επιπέδου, στα καταναλωτικά πρότυπα, στις πολιτικές πρακτικές που προωθούν την ισότητα, στην κατάσταση της οικονομίας και στις διαρθρωτικές αλλαγές της οικονομίας με την αύξηση των θέσεων εργασίας στον τριτογενή τομέα. Ταυτόχρονα όμως, οι ίδιες μελέτες διαπιστώνουν ότι η συνολική ανεργία των γυναικών είναι δυσανάλογη με τη συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό και η διάρκεια της ανεργίας τους μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών. Μάλιστα, υψηλότερο κίνδυνο ανεργίας παρουσιάζουν οι νέες γυναίκες ηλικίας 15-24 ετών, οι φοιτήτριες, οι απόφοιτες μέσης εκπαίδευσης, οι ανειδίκευτες εργάτριες και όσες διαμένουν σε αστικές περιοχές. Κατά την χρονική περίοδο 1993-1997 το ποσοστό ανεργίας γυναικών κάτω των 30 ετών αυξήθηκε από 30% σε 34%. Επίσης, γυναίκες άνω των 30 ετών κατά το 1996 παρουσιάζουν ανερχόμενο ποσοστό ανεργίας από 8,5% περίπου το 1993 σε 9,5%. το ποσοστό της ανεργίας των γυναικών στην χώρας μας ξεπερνά το 15% (15,3%), όταν το ίδιο ποσοστό στην ενωμένη Ευρώπη (μέσος κοινοτικός όρος) φτάνει το 10%

Η Ελλάδα παρουσιάζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας των νέων κάτω των 25 ετών. Συγκεκριμένα, το 1997 το ποσοστό ανεργίας των νέων κάτω των 25 ετών ήταν

υψηλότερο από ότι το 1990. Επομένως, με ποσοστό 31% το 1997 (1990: 22,2% - 1985: 23%) η Ελλάδα καταλαμβάνει την τρίτη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την Ισπανία (40%, περίπου) και την Ιταλία (33%) Η αύξηση της ανεργίας των νέων κάτω των 25 ετών ανήλθε το 1998 στα 267.100 άτομα. Όσον αφορά την ανεργία των νέων κατά φύλο είναι προφανές ότι οι νέες γυναίκες εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά ανεργίας σε σύγκριση με αυτά των νέων ανδρών. Οι νέες γυναίκες ηλικίας 15-29 ετών ανέρχονται το 2003 περί τις 943.400, αποτελούν το 20% των γυναικών ηλικίας άνω των 15 ετών και περίπου το ήμισυ (49,1%) των νέων ανδρών και γυναικών με την ίδια ηλικία. Το ποσοστό ανεργίας των νέων γυναικών ξεπερνά το 1/4 του εργατικού δυναμικού (26,3%) και είναι μεγαλύτερο από τα αντίστοιχα ποσοστά του συνόλου των νέων και των νέων ανδρών (19,4% και 14,0% αντίστοιχα). Γενικά, η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα που έχει το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας των νέων κάτω των 25 ετών, ενώ η υποαπασχόληση και η ετεροαπασχόληση, δηλαδή εργασία άσχετη με τις γνώσεις και την ειδικότητα των εργαζομένων αποτελούν βασικές μορφές απορρόφησης των νέων.

Διάγραμμα 9: Ο αριθμός των ανέργων στην Ελλάδα χρονικής περιόδου 2004-2010

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Το 2008, σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (Β' τριμήνου), το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε στο 7,2% του εργατικού δυναμικού της χώρας και οι

άνεργοι ανέρχονταν σε 357.000. Τον Απρίλιο 2009 σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2008 η ανεργία διαμορφώθηκε στο επίπεδο του 9,4% (466.878 άτομα) από 7,7% του εργατικού δυναμικού (380.775 άτομα) σημειώνοντας αύξηση κατά 22,6%. Η μείωση της απασχόλησης κατά 90.576 άτομα και η αύξηση της ανεργίας κατά 86.100 άτομα σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2008 αποδεικνύουν την καθίζηση της οικονομικής δραστηριότητας και την επακόλουθη αύξηση των απολύσεων στην μεταποίηση, τις κατασκευές, στο εμπόριο και τον τουρισμό. Χαρακτηριστική είναι η αύξηση της ανεργίας στην νεολαία και στις παραγωγικές ηλικίες 35-54 ετών καθώς και σε όλες τις γεωγραφικές περιφέρειες της χώρας εκτός των Ιονίων Νήσων και της Δυτικής Ελλάδας.

Κατά την χρονική περίοδο Απρίλιος 2008 - Απρίλιος 2009, η αυξητική εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα συντελείται από την συνολική λειτουργία της ελληνικής οικονομίας, τόσο σε επίπεδο κλάδων παραγωγής, όσο και σε επίπεδο γεωγραφικών περιφερειών.

Ωστόσο, παρά τις αντίστοιχες δυσμενείς εξελίξεις για τους μισθωτούς, τους συνταξιούχους και τους άνεργους, η οικονομική πολιτική ακολουθώντας την «παγίδα ρευστότητας» με το πρόγραμμα στήριξης των Τραπεζών, οδηγεί την ελληνική οικονομία κατά το 2009 και το 2010, σε συνθήκες επιδείνωσης της οικονομικής κρίσης καθώς και σε κατάσταση ύφεσης, με συνέπειες στην απασχόληση, την ανεργία, τα εισοδήματα, το δημόσιο χρέος και τα δημόσια ελλείμματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Αγαπητός Γ., (2008), «Λεξικό της νέας οικονομίας», Αθήνα, εκδόσεις ΑΓΑΠΗΤΟΣ.
- 2) Απέργης Ν., (2005), «Σύγχρονη Μακροοικονομική», Αθήνα, εκδόσεις Rosilli.
- 3) Βαβούρας Ι., (1998), «Οικονομική Πολιτική», Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση.
- 4) Δεδουσόπουλος Α., (2000), «Η κρίση στην αγορά εργασίας», Τόμος Α: «Θεωρίες της ανεργίας», Αθήνα, εκδόσεις Τυπωθήτω.
- 5) Έκθεση του διοικητή (2005) της Τραπεζής της Ελλάδος.
- 6) ΙΝΕ ΓΣΕΕ, 2008, «ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2007-2008, ΜΕΡΟΣ 5^ο».
- 7) Ιωακείμογλου Η.- Ρωμανίας Γιώργος (2000), «ΟΝΕ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ», Αθήνα, Εκδόσεις ΙΣΤΑΜΕ «Ανδρέας Παπανδρέου».
- 8) Κανελλόπουλος Κ.- Κουσουλάκος Ι.- Ράπανος Β.- Κωστής Κ.- Μαροπούλου Α., (1995), «Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή: μετρήσεις και οικονομικές επιπτώσεις», Αθήνα, εκδόσεις ΚΕΠΕ.
- 9) Καραμεσίνη Μ., (2006), «Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης», Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής.
- 10) Κατσανέβας Θ., (2001), «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, εκδόσεις Α.Σταμούλης.
- 11) Κατσορίδας Δ., (1998), « Νέες τεχνολογίες και απασχόληση», Αθήνα, εκδόσεις Ρωγή.
- 12) Μηνακάκης Β., (1994), «Λευκή Βίβλος της ΕΟΚ, Ο Μεσαίωνας του 2000», Αθήνα, εκδόσεις Στάχυ.
- 13) Ο.Α.Ε.Δ.
- 14) Πατέλης Δ., (1997), «Όψεις της ανεργίας: κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις», Αθήνα, εκδόσεις ΙΝΕ-ΓΣΕΕ.
- 15) Πετράκη-Κώττη Α.- Κώττης Γ., (2000), «Σύγχρονη μακροοικονομική», Αθήνα, εκδόσεις Ευγ. Μπένου.

- 16) Πετρινιώτη Ξ., (1989), «Αγορές εργασίας: οικονομικές θεωρίες και έρευνες», Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση.
- 17) Πουρναράκης Ε., (1997), «Μακροοικονομία: Θεωρία και πολιτική», Τόμος Α΄, Αθήνα, εκδόσεις Σμπίλιας.
- 18) Πουρναράκης Ε. – Χατζηκωνσταντίνου Γ, (2004), «Αρχές Οικονομικής», Αθήνα, εκδόσεις Ζυγός
- 19) Σκουτέλης Γ., (1996), «Ανεργία: Αίτια και λύσεις», Αθήνα, εκδόσεις financial forum.
- 20) Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, «ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2004-2008» ΑΘΗΝΑ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2008.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

- 1) Εφημερίδα Έθνος της Κυριακής, 22-8-2010.
- 2) Περιοδικό Οικονομικά χρονικά, τεύχος Απριλίου 1994, Τζεκίνης Χ.-Κουτρούκης Θ., «Η μερική απασχόληση στην Ελλάδα», Αθήνα.

ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ

- 1) www.monthlyreview.gr.